

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM
2012 – 2015

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Veronika Martínková

**Nadaný žák – aktuální část speciálně pedagogické teorie a
praxe**

Praha 2015

Vedoucí diplomové práce: Doc. PaedDr. Kocurová Marie, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER PART TIME STUDIES
2012 - 2015

DIPLOMA THESIS

Veronika Martínková

Gifted Pupil - current portion of special education theory and
practice

Prague 2015

Thesis Supervisor: Doc. PaedDr. Kocurová Marie, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V..... dne .....

Jméno autorky .....

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce Doc. PaedDr. Kocurové Marii, Ph.D. za odborné vedení, konzultace, trpělivost, ochotu, návrhy a podnětné připomínky k práci. Za cenné rady a poskytnutí spolupráce děkuji i Mgr. Martině Štychové a PhDr. Evě Vondrákové, která pomáhala při mé práci.

Ráda bych také poděkovala i těm, kteří přímo i nepřímo nebo dokonce nevědomky napomohli vzniku této práce.

A v neposlední řadě svému manželovi a rodině, která mě podporovala po celou dobu studia na vysoké škole.

Anotace

Diplomová práce na téma “Nadaný žák - aktuální část speciálně pedagogické teorie a praxe“ se zabývá problematikou nadaného žáka.

Cílem teoretické části je zmapovat problematiku nadaných dětí. Teoretická část začíná vymezením základních pojmů – nadání a jeho rozdělení. Dále definuje inteligenci a její druhy. Zajímá se o vzdělávání nadaných žáků a o podporu rozvoje jejich nadání.

V praktické části diplomové práce je využito teoretických poznatků. V této části jsou prezentovány výsledky provedeného výzkumu. Cílem této diplomové práce je průzkum na vybrané škole – zjišťuje pohled a připravenost pedagogů na práci s nadanými dětmi. Dále ověřuje postupy školy a jejich dodržování při práci s nadanými dětmi. Zároveň se blíže zabývá socializací těchto žáků v třídním kolektivu.

Klíčové pojmy

Dvojí výjimečnost, identifikace nadaných žáků, inteligence, nadaný žák, nadání, práce s nadanými žáky, talent, vzdělání.

Annotation

Thesis on the topic “Gifted Pupil - current portion of special educational theory and practice” deals with gifted pupil.

The aim of the theoretical part is to explore the issue of gifted children. The theoretical part starts with defining basic concepts - talent and its distribution, further defines intelligence and its species. It is interested in the education of gifted students and their support.

The practical part of the thesis composes of the application of theoretical knowledge. In this section we present the results of the research. The aim of this thesis is to survey selected school - review and determines the readiness of teachers to work with gifted children. It then verifies school procedures and compliance when working with gifted children. At the same time it takes a closer look at socialization of these students in the class.

Key words

Double exceptionalitie, education, gift, gifted pupil, identification gifted pupils, intelligence, talent, working with gifted pupils.

OBSAH

ÚVOD	10
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
1.1 Pojmy nadání a talent.....	12
1.1.1 Rozdělení nadání.....	14
1.1.2 Modely nadání	16
1.1.3 Faktory nadání	18
1.1.4 Vysoké nadání.....	19
1.2 Definice inteligence a její druhy.....	20
1.3 Tvořivost.....	22
1.4 Kreativní myšlení.....	23
1.5 Speciální pedagogika	23
2 IDENTIFIKACE NADANÝCH DĚTÍ.....	26
2.1 Charakteristika osobnosti nadaného dítěte v předškolním věku.....	27
2.2 Charakteristika a projevy nadaných.....	29
2.2.1 Kognitivní oblast.....	30
2.2.2 Osobnost	31
2.2.3 Oblast učení	31
2.3 Identifikační proces nadaných	33
2.4 Výběr nadaných dětí	36
3 VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH DĚTÍ.....	37
3.1 Vstup a výběr školy	38
3.2 Přístupy ke vzdělávání nadaných dětí.....	39
3.2.1 Urychlování.....	41
3.2.2 Obohacování	42
3.3 Individuální vzdělávací plán.....	44
3.4 Nadané dítě mladšího a staršího školního věku.....	44
4 SPECIFICKÉ SKUPINY NADANÝCH.....	46
4.1 Děti s extrémně vysokým IQ	47
4.2 Nadané dívky	47
4.3 Nadání ze znevýhodněného socio-kulturního prostředí	49
4.4 Děti s dvojitou výjimečností	50
4.3.1 Mimořádně nadaní se sluchovým, zrakovým a fyzickým handicapem	52
4.3.2 Mimořádně nadaní se specifickými poruchami učení	53
4.3.3 Mimořádně nadaní se specifickými poruchami chování	56
4.3.4 Mimořádně nadaní s Aspergerovým syndromem.....	56

4.3.5	Podvýkonní nadaní.....	57
5	PODPORA ROZVOJE NADÁNÍ	60
5.1	Podpora rodičům.....	60
5.2	Podpora osobnostního rozvoje.....	60
5.3	Umístění do vhodné školy	61
5.4	Speciálně pedagogické poradenství v edukaci nadaných	62
5.5	Mimoškolní možnosti podpory nadání	63
5.6	STaN.....	64
6	VÝZKUMNÝ PROJEKT	66
6.1	Hlavní cíl výzkumu.....	66
6.2	Výzkumné otázky	66
6.3	Metodologie výzkumného šetření	67
7	CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO PROSTŘEDÍ	71
7.1	Historie školy.....	71
7.2	Charakteristika školy	71
7.3	Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných.....	73
8	CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU	74
8.1	Předběžná opatření.....	74
8.2	Představení zkoumaných subjektů.....	74
8.3	Sběr dat	74
9	VÝZKUMNÁ ZJIŠTĚNÍ.....	75
9.1	Analýza dokumentů	75
9.2	Rozhovor s ředitelkou.....	75
9.2.1	Vyhodnocení rozhovoru s ředitelkou školy	75
9.3	Pozorování tříd.....	76
9.4	Dotazník pro rodiče	79
9.5	Kazuistiky nadaných žáků	79
	Kazuistika 1: A. J.....	80
	Kazuistika 2: M. P.	81
	Kazuistika 3: V. P.	82
	Kazuistika 4: D. D.	84
9.6	Dotazník pro učitele.....	85
9.6.1	Vyhodnocení dotazníku	85
9.7	Sociometrický test	91
	ZÁVĚR.....	95
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	98
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	102

SEZNAM PŘÍLOH.....	103
--------------------	-----

ÚVOD

Od začátku osmdesátých let se vysoce nadané dítě setkává se vzrůstajícím zájmem. V posledních letech se pro vysoce nadané dítě jistě mnoho změnilo k lepšímu. Rozvoj talentovaných mladých lidí je téma v dnešní době jistě velmi aktuální a důležité. Během psaní této práce jsem se snažila najít informace jak se o tyto děti správně starat a jaké vhodné aktivity a přístupy při jejich výchově a vzdělávání uplatnit.

V dnešní době se i u nás zvyšuje zájem veřejnosti o nadané děti a rozšiřuje se počet odborníků, kteří se zabývají problematikou jejich vzdělávání. Prohlubuje se zájem škol o podporu talentů, narůstá nabídka kvalitních služeb i počet aktivit na podporu talentů, narůstá nabídka kvalitních služeb i počet aktivit podporujících rozumový rozvoj v mimoškolních oblastech.

Každé dítě pro svůj vývoj potřebuje svobodu a prostor, ale také by mělo být podporováno. Z různých výzkumů je známo, že pokud děti podněcujeme a přivedeme k novým zkušenostem, tak budou schopnější.

V současné době je téma nadání velmi aktuální a v souvislosti se změnami ve školství se mu věnuje stále větší pozornost. Výchova a vzdělávání nadaných žáků je jedním z hlavních předmětů zájmů a výzkumu škol mateřských, základních, středních i vysokých. Většinou je pozornost věnována intelektovému nadání a minimálně i ostatním druhům nadání. Objevují se doporučení a náměty, jak se nadaným dětem věnovat, jak je rozvíjet, nebo které specifické výchovné zacházení potřebují. V období povinné školní docházky je další vývoj (a především rozvoj) talentu nadaných vkládán do rukou pedagogů základních škol. Osobnost učitele v edukačním procesu nadaných je zcela jedinečná a nenahraditelná. Existuje legislativa, která specifikuje vzdělávací možnosti a přístup k nadaným žákům v České republice.

Přibývají také školy se speciální výukou pro mimořádně talentované žáky, v nichž jsou vytvořeny méně početné skupiny nadaných žáků spolu s běžnými třídami. Práce s nadanými žáky, přístupy ve vzdělávání a potřeby nadaných jsou odlišné od žáků běžné třídy. Existuje již několik institucí pečující o nadané děti, jako je Pedagogicko-psychologická poradna, Institut dětí a mládeže, Mensa ČR, Centrum nadání a různé sdružení rodičů. Též vznikají různé programy, určené pro jejich rozvoj. Rozumově

nadaní žáci se projevují od nejútlejšího věku neobvyklou schopností poznávání. Jakmile je potenciál dětí rozvíjen a podněcován, může dojít k neobyčejnému rychlému vývoji poznávacích schopností.

V diplomové práci se zabývám problematikou nadaných žáků v současné základní škole v Praze. Problematika je zúžena na oblast intelektového nadání.

Cílem této práce byl průzkum a podání přehledných informací o práci s nadanými dětmi na vybrané základní škole.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část vznikla na základě studií a analýzy materiálů odborníků. Úvod se věnuje základnímu nastínění problematiky řešené v této práci. Kapitola 1 vymezuje základní pojmy a definice. Kapitola 2 se zabývá identifikací nadaných dětí, charakteristikou, projevy a výběrem nadaných dětí. Dále pak v kapitole 3 jsou rozebrány možnosti a přístupy ke vzdělávání nadaných dětí. Specifické skupiny nadaných jsou popsány v kapitole 4. Poslední kapitola 5 v teoretické části se zabývá podporou a rozvojem nadání. Především podpoře rodičům nebo mimoškolní podpoře nadání. Výzkumný projekt specifikuje kapitola 6. Dále pak charakterizují v kapitole 7 výzkumné prostředí a výzkumný soubor. Výzkumná zjištění jsou uvedena v kapitole 9. Zde byl na základě pozorování, dotazníků, rozhovorů s rodiči i učiteli charakterizován nadaný žák, přístup v jeho rozvoji a socializace žáka. V závěru jsou shrnuty výsledky šetření.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1 Pojmy nadání a talent

V odborné literatuře nalezneme velké množství definic nadání. Někteří autoři rozlišují tyto pojmy, bohužel ne všichni, proto vymezení těchto pojmů není zcela jednoduché. Zatím ani jedna z definic není všeobecně uznávána ve větší míře.

Někteří autoři užívají výrazy „nadání“, „talent“ a „vysoké nadání“ jako synonyma, jiní autoři tyto termíny rozlišují a užívají výraz „vysoké nadání“ jako označení pro mimořádně intelektově nadané děti.

Dle Pedagogického slovníku jsou: *„schopnosti definovány jako individuální potenciál člověka pro provádění určité činnosti do budoucnosti. Je to podmíněná možnost, která se může rozvinout v závislosti na tom, do jakého sociálního prostředí je člověk začleněn, jak kvalitní výchovy se mu dostane a co on sám udělá pro rozvoj svých schopností.“*¹

Dle výkladového slovníku je nadání popsáno jako: *„souhrn schopností člověka pro výkony v určitých fyzických nebo intelektuálních a tvůrčích projevech, které se jeví jako výjimečné, nadprůměrné v dané populaci a v určité oblasti činnosti.“*²

Gagné³ definuje nadání následovně: *„Nadání vymezuje jako biologicky dané, přirozené schopnosti a získané dovednosti. Faktory prostředí považuje za katalyzátory, které umožňují rozvoj nadání v talent. Ten se vyznačuje produktivitou v určité oblasti, která je společensky přínosná a užitečná.“*

Hartl, Hartlová⁴ považují v psychologickém slovníku nadání za: *„soubor vloh jako předpoklad k úspěšnému rozvíjení schopností. Nejčastěji je používáno ve spojení s jedinci podávajícími nadprůměrné výkony při činnosti tělesné či duševní“*

---

¹ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E. a J. MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8., s. 262.

² KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 192 s. ISBN 978-80-247-3710-2.

³ GAGNÉ In: HRÁBKOVÁ, L. *Základní témata problematiky nadaných*, s. 9. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9.

⁴ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004, s. 338. ISBN 80-7178-303-X.

Nadání i talent mají podle E. Winnerové (1996) společný triadický model:

- 1) *nadání jedinci jsou předčasně zralí*
- 2) *potřebují minimální pomoc či posilování od dospělých na zvládnutí oboru, ve kterém se jejich nadání projevuje*
- 3) *chtějí vyniknout v oblasti, v které jsou nadání a věnují ji skoro všechn svůj volný čas bez nějakého vnějšího nátlaku.*⁵

*Dle Hladíka:*⁶ „Talent je vysoce rozvinutý soubor schopností, který umožňuje člověku, aby dosáhl ve svém oboru vynikajících výsledků“

Dle výkladového slovníku pedagogiky je talent:⁷ „úroveň nadání pro určitou oblast činnosti, umožňuje člověku podávat výrazně nadprůměrné výkony. Spojeno s divergentním myšlením, s kreativitou a s výraznou úrovní motivace a zájmu.“

Úroveň a stupeň rozvoje schopností vyjadřují pojmy talent a genialita. Nadání je pak dle Fořtíka⁸ *chápano z různých pohledů, a to:*

- *souhrn schopností, které podmiňují úspěšné vykonávání činnosti;*
- *všeobecné schopnosti nebo všeobecné prvky schopností, které podmiňují možnosti člověka, úroveň a vlastnosti jeho činnosti;*
- *rozumový potenciál nebo inteligenci; celostní individuální charakteristiku poznávacích možností a schopností učit se;*
- *souhrn vloh, vrozených daností, projev úrovně a vlastností vrozených předpokladů;*
- *talent, existenci vnitřních podmínek pro dosahování vynikajících výsledků v činnosti*

Přes všechny tyto informace, by se talent dal definovat jako vysoká úroveň rozvoje schopností, a to především těch speciálních. Pokud se výsledky činnosti člověka vyznačují novostí a originalitou můžeme mluvit o talentu.⁹

---

⁵ LAZNIBATOVÁ, J. *Nadané dieťa. Jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie*. Bratislava: IRIS, 2001. ISBN 80-88778-32-8, s. 58.

⁶ HLADÍK, J. *Společenské vědy v kostce*. Havlíčkův Brod: Fragment, 1996. ISBN 80-7200-044-6, s.15.

⁷ KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2, s. 192

⁸ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3, s. 12.

Problematiku studia nadaných provází značná nejednotnost v přístupech a definování vlastností, jako je inteligence či tvořivost. Dokonce i míru inteligence a tvořivosti u těchto lidí chápou někteří teoretici různě.

Intelektové schopnosti souvisí se školní úspěšností. Zahrnují verbální, početní, prostorové, paměťové schopnosti a faktory uvažování v rámci základních rozumových funkcí.

Kreativní myšlení zahrnuje schopnost rozpoznat problém pružnost myšlení, schopnost tvořit myšlenky a vymýšlet nové využití objektů a materiálů.

Vědecké schopnosti využívají čísla a algebraické symboly.

Vůdcovství představuje způsobilost pomáhat skupině dosahovat vytyčených cílů a zkvalitňovat mezilidské vztahy.

Zručné schopnosti jsou spjaty s talentem v umění, ve vědě i strojírenství. Tento talent je důležitý pro umělce, spisovatele, hudebníky, herce a tanečníky.¹⁰

1.1.1 Rozdělení nadání

Ačkoli problematika je nadaných dětí ve světě dobře propracovaná, u nás zůstává na okraji pozornosti odborníků. Z toho důvodu pokud chceme vymezit termíny nadání a talent, musíme se obrátit na zahraniční literaturu.

*Američtí experti DeHaan a Havighrst (1957 in TannenBaum, 2000) definovali druhy nadání, které se uplatňují i v současném rozlišování akademických talentů. Jde o následující kategorie: intelektové schopnosti, kreativní myšlení, vědecké schopnosti, vůdcovství ve společnosti, mechanické (zručnost) schopnosti, talent v krásném umění.*¹¹

M. Musil (1985) na základě analýzy prací různých autorů uvedl rozdíl ve vymezení pojmů nadání a talent:

1) kvantitativní rozdíly – talent se definuje jako vysoký stupeň nadání, anebo opačně

---

⁹ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3 s. 12.

¹⁰ Tamtéž, s.

¹¹ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3 s. 12.

2) kvalitativní rozdíly

a) *geneticko-vývojové – nadání (pochází od slova dané) představuje potencionální vlohy, talent je už výsledkem vývojového procesu*

b) *obsahové – nadání se považuje za relevantní pro přírodní vědy, talent se vztahuje na humanitní obory*

c) *podle stupně všeobecnosti – nadání se chápe širší než obecnější předpoklady pro činnost, výkon, talent se chápou jako určité specifické nebo úzce vymezené předpoklady na činnost¹²*

Gearheart, Weishahn a Gearheartová¹³ rozdělují definice nadání do tří proudů:

- *definice založené na inteligenčním kvocientu,*
- *definice založené na talentu,*
- *definice založené na kreativitě.*

Podle potenciálu nadání tito autoři rozdělují pojetí definic do dvou kategorií:

- *nadání jako prokázané, etablované, založené na jistém výkonu,*
- *nadání potencionální, neetablované, na úrovni schopností.*

Zvláštní nadání se může projevit ve čtyřech různých oblastech:

- a) v oblasti duševních schopností, intelektuálních výkonů
- b) v oblasti tvořivosti a produktivnosti
- c) v oblasti umění ve výtvarných a hudebních uměních
- d) v sociální oblasti, přičemž se mívá vůdcovské kvality

Vysoké nadání zahrnuje nejméně tři znaky osobnosti: vysoké intelektuální schopnosti, tvořivost a motivaci. Tyto tři faktory spolu souvisejí, a proto je označujeme jako „triádu“.

---

¹² LAZNIBATOVÁ, J. *Nadané dieťa. Jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie*. Bratislava: IRIS, 2001. ISBN 80-88778-32-8, s. 62.

¹³ GEARHEART, WEISHAHN, GEARHEARTOVÁ In: JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4.

1.1.2 Modely nadání

Nadání lze vysvětlit na několika modelech, které slouží ke znázornění skutečných souvislostí.

Mezi nejznámější modely nadání patří Renzulliho model, který vychází z intelektového nadání. Model byl vytvořen ze tří znaků osobnosti ve vzájemné interakci. Skládá se z intelektové schopnosti, tvořivosti a motivace.¹⁴

Obrázek 1: Renzulliho model

Zdroj: Machů, 2010¹⁵

Dalším autorem modelu je Sternberg, který popisuje inteligenci jako určitou schopnost učit se ze zkušeností. Jeho „triarchický model nadání“ představuje vyváženost tří složek, které se skládají z analytického, syntetického a praktického nadání. Autor nesouhlasí s měřením IQ pomocí inteligenčních testů, podle jeho názoru zaměřeny pouze na jednu složku inteligence.¹⁶

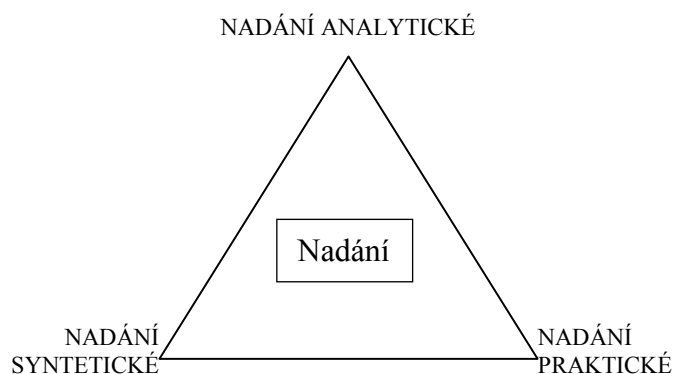
¹⁴ RENZULLI In: JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*, s.18. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4.

¹⁵ MACHŮ, Eva. *Nadaný žák*. 1. vyd. Brno: Paido, 2010, 124 s. ISBN 978-807-3151-973.

¹⁶ STERNBERG In: MACHŮ, E. *Rozpoznávání a vzdělávání rozumově nadaných dětí v běžné třídě základní školy – příručka pro učitele a studenty učitelství*, s. 11. Brno: Masarykova univerzita 2006. 64 s. ISBN 80-210-3979-5.

Obrázek 2: Sternbergův triarchický model nadání

Zdroj: Machů, 2010¹⁷

Mönks a Ypenburgová¹⁸ rozlišují čtyři různá pojetí modelů vysvětlujících nadání:

- **Modely založené na schopnostech**
Zdůrazňují kognitivní, osobnostní nebo jiný potenciál. Duševní schopnosti lze zjistit už v časném věku a v průběhu života se podstatě nemění, tj. že schopnosti jsou stabilní.
- **Modely kognitivních složek**
Zaměřují se především na procesy zpracování informací a hledají kvalitativní rozdíly v informačních procesech, přičemž mnozí navrhují místo IQ používat pojem QI (kvalita zpracování informací).
- **Modely orientované na výkon**
Činí rozdíl mezi vlohami a realizací vloh. Zdůrazňují činitele potřebné pro manifestaci nadání. Samotné vlohy a potenciál pro vysoký výkon nepovažují za dostatečný znak nadání. Zaměřují se na projevy neobyčejných, vysokých výkonů.
- **Socio-kulturně orientované modely**

¹⁷ MACHŮ, Eva. *Nadaný žák*. 1. vyd. Brno: Paido, 2010, 124 s. ISBN 978-807-3151-973.

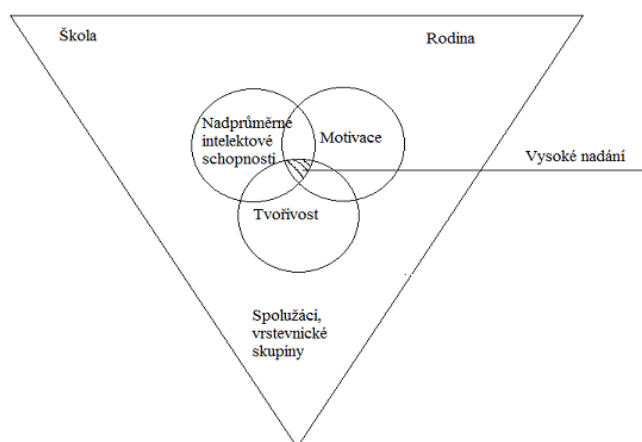
¹⁸ MÖNKS, Franz J., YPENBURG, Irene H. *Nadané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a. s., 2002. ISBN 80-247-0445-5.

Souvisejí s odlišnými hodnotami různých kultur. Vycházejí z předpokladu, že vysoké nadání se může realizovat jen za vhodného spolupůsobení faktorů individuálních a sociálních.

Tato dělení se vzájemně ovlivňují a mohou být spolu propojena. Proto některé modely či definice není možné zařadit pouze do jedné skupiny.

Oproti verbálně rozpracovaným teoriím nadání J. Renzulli (1977) rozpracoval graficky triadický model výjimečného nadání, ve kterém jsou zastoupeny vysoké intelektové schopnosti, motivace, tvořivost, který pak F. Monks (1993) doplnil o další faktory, a to rodinu, školu a vrstevnice skupiny, stejně důležité pro realizaci potenciálu nadaných jedinců.

Obrázek 3: Triadický model nadání J. Renzulliho (1977) a F. Mönkse (1993)

Zdroj: Mönks, Ypenburgová, 2002¹⁹

1.1.3 Faktory nadání

Existují dva faktory nadání – jsou jimi multipotencialita a časná specializace. Pod pojmem multipotencialita si můžeme představit široké spektrum schopností, kterými žák disponuje. Jedná se většinou o nadání v rozdílných disciplínách.

¹⁹ MÖNKS, Franz J., YPENBURG, Irene H. *Nadané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a. s., 2002. ISBN 80-247-0445-5.

Tito žáci bývají extrémně vytížení, mívají strukturovaný rozvrh až do pozdních večerních hodin. I přes jejich přetížení a značnou únavu, jim motivace nedovolí jakoukoliv aktivitu vynechat. Zde je vhodné, aby se rodič informoval u tzv. kariérového poradce nebo by mohl pomoci učitel s volbou příhodných aktivit.

Na střední škole budou nadaní žáci těžit z administrace zájmového dotazníku, kde získají představu o výběru dalšího studia či budoucího povolání.

Druhým faktorem je tzv. časná specializace, kdy nadaní žáci již v raném věku nabývají dojmu, že je pro ně vhodné pouze konkrétní povolání a veškeré jejich aktivity se ubírají tímto směrem. Je zde však riziko, že žák z nějakého důvodu nebude schopen realizovat svůj sen a dojde k velkému zklamání. Tím ztrácí pocit vlastní perspektivy. Je vhodné těmto nadaným žákům představit nové možnosti uplatnění.²⁰

1.1.4 Vysoké nadání

Výrazným časným znakem vysokého nadání je pravděpodobně vývoj řeči, protože řeč se vyjadřuje myšlení.

Z psychologického hlediska mají vysoce nadané děti vývojový předstih, a proto mívají časně intelektuální zájmy, rozhodně ne „přiměřené svému věku.“ Existuje tedy hluboká propast mezi intelektuálním chováním jednoho a úrovní druhého nadaného dítěte.

Vysoce nadané děti jsou už v útlém věku často nápadné tím, že jsou velmi zvědavé a dychtivé po učení. Příroda vysoce nadané děti také bohatě obdařila energií. Takové děti budí dojem, že se nikdy neunaví.

Ačkoliv se vysoce nadané děti dovedou upnout k práci soustředěně a odpovědně, dokáží také dělat více věcí současně.

Kromě výtečné paměti a širokého spektra zájmů mají tyto děti často také zvláštní smysl pro humor.

Náchylnost vysoce nadaných dětí k perfekcionismu a silný sklon udělat něco bezpodmínečně sám, vlastním způsobem, přivedly již mnohé rodiče a učitele blízko k

---

²⁰ MÖNKES, Franz J., YPENBURG, Irene H. *Nadané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a. s., 2002. ISBN 80-247-0445-5.

zoufalství. Chtít něco „do puntíku přesně“ objasnit je v očích vysoce nadaných dětí docela normální.

Ve věku tří nebo čtyř let – již přemýšlejí o smyslu života. Některé vysoce nadané děti se dokonce již v předškolním věku učí z vlastního popudu číst a psát.

Pasivní slovní zásoba tj. schopnost více slovům rozumět než se umět jimi vyjadřovat, obnáší u těchto dětí – už ve věku kolem jednoho roku – více než 100 slov. Tento objem pasivní slovní zásoby je obvyklý u dětí mezi jedním a půl až dvěma lety.²¹

1.2 Definice inteligence a její druhy

Mozek je orgán, který determinuje úroveň inteligence. Inteligence se rozvíjí na podkladě zděděného systému vloh a vrozeného anatomicko-fyziologického základu.

Pojem inteligence je nezbytný pro vysvětlení nadání, jelikož většina odborníků zabývajících se problematikou vysoké inteligence a nadání věří, že jedinci nadprůměrně inteligentní mohou být také nadaní.

Někteří psychologové zastávali názor, že inteligence je globální schopnost jedince účelně konat, racionálně myslet a účinně se vyrovnávat se svým prostředím (D. Wechsler 1958).²²

Dodnes neexistuje jediná uznávaná definice inteligence, ale všeobecně je možné říct, že je to „schopnost determinující kognitivní operace, jejíž podstatou je objevování a chápání vztahů (R. Meili, 1987).“²³

Dle výkladového slovníku z pedagogiky je inteligence:²⁴ „soubor poznávacích schopností, které se projevují v procesech poznávání, učení, řešení problémů, schopnost přizpůsobit se, orientovat se v nových situacích na základě určování podstatných souvislostí a vztahů.“

Podle J. Piageta jde o obecný pojem, který vyjadřuje nejvyšší formu organizace kognitivního strukturování; podle D. Wechslera je to úhrnná nebo globální schopnost individua účelně jednat, rozumně myslet a vypořádat se účinně se svým okolím; podle J.

---

²¹ MÓNKS, Franz J., YPENBURG, Irene H. *Nadané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a. s., 2002. ISBN 80-247-0445-5.

²² LAZNIBATOVÁ, J. *Nadané dieťa. Jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie*. Bratislava: IRIS, 2001. ISBN 80-88778-32-8.

²³ LAZNIBATOVÁ, J. *Nadané dieťa. Jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie*. Bratislava: IRIS, 2001. ISBN 80-88778-32-8, s. 30.

²⁴ KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 192 s. ISBN 978-80-247-3710-2.

P. Guilforda je inteligence schopnost poznávat, hodnotit, pamatovat si a konvergentně i divergentně myslet.

Inteligenci je možné rozdělit na fluidní a krystalizovanou. Za fluidní jsou považovány schopnosti, které jsou dané díky biologickým dispozicím a krystalizovaná inteligence vzniká díky procesu výchovy a vzdělávání.²⁵

Dle Gardnera²⁶ se dá inteligence rozdělit do několika skupin, které jsou:

- **lingvistická inteligence** - je zaměřena na význam, pořadí a funkce slov.
- *logicko-matematická inteligence*
- *prostorová inteligence*
- *tělesně pohybová (kinetická) inteligence*
- *hudební (hudebně-rytmická) inteligence*
- *interpersonální inteligence*
- *personální inteligence*
- *přírodní inteligence*

Intelektové nadání lze poměrně přesně změřit. Na základě odborných provedených měření byl stanoven tzv. inteligenční kvocient – IQ, jehož autorem byl psycholog Wilhelm Stern. Jedná se o tzv. Klasický inteligenční kvocient zpracovaný Sternem už na počátku 20. stol. Dnes využívaný hlavně u dětí. Tento inteligenční kvocient je číselný údaj, který vyjadřuje úroveň intelektových schopností jedince vzhledem k jeho věku.

Vzorec pro výpočet inteligenčního kvocientu:²⁷

$$IQ = \frac{\text{mentální věk}}{\text{chronologický věk}} * 100$$

Hodnota vyjadřuje poměr tzv. mentálního věku a věku chronologického. Mentální věk, který se zjišťuje pomocí standardizovaných testů, vyjadřuje skutečnou úroveň

---

²⁵ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

²⁶ MACHŮ, E. *Rozpoznávání a vzdělávání rozumově nadaných dětí v běžné třídě základní školy*, 2006, s. 14 – 16.

²⁷ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E. a J. MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-7117-8772-8.

dosaženého mentálního vývoje. Chronologický věk je skutečný kalendářní věk jedince. Hodnota IQ není stálá veličina, může se s věkem měnit.

1.3 Tvořivost

Tvořivost považujeme za nejvyšší stupeň řešení různých problémů. Tvůrčí činností vzniká nový produkt. Nevzniká pouze v umělecké oblasti, ale může jít o kreativitu v lidských činnostech, kde se hodnotí úroveň tvůrčích schopností. Na tvůrčí myšlení je pohlíženo z několika hledisek:

- **Senzitivita** - citlivost na problémové situace, kde vnímáme a hodnotíme prostředí
- **Fluence** - plynulost myšlenek a představ.
- **Flexibilita** - pružnost myšlení; učít žáky dívat se na problém z více hledisek.
- **Originalita** – nabízí novou, neobvyklou myšlenku, nápad nebo řešení.
- **Rekonstrukce** - složka tvořivosti, která je nápadná u nadaných žáků, jež jsou schopni vytvořit další možnosti řešení.
- **Elaborace** - pomáhá, když chceme rozvést, dokončit a uskutečnit nějakou myšlenku či nápad.

Vysoká inteligence se mnohdy může stát překážkou pro kreativitu.²⁸

Dle výkladového slovníku z pedagogiky je tvořivost: „*soubor vlastností osobnosti, který umožňuje tvůrčí činnost, tvůrčí řešení problémů. Tvořivost je proces vytváření nových a užitečných produktů a řešení*“²⁹

Výzkum tvořivosti se koncentruje do čtyř domén:

- tvůrčí osobnost
- tvůrčí proces
- tvůrčí produkt
- tvůrčí prostředí.

Tvořivost vždy souvisí s originalitou – novostí a užitečností. Je chápána jako aktivita, která přináší doposud neznámé a společensky hodnotné výtvořiny.

---

²⁸ MACHŮ, E. *Rozpoznávání a vzdělávání rozumově nadaných dětí v běžné třídě základní školy*, 2006, s. 17.

²⁹ KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 192 s. ISBN 978-80-247-3710-2.

1.4 Kreativní myšlení

Meyrse³⁰ vymezil tři komponenty, které jsou důležité pro kreativní činnost:

1. expertýza = dobře rozvinutá zásoba poznatků;
2. imaginativní schopnosti = vidět věci z jiného pohledu, rozeznávat vzory, vytvářet nová spojení;
3. vnitřní motivace = radost z tvoření pro samotný proces, ne pro vnější odměnu.

1.5 Speciální pedagogika

Termín speciální pedagogika se ustálil ve 2. polovině 20. století. Její název se postupem let měnil a ustálil se až v roce 1957. Speciální pedagogika prošla složitým vývojem stejně tak jako vztah k handicapovaným. Zabývá se výchovou, vzděláváním a integrací handicapovaných.³¹

V 21. století se speciální pedagogika stále rozvíjí a to jak v praktické, tak i v teoretické rovině.

V odborné literatuře nalezneme velké množství definic, a některé z nich jsou nyní zde uvedené.

Dle Š. Vaška: „*Speciální pedagogika je vědním oborem v soustavě pedagogických věd, který je zaměřen na teorii a praxi výchovy, vyučování a vzdělávání dětí, mládeže a dospělých se speciálními potřebami z důvodu somatického, senzorického, mentálního, řečového nebo psychosociálního defektu, poruchy nebo omezení či jejich kombinace.*“³²

Dle M. Sováka: „*Speciální pedagogika v našem pojetí je nauka o zákonitostech rozvoje, výchovy a vzdělávání defektních jedinců (dětí, mládeže a dospělých), tj. jedinců stížených různými nedostatky tělesnými, smyslovými nebo rozumovými, popř. poruchami chování.*“

Dle J. Pipekové: „*Speciální pedagogika je věda o zákonitostech speciální výchovy, speciálního vzdělávání, pracovního a společenského uplatnění jedince, který*

---

³⁰ JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4.

³¹ *Speciální pedagogika - obecně*. In: [online]. [cit. 2015-01-16]. Dostupné

z: <http://www.vysokeskoly.cz/maturitniotazky/pedagogika/specialni-pedagogika-obecne>

³² VAŠEK, Š. *Základy speciálnej pedagogiky*. Bratislava: 2003, Sapientia, 210 s. ISBN 80-968797-0-7.

trpí handicapem/znevýhodněním zdravotním, sociálním/ vyžaduje proto zvláštní, tedy speciální přístup.“³³

Dle Koláře: „*Speciální pedagogika je vědní disciplína zabývající se výchovou a vzděláváním dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, s různými handicapy, s různými omezeními v učení, chování, jednání, v komunikaci.*“³⁴

Podle svého zaměření lze informace v oboru členit do systému podle různých klíčů. Nejzajímavější je praktické členění podle tzv. pedií:

- logopedie – speciální pedagogika osob s narušenou komunikační schopností
- psychopedie – speciální pedagogika osob s mentálním postižením či duševní poruchou
- tyflogedie – speciální pedagogika osob se zrakovým postižením
- somatopedie – speciální pedagogika osob s postižením hybnosti
- surdopedie – speciální pedagogika osob se sluchovým postižením
- etopedie- speciální pedagogika osob s rizikovým chováním

Dále k tomuto systému přibyly kategorie speciální pedagogika osob s vícečetným postižením a speciální pedagogika dětí a žáků se specifickými vývojovými poruchami učení a chování.³⁵

Vyšetření nadaného žáka speciálním pedagogem má své nezastupitelné místo. Speciální pedagog diagnostikuje schopnosti a dovednosti dítěte a zároveň odhaluje případné poruchy učení.³⁶

Speciálně pedagogická diagnostika se zabývá průběhem dosavadního vývoje jedince a snaží se zjistit příčiny možných vývojových odchylek s ohledem na další vývoj jeho osobnosti a uplatnění.³⁷

---

³³ Pipeková, J. (ed.), *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2. rozšířené a přepracované vydání, Brno: Paido, 2006, 404 s. ISBN 80-7315-120-0

³⁴ KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 192 s. ISBN 978-80-247-3710-2.

³⁵ VALENTA, Milan. *Přehled speciální pedagogiky a školská integrace*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, 322 s. Učebnice (Univerzita Palackého). ISBN 80-244-0698-5.

³⁶ *Odborné rozpoznávání nadání: pedagogická a psychologická diagnostika*. [online]. [cit. 2015-01-16]. Dostupné z: http://talentovani.cz/o-nadani-a-nadanych/-/asset_publisher/wE1N/content/odborne-rozpoznavani-nadani-pedagogicka-a-psychologicka-diagnostika

³⁷ PŘINOSILOVÁ, Dagmar. *Diagnostika ve speciální pedagogice: texty k distančnímu vzdělávání*. 2. vyd. Brno: Paido, 2007, 178 s. ISBN 978-80-7315-157-7.str.10

Mimořádné nadání z důvodu diagnostikování navštěvují školské poradenské zařízení-pedagogicko-psychologické poradny. Vyšetření zahrnuje analýzu anamnestických dat, vyšetření rozumových schopností, kreativity, osobnosti, zájmů a strategií myšlení. Kontrolní vyšetření se provádí jednou ročně. Z důvodu kapacitních a odborných nelze kontrolní vyšetření zajistit jednou ročně.³⁸

---

³⁸ KOVÁŘOVÁ, Renata, Igor HAMPL. *Problematika mimořádného nadání v současném českém školství*[online]. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2012, 56 s. [cit. 2015-01-16]. ISBN 978-80-248-2674-5. Dostupné z: http://ksv-projekty.vsb.cz/icpn/repo/1.Problematika_mimoradneho_nadani_v_soucasnem_ceskem_skolstvi.pdf

2 IDENTIFIKACE NADANÝCH DĚTÍ

Od počátku 19. století se odborníci začali věnovat studiu rozumového nadání. Toto nadání se snažili přesně změřit. Pokusili se vytvořit různá doporučení, jak s těmito dětmi pracovat, aby se jejich rozumové předpoklady využily.

Základním předpokladem nadaného dítěte je úroveň rozumových dovedností. Nadání však nelze posuzovat pouze z inteligenčního testu. Odborníci se však domnívají, že intelekt je základ rozumového nadání.³⁹

Odborníci definují nadané děti jako jedince, kteří jsou nositeli některých charakteristik jako např.: předčasný vývin, vlastní způsob učení a nadšení pro výkon.

Rychlé a bezchybné zvládnutí jednoduchých a základních úkonů bývá někdy ve škole chybně hodnoceno jako jediný důkaz opravdového nadání v mladším školním věku.⁴⁰

S rozvojem nadání, souvisí také množství společenských faktorů, které v konečné fázi rozhodují, zda se dítě projeví jako nadané nebo zůstane nepoznané. Stejně jako i okolnosti. Mezi těmito okolnostmi si můžeme představit socioekonomické postavení rodiny úroveň vzdělání rodičů, stimulace zájmů v dětství, fyzický stav, míra energie, ale také rozvod, zdědění majetku nebo bydliště v blízkosti muzea.⁴¹

Dle Fořtíkové⁴² by měl být identifikační proces rozdělen do následujících čtyř etap:

1. Nominace (rodič, učitel, vedoucí kroužku apod.)

Jde o navržení dítěte k bližšímu sledování. Tato fáze může probíhat současně s metodami screeningu.

2. Screening (subjektivní systematické metody identifikace)

---

³⁹ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

⁴⁰ PORTEŠOVÁ, Šárka. *Rozumově nadané děti s dyslexií*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 9788073679903.

⁴¹ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

⁴² FOŘTÍKOVÁ, Jitka. *Talent a nadání, jejich rozvoj ve volném čase*. 1. vyd. Praha: IDM MŠMT, 2004. ISBN 80-86784-03-7.

V této fázi se jedná o hromadné mapování schopností dětí za pomoci plošných nástrojů měření např. nominační dotazníky, behaviorální škály nebo různé psychologické screeningové testy.

3. Individuální vyšetření, hloubková pedagogická diagnostika

Jedná se o individuální vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně. V této fázi je důležitá práce pedagoga, který při vstupní pedagogické diagnostice mapuje úroveň školních vědomostí a dovedností dítěte.

4. Návazná opatření pro vzdělávání, volný čas, výchovu

Jedná se o možnosti drobných úprav učiva, ale i individuální vzdělávací plán. Součástí této fáze jsou i různá doporučení odborníků.

Pro identifikaci nadaných existuje mnoho metod, které lze rozdělit na metody objektivní a subjektivní.

2.1 Charakteristika osobnosti nadaného dítěte v předškolním věku

Jedním ze základních postulátů péče o nadané děti je potřeba jejich rané identifikace. Právo dítěte být rozpoznáno jako nadané v co možná nejnižším věku, právo být identifikováno ještě ve fázi „latence“ – tj. před tím, než začne dosahovat mimořádného výkonu, právo na vlastní individualitu a právo na vzdělávání učiteli, kteří jsou speciálně kvalifikováni pro tento účel jsou spolu s dalšími zakotvena v Listině práv nadaných dětí, která byla zveřejněna a publikována již v roce 1983 (Tannenbaum, 1983).⁴³

Pozitivní označování dětí předškolního věku se ukázalo jako problematické s možnými škodlivými dopady do sociálních vztahů dítěte, doporučuje se používat termínu nadané. Toto označení se používá pro děti předškolního věku, které se projevují určitým chováním, které se svou kvantitou a kvalitou liší od běžné interakce dítěte stejného věku s jeho okolím.

---

⁴³ HŘÍBKOVÁ, L. *Základní témata problematiky nadaných*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9, str. 19.

Pedagogických a psychologických metod k diagnostice předškolního dítěte u nás příliš mnoho není. Predikce vývoje učiněná na základě výsledků metod získaných v raném období vývoje je pouze přibližná. Predikce dalšího věku je problematická, protože vývoj dítěte bude ovlivňovat řada faktorů. Vhodnou metodou k pozorování nadání v předškolním věku se stává pozorování chování dítěte, které realizují především rodiče a učitelky v mateřských školách. Tyto osoby mohou upozornit na chování dítěte opravňující k označení „nadané, talentované“ chování.

V sociální oblasti zjišťujeme značnou nezávislost, samostatnost a přiměřenou sebedůvěru u dětí předškolního věku. Ve vrstevnické skupině se takové dítě stává často iniciátorem a organizátorem her, ve skupinách hrách řídí činnost a má sklon k dominanci. Současně se dovede vžít do problémů ostatních a všimá si jejich potřeb. Charakteristický znak nadaného chování dětí je přítomnost obou projevů chování na vyspělé úrovni. Projevuje snahu navazovat kontakty se staršími dětmi. Ve školním věku začíná zaujímat marginální postavení ve školní a vrstevnické skupině a je ostatními vytlačováno do izolace.

Již v předškolním věku je možné se setkat s nadaným dítětem, které má problém např. hyperaktivitu. Projevy hyperaktivity skrývají nadání dítěte.

Je možné si všimnout, že některé dítě dává přednost pouze některým zájmům, kterým se však věnuje dlouho.

Záhy se projevuje např. sklon k hudebním aktivitám, kde je pozorovatelný jejich smysl pro rytmus v pohybech.

Další oblastí bývají pohybové aktivity, při kterých dítě má dobrou koordinaci pohybů a projevuje pohybovou všestrannost.

U některých se objevuje zájem o experimentování výrazný zájem o čísla a „techniku“. Při tomto zájmu využívají informací z encyklopedií. Inklinace k matematice je často spojena se zájmem o šachy.

Tvořivá oblast je považována za velmi signifikantní pro pozorování projevů, které svědčí o nadání dítěte.

Bylo zjištěno, že tyto děti mají tendenci k rozšiřování a variování činností souvisejících s jedním tématem. Toto zaujetí je spojováno s potřebou zkoumat věc z různých úhlů pohledu.

Podpora projevů bohaté fantazie ve hře a kresbě dítěte, je nesmírně důležitá.

V intelektové oblasti se pozornost soustředila na verbální projevy dětí a jejich řeč. Vývoj řeči ovlivňuje a podporuje vývoj myšlení. Pokud u dítěte není zjištěn rozpor mezi kognitivním a verbálním vývojem, lze pozorovat jejich bohatou slovní zásobu, dobře se vyjadřují a komunikují s dospělými.

Uvedené charakteristiky nadaných dětí nemůžeme chápat jako „úplný a vždy platný seznam projevů“, nebo tak, že všechny charakteristiky se musí objevit.⁴⁴

2.2 Charakteristika a projevy nadaných

Dle vyhlášky MŠMT č.147/2011 sb., kterou se mění vyhláška č. 73/2005 sb. by mimořádně nadaný žák měl dosahovat mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností, v rozumových oblastech, pohybových, sociálních a uměleckých dovednostech. Nadané nebo nadprůměrně nadané dítě se od ostatních dětí liší:

- vědomostmi
- tvořivostí
- chováním
- nezávislostí
- pamětí
- předmětem zájmu

Rodiče a učitele pochopitelně zajímá, jak se nadané děti projevují a zároveň jaké chování signalizuje nadání v určité oblasti.

V anglicky psané literatuře se používají tzv. checklist. Jedná se o výčet, kde je možné kontrolovat výskyt daných charakteristik a popřípadě i odškrtnávat přítomné charakteristiky u zkoumaného dítěte. Tyto seznamy jsou k dispozici učitelům a rodičům, aby mohly zběžně odhalit nadání svých dětí. Nejedná se však o stoprocentní vodítko, jak poznat nadané dítě. Autoři seznamů se odvolávají na odborníky, kam je možné nadané děti přivést a přesně identifikovat schopnosti.⁴⁵

---

⁴⁴ HŘÍBKOVÁ, L. Základní témata problematiky nadaných. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9

⁴⁵ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

Podle S. Winebrennerové (2001) lze charakterizovat nadané žáky dokonce ve dvou oblastech, a to v pozitivním a negativním. Toto dělení, je obzvlášť zajímavé, protože upozorňuje na skutečnost, že nadané dítě nemají rodiče vždy „za odměnu“ a že s projevy vysokého nadání se mohou pojít i výchovné a vzdělávací komplikace.⁴⁶

Většina rozumově nadaných dětí projevuje už od neútlejšího věku typickou schopností poznávání (paměť, myšlení, pozornost atd.). Pokud tyto charakteristiky podněcujeme a rozvíjíme, býváme svědky velmi zajímavého, neobyčejně rychlého vývoje poznávacích schopností. Pokud přirozený vývoj tlumíme a k jeho rozvoji nedochází, může se stát, že nadprůměrné schopnosti paradoxně vytvoří negativní sílu, která začne brzy působit proti jakémukoliv učení a vzdělávání.⁴⁷

Výzkumné studie orientované na zjištění různých charakteristik intelektově nadaných dětí školního věku mají počátek v Termanově monumentální práci o nadaných dětech. Pokud stručně sumarizujeme jeho nálezy, dospěli bychom k:

- tělesné – děti jeho výzkumné skupiny byly lépe fyzicky vybavené a zdravější než průměrné dítě
- zajímavé – zájmy nadaných byly všestranné a spontánní. Přitahovaly je však abstraktní obory a témata, matematika, literatura a dějiny
- psychické zdraví – odchylky téměř ve všech kognitivních charakteristikách
- charakterové – tyto děti méně inklinovali k vychloubání, byly odolnější vůči svodům k podvádění, jejich charakter a sociální postoje byly více prosociálně orientované než u ostatních dětí.

2.2.1 Kognitivní oblast

Za intelektově nadané byli považováni žáci, jejichž IQ je vyšší, než 130 které bylo dosaženo v inteligenčních testech. Zjištěné IQ však odpovídalo úrovni rozvoje tzv. konvergentního myšlení. V nevýhodě byli jedinci, u kterých bylo dominantní tzv. divergentní myšlení, které používáme, pokud hledáme více řešení. Postupně se začaly začleňovat do testů inteligence úkoly divergentního typu nebo se začaly konstruovat

---

⁴⁶ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3 s. 16.

⁴⁷ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3 s. 18.

samostatné testy tvořivosti. Z kvantitativního hlediska jsou intelektové i tvořivé schopnosti nadaných jedinců rozvinuty více ve srovnání s ostatní populací.

Kognitivní projevy intelektově nadaných dětí školního věku lze charakterizovat takto:

- rády čtou a mají široký slovník, přitahují je abstraktní pojmy
- snadno rozehrávají fantazii a imaginaci, projevují intelektuální hravost a zvědavost
- velmi často mají vynikající paměť, krátkodobou i dlouhodobou

V posledních letech se věnuje pozornost schopnostem praktickým. Tyto schopnosti se ukazují jako velmi významné při přechodech dítěte na vyšší stupeň školy a usnadňují dítěti adaptaci na novou situaci a prostředí.

Za významné praktické schopnosti jsou považovány:

- mají informace, znalosti a vzhled do „neškolních“ oblastí života a jsou schopny je podle potřeby aplikovat⁴⁸

2.2.2 Osobnost

K podávání vysokého výkonu jsou důležité i další osobnostní předpoklady. Pozornost autorů se rozšířila o studium motivačních, emocionálních a sociálních předpokladů. K nejčastěji uváděným charakteristikám této oblasti patří:

- převaha vnitřní motivace před vnější
- značná energie, vitalita, čilost a dychtivost po nových věcech
- projevy nezávislosti v myšlení, rozhodování a jednání
- smysl pro humor slovní i situační⁴⁹

2.2.3 Oblast učení

Do této skupiny charakteristik jsou zahrnovány ty, které jsou pozorovatelné při učení těchto dětí. Intelektově nadané děti se učí snadno a rychle. Za základní charakteristiky učení intelektově nadaných lze považovat:

---

⁴⁸ HŘÍBKOVÁ, L. Základní témata problematiky nadaných. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9 str. 26

⁴⁹ HŘÍBKOVÁ, L. Základní témata problematiky nadaných. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9

- u některé preference individuálního učení a práce před skupinou
- rychlé učební tempo⁵⁰

Slabiny a problémy intelektově nadaných žáků

Rozlišení charakteristik nadaných dětí je výhodné z hlediska didaktického, ale v reálném životě tyto charakteristiky „fungují a působí“ společně a vytvářejí celek osobnosti. V ní se však můžeme setkat s rozpornými vlastnostmi, které mohou nadaným dětem způsobovat řadu problémů. Vývojový rozdíl nadaných je často intraindividuálně rozdílný, a to nejen jednotlivými druhy nadání, ale i v rámci jednoho druhu nadání.

U nadaných dětí školního věku je častý výskyt tzv. vývojových nevyrovnaností. Většinou se setkáváme s akcelerovaným kognitivním vývojem dítěte na jedné straně, ale vývoj jiných složek probíhá pomaleji na druhé straně.

Obraz nadaného žáka je ovlivněn tím, zda se řadí do nějaké subskupiny v rámci populace nadaných.

Osobnostní problémy jsou výsledkem spolupůsobení rozporných vlastností nadaných, posilovaných nevhodným učebním a rodinným prostředím. Velmi často se např. setkáváme se zvýšenou senzitivitou až přecitlivělostí nadaných.⁵¹

Někteří autoři uvádějí, že mnoho nadaných žáků zažívá pocit odlišnosti ve vztahu k vrstevníkům.

Zprvu se může zdát překvapující, že intelektově nadaní žáci mohou mít učební problémy. Jelikož tyto děti se z počátku školní docházky nemusí učit, aby učivo zvládly. Z toho důvodu na vyšším stupni školy přicházejí problémy, protože si neutvořily studijní návyky. Jejich rozsáhlá informovanost a znalosti, zájem o čtení vedou ke sklonu k verbalismu. Jejich silná koncentrace pozornosti na problém, může ústít v nespokojenost, mají-li řešení přerušit či skončit a věnovat se jinému úkolu. Samy si totiž stanovují, kdy je úkol vyřešený. Vnější pozorovatel nadané děti v takové situaci chápe jako nepozorné a roztěkané, jedná se však o hluboké soustředění.

---

⁵⁰ HŘÍBKOVÁ, L. *Základní témata problematiky nadaných*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9 str. 27

⁵¹ HŘÍBKOVÁ, L. *Základní témata problematiky nadaných*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9, str. 28.

Ve škole preferují individuální práci před skupinovou, to však také způsobuje problémy a není to žádoucí. Ve skupinové práci mají tendenci dominovat a prosazovat svůj pohled na řešení úkolu, který se často snaží řešit samy. Současně se na tom podílí fakt, že někteří nemají rozvinuté sociální dovednosti.

Překážkou při volbě dalšího studia se stává i široký zájmový rejstřík. Jelikož mají velkou šanci dostat se na jakoukoliv školu je jejich volba kariéry ztížená. Zajímá je velké množství věcí, kterých se nechtějí vzdát, z toho důvodu je výběr školy pro ně složitý.

U nadaných dětí je vysoká existence problémů v sociálních vztazích. Tyto děti mají sklon k introverzi. U nadaného dítěte se můžeme setkat s izolací i s dominancí.

Intelektově nadané děti nemají rády mateřský přístup, více jim vyhovuje racionální komunikace. Během dětství a dospívání intelektově nadaných dětí se setkáváme se skutečností, že tyto děti vyhledávají kontakt se staršími.

Toto pojednání o osobnostních charakteristikách nadaných umožňuje pouze rámcový vhled do problematiky osobnosti nadaných žáků. Ne všichni nadaní však musí mít problémy – 15 až 20% nadaných dětí má výraznější problémy. Nadané děti ve většině případů tvoří populaci, která se neodlišuje od dětské populace.⁵²

Myšlení těchto dětí je nejen velmi logické, ale i nápadně systémové. Převážně u starších dětí můžeme zaznamenat schopnost podchytit a zpracovávat velké množství informací. Především jde o situace, kdy je potřeba vyřešit náročné logické úlohy. Odborníci v takovém případě hovoří o tzv. celostním myšlení. Žáci dokážou rychle postihnout problém jako celek a všimají si vztahů a souvislostí mezi myšlenkami, událostmi nebo projekty, které ostatní nevidí nebo nevnímají.

Tento proces myšlení se také někdy označuje jako tzv. dynamický kognitivní dialog.⁵³

2.3 Identifikační proces nadaných

Pro identifikaci předškolních schopností již existují inteligenční testy, kde výsledky dětí v raném věku bývají zpochybňovány pro nedostatečnou výpovědní

---

⁵² HŘÍBKOVÁ, L. *Základní témata problematiky nadaných*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9.

⁵³ PORTEŠOVÁ, Šárka. *Rozumově nadané děti s dyslexií*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 9788073679903. s. 75

hodnotu. Mnoho schopností se mění a nachází stabilitu až v průběhu staršího školního věku. Odborníci však poukazují na to, že pokud je nadání diagnostikováno ještě před vstupem do školy, může docházet k úspěšnější podpoře.

Metody měření schopností lze rozdělit na metody objektivní a subjektivní. Při objektivních metodách se využívají standardizované testy a u subjektivních metod jde o posudky osob, které dítě dobře znají.

Objektivní metody identifikace

- IQ testy
- standardizované testy výkonu
- didaktické hry
- testy kreativity

Subjektivní metody identifikace

- nominace skupinou učitelů
- nominace spolužáky
- rodičovská nominace
- vlastní navržení (autonominace)
- hodnocení výsledků činnosti (produktů)
- zapojení do soutěží
- portfolia

Ani jeden typ metod není univerzální. Oba typy mají v procesu identifikace své místo a spoluvytváří celkový obraz o zkoumaném jedinci.⁵⁴

V počátku zavádění inteligenčních testů došlo k přeceňování jejich výsledků. Žák, jehož test vykazoval výsledek s hodnotou IQ vyšší než 130, byl hned považován za nadaného. Později začalo být zřejmé, že výsledek testu nesouvisí s pracovní nebo školní úspěšností. Hledali se tedy jiné metody posuzování výkonu dětí. Na řadu se dostaly dotazníky školního profilu dítěte, tedy metoda nominace učitelem.

Renzulli a Reisová (in Davis, Rimmová, 1998) navrhují čtyři etapy identifikace (in Davis, Rimm, 1998):⁵⁵

---

⁵⁴ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

- Navržení na základě výsledků testů
- Navržení učitelem
- Alternativní cesty
- Závěrečný návrh

Z důvodu, že do procesu identifikace nadaných vstupují v ideálním případě odborníci, je nutné školit nejen pedagogy, ale i psychology.

Podle současné školské legislativy musí identifikaci nadání potvrdit školské pedagogické pracoviště, nejčastěji pedagogicko-psychologické poradny. Pokud škola usiluje o navýšení finančních prostředků pro úspěšnou a plnohodnotnou integraci nadaného žáka, musí vyšetření provést psycholog, který je pracovníkem pedagogicko-psychologické poradny. Nadání může posoudit i školní nebo klinický psycholog. Takové vyšetření je však podstatné pro účely rodiny, která nadání předjímalá.

Důležitou roli v procesu vyhledávání nadaných dětí sehrávají učitelé, psychologové a také rodiče. Rodiče mají dobré podmínky pro časnou, i když jen orientační identifikaci dvojí výjimečnosti svých dětí. Mohou odkrýt zájmy dítěte i jeho mimoškolní aktivity nebo zaznamenat vývoj určitých schopností, které se zdají být neobvyklé. Zároveň mohou zaznamenat situace a úkoly, ve kterých dítě nápadněji projevuje své nadprůměrné schopnosti, nebo naopak podmínky a okolnosti, za nichž se mu nedaří. S rodičovskými postřehy je nutné pracovat a co nejdříve na ně navázat odborným vyšetřením dětí. Při identifikaci takového dítěte je třeba se rodičů opakovaně ptát na jeho schopnosti, nedostatky, handicap, vlastnosti, chování a zájmy. Jde o velmi cenné informace, které nelze získat z jiných zdrojů. Časná identifikace napomáhá připravit rodiče i dítě na případná selhávání v určitých školních předmětech a ukázat jim oblasti, ve kterých může být dítě velmi úspěšné.

Velkým problémem užívaných testů inteligence je malé rozlišení a příliš nízký strop při identifikaci nadprůměrných schopností. Mnoho těchto testů končí na hranici IQ 130, bylo by však třeba, aby byly schopny diferencovat např. i při IQ 180.

Od roku 2004 podporuje české ministerstvo školství z prostředků, státního rozpočtu realizaci „Koncepce péče o mimořádně nadané žáky ve školských

---

⁵⁵ LAZNIBATOVÁ, J. *Nadané dieťa. Jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie*. Bratislava: IRIS, 2001. ISBN 80-88778-32-8.

poradenských zařízení“. V rámci tohoto projektu funguje pracovní skupina psychologů z poraden. V ní mají přiměřené zastoupení regiony ČR.⁵⁶

2.4 Výběr nadaných dětí

Výběrem rozumíme vyhledávání nadaných. Hlavním kritériem je podávaný výkon v dané oblasti a pouze nejúspěšnější děti jsou zařazovány do speciálních edukačních nabídek pro nadané. Při výběr se spíše setkáváme s dětmi staršího školního věku. U nás se realizuje výběr v situacích přechodu dítěte z jednoho stupně školy na vyšší stupeň. V rámci jednoho stupně je blízký ideji vyhledávání nadaných dětí výběr prostřednictvím různých soutěží.⁵⁷

---

⁵⁶ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. Nadané dítě a rozvoj jeho schopností. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3 s.32.

⁵⁷ HŘÍBKOVÁ, L. Základní témata problematiky nadaných. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9.

3 VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH DĚTÍ

Základní vzdělávací cíle ve vztahu k mimořádně nadaným žákům u nás upravují dva klíčové dokumenty – Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha MŠMT (2001) a Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky (2002).

Informace ke vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných zabezpečující realizaci ustanovení § 17 zákona č. 561/2004 Sb. a části třetí vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných ze dne 9. února 2005, nabyla účinnosti dnem 17. února 2005. Je zde také uvedeno, že jejich vzdělávání se uskutečňuje s pomocí podpůrných opatření, která jsou odlišná nebo jsou poskytována nad rámec individuálních pedagogických a organizačních opatření.

Vyhláška č. 73/2005 Sb. byla změněna vyhláškou MŠMT č. 147 ze dne 25. Května 2011. V platném znění vyhlášky 147/2011 Sb. se podpůrnými opatřeními při vzdělávání mimořádně nadaných žáků pro účely této vyhlášky rozumí využití speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, didaktických materiálů poskytování pedagogicko-psychologických služeb, nebo jiná úprava organizace vzdělávání zohledňující vzdělávací potřeby těchto žáků.⁵⁸

Vyhláška č. 73/2005 Sb, v části třetí Vzdělávání žáků mimořádně nadaných, § 12, určuje, kdo provádí identifikaci mimořádného nadání, charakterizuje žáky mimořádně nadané a definuje možnosti ředitele školy při zajištění jejich vzdělávání.⁵⁹

§12 Mimořádně nadaným žákem se pro účely této vyhlášky rozumí jedinec, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých rozumových oblastech, pohybových, uměleckých a sociálních dovednostech.⁶⁰

---

⁵⁸ ŠKRABÁNKOVÁ, Jana. *Žijeme s nadáním*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2012, 101 s.. ISBN 978-807-4641-374. str. 50

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Vyhláška č. 73/2005 sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. In: [online]. [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-73-2005-sb-1>

§ 13 téže vyhlášky zahrnuje možnost vytvoření individuálního vzdělávacího plánu pro nadaného žáka. Na jeho vytvoření se podílí třídní učitel, učitelé jednotlivých předmětů, pracovník školského poradenského zařízení, školní psycholog a asistent pedagoga. Sestavení IVP je týmová práce, ale za jeho zpracování odpovídá ředitel školy.

3.1 Vstup a výběr školy

U nadaných dětí v předškolním věku sledujeme projevy v několika oblastech – jazyk a učení, psychomotorický vývoj a motivace, oblast psychosociálních charakteristik. Podařilo se prokázat, že jsou u dětí předškolního věku už patrné určité projevy chování i výkony v mentální oblasti.

Projevy chování nadaného dítěte předškolního věku je zahrnováno do šesti oblastí:

- Kreativní oblast
- Sociální oblast
- Intelektová oblast
- Specifické oblasti
- Oblast řeči
- Oblast jemné a hrubé motoriky

Jakmile se dítě ocitne ve školním prostředí je vystaveno novým nárokům, které požadují čas na adaptaci. Dítě zde začíná mít jiné potřeby, odpoutává se od jednostranné vazby na rodiče a hledá si vzory a přátele. I tuto chvíli mají mimořádně nadaní jedinci ztíženou situaci a problémy se začleněním.

- nerovnoměrný vývoj
- vrstevnické vztahy
- rozsáhlá sebekritika
- perfekcionismus
- vyhýbání se riskování
- multipotencialita
- nadané děti s handicapem

Ztížené situace nastávají i v oblasti vnějších potřeb:

- tradice školy a její normy
- očekávání druhých
- vrstevnické vztahy
- vztahy v rodině⁶¹

Aby se předešlo alespoň některým problémům, je vhodné vybrat „dobrou“ školu. Škola by měla odpovídat požadavkům na kvalitní vzdělávání potomka, být dostupná z místa bydliště a měla by umět reagovat na požadavky kvality vzdělávání.

V současné době je největší konkurence mezi základními školami. Konkurenční prostředí je dáno následujícími faktory:

- 1) Většina základních škol je státních, a tak odpadá konkurence vytvářená poplatky za školné. Rozdíly v kvalitě personálu a technického zázemí školy jsou dané kvalitním managementem školy.
- 2) Každá základní škola má svůj školní vzdělávací program.
- 3) Každý rodič se může rozhodnout, na kterou základní školu dítě umístí.⁶²

3.2 Přístupy ke vzdělávání nadaných dětí

O mimořádně nadaných žácích a studentech hovoří školský zákon č. 561/2004 Sb. i vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání žáků mimořádně nadaných č. 147/2011 Sb. Integrovat nadaného žáka (nejde jen o umístění ale o aktivní začlenění do procesu vzdělávání) má na základě těchto nových předpisů povinnost každá škola. Nicméně z reality praxe vyplývá, že pouze nerozumný rodič by trval na tom, aby byl jeho nadaný potomek integrován ve škole, kde není ani vůle vedení, ani vůle učitelů specificky se nadanému dítěti věnovat a respektovat jeho netypické vzdělávací potřeby.⁶³

---

⁶¹ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

⁶² FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

⁶³ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

Mnoho škol se snažilo rozšířit nabídku služeb pro děti o rozumově nadané, avšak si neuvědomují všechny okolnosti, na které musí být připraveny. A to nejen kvůli legislativním dokumentům, ale na tyto aktivity jsou účelově vázány finanční prostředky krajů, o které může instituce při integraci zažádat. Možná to je právě důvod, proč se některé školy tímto směrem chtějí profilovat. Aby mohla škola získat patřičné prostředky, je třeba uskutečnit některé kroky. Instituce by si měli sestavit plán co podnikat a připravit na vzdělávání mimořádně nadaných žáků. Tento plán či strategie by měla být součástí školního vzdělávacího programu. Pečovat o mimořádně nadané žáky není jednoduché a v rámci plánu (ŠVP) by měly být vyjasněny následující oblasti:

- 1) Strategie výběru nebo průběžné identifikace nadaných žáků
- 2) Systém dalšího vzdělávání pedagogů v péči o mimořádně nadané žáky
- 3) Specifikace a úprava vzdělávacího programu školy
- 4) Úprava organizačních forem výuky
- 5) Technické vybavení školy
- 6) Nabídka odpoledních školních aktivit, spolupráce s organizacemi, které nabízejí využití v rámci víkendových popř. letních akcí.
- 7) Příprava učitelů pro tvorbu individuálních vzdělávacích plánů (IVP)
- 8) Plán návaznosti studia těchto žáků na druhém stupni ZŠ, popř. na jiném typu školy (SŠ, SOŠ, víceletém gymnáziu apod.)
- 9) Spolupráce s klíčovými institucemi, bez kterých nelze nadané děti integrovat
- 10) Mechanismy propagace profilu školy a způsob informování rodičů o plánované péči o tyto žáky

Je snaha poskytovat těmto dětem dostatek zajímavého učiva a přínosný způsob vzdělávání, aby děti nepromarnily talent. Existuje mnoho variant, modelů, programů, proudů a modifikací, které jsou efektivní. V tomto směru se předpokládá talent na straně učitele, který by měly rozvíjet už pedagogické fakulty. Základem změny přístupu školy je spolupráce s rodiči a dětmi.

V současné škole se nejčastěji na školách využívají tzv. přechodné formy mezi segregací a plnou integrací. Již fungují i speciální třídy pro nadané, které vznikly na žádost skupiny rodičů talentovaných dětí. Výhodou těchto tříd v rámci běžné školy je

přizpůsobená výuka a zároveň integrace do běžné populace. Může však docházet k rivalitě mezi nadanými a ostatními žáky.

Velmi oblíbenou metodou jsou různé formy skupinového a kooperativního vyučování. Po uplynutí skupinové práce, každý tým prezentuje své výsledky. Nakonec se shrnují shodné výsledky všech týmů a formují se závěry. Skupinové vyučování se doporučuje pro žáky všech úrovní. Při rozdělování do skupin je však lepší práce v homogenních pracovních skupinkách.

Učitelé zatím nejsou proškoleni v tom, jak zacházet s vysoce nadanými dětmi ve třídě. Z této neznalosti vyrůstá mnoho problémů, jimž by ale bylo možno se vyhnout. Akceptujme fakt, že vysoce nadané děti existují, chodí do školy a nelze od nich žádat, aby se přizpůsobily normě průměru na úkor svých vývojových možností. Omezování ne potlačování duševních schopností u nich může vést nejenom ke ztrátě motivace, ke zlenivění a vzdorovitosti, ale i k trvalým negativním psychickým následkům. Školy jsou tu pro děti. Proto se musí udělat všechno pro to, aby se všichni žáci ať vysoce nebo málo nadaní, mohli vyvíjet tak, aby to odpovídalo jejich vlohám a schopnostem. Nabídka učiva diferencovaného podle obtížnosti a tempa výuky by měla být pravidlem a ne výjimkou.

Dva základní přístupy, které se při práci s nadanými dětmi využívají, jsou:

-urychlování (akcelerace)

-obohacování⁶⁴

3.2.1 Urychlování

Jedná se o rychlé vzdělávání v základní škole, časný přechod na navazující školu a přeskočení jedné nebo dokonce několika tříd. Toto opatření však často naráží na velký odpor, jelikož tyto děti nemusí být emocionálně a sociálně dost zralé, proto by měly raději zůstat ve třídě svých vrstevníků. Vysoce nadané děti však vyhledávají styk spíše s dětmi na stejné vývojové úrovni, nikoli shodnými věkově.

Existují však i nepříznivé důsledky, které urychlující opatření mohou na žáka mít. Nerespektování vývojových potřeb vysoce nadaných žáků ve všech případech

---

⁶⁴ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

znamená, že se příslušnému žákovi děje bezpráví a že z toho pro něj plynou negativní důsledky.⁶⁵

Urychlení však neznamena vždy jen přeskočení třídy. Je možné, že žák zvládne za několik měsíců knihu, která je určena na celý školní rok. I tato forma urychlení je pro žáka škodlivá, pokud získaný čas není možné využít pro zájmy.

Znamý americký badatel zabývající se nadáním pedagog Renzulli uvádí jako formu urychlení tzv. „stlačování učební látky“ („curriculum compacting“). Podle Renzulliho si žák zaslouhuje, aby v uspořené době dělal něco jiného. Rychlejší tempo učení má být odměněno obohacením normální výukové látky.⁶⁶

Vhodná je alternativa, kdy se podporuje nadání bez zvýšeného časového zatížení tzv. „rychlíkové třídy“. Látka se probírá rychlejším tempem, probírané učivo se tedy žáci naučí za kratší dobu. Výhodou této formy je, že žáci vývojově rovní jsou během celé školní doby nebo její části spolu, což skýtá velké výhody pro jejich harmonický sociálně – emocionální a intelektuální vývoj.

3.2.2 Obohacování

Tento termín znamená rozšiřování nebo prohlubování učební látky. Připojená učební látka by měla navazovat na schopnosti a potřeby daného žáka. Nadané děti zvládají v rychlejším tempu více učební látky než jejich spolužáci.

Obohacování je možné uskutečnit různými způsoby a je vhodné pro školy, kde nevládne statická organizační forma. Nadaným žákům je vhodné nabízet hudbu, cizí jazyky, poznatky o cizích kulturách a národech, nauku o umění aj. Obohacování napomáhá zlepšit dovednosti tvořivého myšlení, schopnosti řešení problémů, kladení otázek, iniciaci samostatného výzkumu aj. Nadané jedince nevyčleňujeme z kolektivu kmenové třídy, nepřekračují svůj ročník.

Jako hlavní problém těchto aktivit se jeví jasný cíl. Při využívání zmíněných metod je třeba mít na paměti cíle:

- 1) Zlepšení schopnosti analyzovat a řešit problémy
- 2) Rozvoj silných, hlubokých a hodnotných zájmů nadaného žáka

---

⁶⁵ MÓNKS, Franz J., YPENBURG, Irene H. *Nadané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a. s., 2002. ISBN 80-247-0445-5, s.55.

⁶⁶ MÓNKS, Franz J., YPENBURG, Irene H. *Nadané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a. s., 2002. ISBN 80-247-0445-5, s.56.

3) Podněcování originality, iniciativy a sebekontroly⁶⁷

Stěžejní roli při obohacování mají extra materiály, které mají souvislost s obsahem vyučovacích hodin. Slouží k motivaci či k využití volného času po dokončení úkolu. Vybrané hračky a hry mohou podnítit jeho pozorovací a plánovací schopnosti.

Jsou však i další možnosti jak vyučování rozšířit a prohloubit:

- mimořádně volitelné předměty
- žakovská akademie
- pracovní společenství
- spolupráce s muzei, hudebními či divadelními školami
- prázdninové tábory
- sobotní školy

Stejně tak jako jsou vhodné možnosti rozšiřování, jsou i aktivity, které jsou naprosto nevhodné:

- třídění starých novin
- zařizování věcí pro učitele
- přebírání úlohy vrátného
- pomáhání spolužákům, pro které je tempo učení příliš rychlé
- prohlížení a posuzování třídních prací a domácích úkolů spolužáků
- uklizení skříní a péče o rostliny
- opakování téhož úkolu

Už dlouho se ve světě ale i u nás diskutuje o „kooperativním učení“ – lepší žák pomáhá slabšímu. Zastánci této „podpůrné výukové formy“ říkají, že se pomocí ní nadaní žáci sociálně a intelektuálně „zlepšují“. Odpůrci tvrdí, že je to sice v mnoha ohledech pro nadaného žáka dobré, že je to však daleko méně výhodné, než se obecně soudí. Nadaný žák by měl hledat to obtížné, hledat výzvu pro sebe.⁶⁸

---

⁶⁷ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3, s.46.

⁶⁸ MÓNKS, Franz J., YPENBURG, Irene H. *Nadané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a. s., 2002. ISBN 80-247-0445-5, s. 58.

Vysoce nadaní jedinci selhávající ve výkonu

Rozumíme tím děti, jejichž výsledky ve škole leží hluboko pod jejich inteligencí. Bohužel mnoho nadaných žáků vykazuje nižší výsledky ve škole právě proto, že výuka nedbá na jejich speciální požadavky.

Mezi další nápadné charakteristiky těchto žáků patří slabá koncentrace, malá motivace, negativní posuzování učitelů a školy, pomalé učební tempo ve srovnání se spolužáky strach ze zkoušení aj.

Děti, které selhávají ve výkonu, jsou často nápadné až na střední škole, kde se od nich výkon a motivace předpokládá. Zde již bývá pro změnu jejich postoje pozdě. Z tohoto důvodu je důležité včas rozeznat vysoké nadání, aby u takového žáka vzbudila a podporovala chuť k učení tím, že se mu nabídne náročnější a podnětější učební látka.

Mezinárodní výzkum souhlasně ukazuje, že vysoce nadaní mladiství mají ve srovnání s průměrně nadanými mladistvými všeobecně pozitivnější sebehodnocení. Kromě toho se také ukazuje, že vysoce nadaní žáci selhávající ve výkonu mají – vzhledem ke školním záležitostem – negativní, často dokonce velmi negativní sebehodnocení.⁶⁹

3.3 Individuální vzdělávací plán

Individuální vzdělávací plán (IVP) je závazný dokument pro zajištění vzdělávacích potřeb mimořádně nadaného žáka, obdobně jako u žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Tento dokument může být zpracován pro jednotlivého žáka, ale i pro skupinu nadaných dětí, kteří studují v jedné třídě. IVP je dynamický, strukturovaný plán, který vychází z aktuálního vývoje žáka. Nejedná se tedy o doporučení, dle kterého po celý školní rok se žákem pracovat, ale o dokument, který se bude v průběhu roku upravovat a umožní učitelům a rodičům monitorovat průběh práce s nadaným žákem.

3.4 Nadané dítě mladšího a staršího školního věku

Mladší školní věk se vztahuje k věku od 6 do 11 let. Období mladšího školního věku lze vymezit od vstupu do školy po tělesné a psychické dospívání. Děti v tomto

---

⁶⁹ MÖNKES, Franz J., YPENBURG, Irene H. *Nadané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a. s., 2002. ISBN 80-247-0445-5, s. 60.

věku mají tendenci organizovat lidi a věci. Důsledkem tohoto chování mnohdy je zapříčiněna neoblíbenost v kolektivu. V tomto období u žáků mnohdy kolísají zájmy i schopnosti.

Starší školní věk se obvykle vztahuje k věku od 12 do 15 let. U žáků tohoto věku již přestávají kolísat zájmy a schopnosti. Je možné přistoupit k standardizovaným i nestandardizovaným metodám měření schopností. Ty mají vyšší vypovídající hodnotu než u dětí předškolního věku. Častěji se u těchto dětí nachází talent, ať již během výuky či v zájmovém kroužku.

Vhodná zájmová činnost je nástrojem k nácviku prožívání kvalitního aktivního odpočinku, k relaxaci od učební činnosti, a především chrání nadané dítě před patologickými způsoby, jak trávit volný čas.

Z nedávných výzkumů vyplynulo, že vyšší procento nadané mládeže, než je tomu u běžné populace, inklinuje k sebevraždám. Tito mladí lidé totiž hůř nacházejí smysl života, pokud právě náplň svého volného času nepovažují za efektivní a smysluplnou. Proto je výběr vhodné zájmové činnosti a kvalitního odpočinku tak podstatný.⁷⁰

---

⁷⁰ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3, s. 51.

4 SPECIFICKÉ SKUPINY NADANÝCH

Ve všeobecné rovině se můžeme setkat s názorem, že nadané děti jsou pouze děti s nápadnými schopnostmi a že celá problematika mimořádně nadaných je tématem velmi jednoduchým. Nyní je však zřejmé, že problematika mimořádného nadání není zdaleka tak jednoduchá, jak se mnohým na první pohled zdá.

Téma nadaných dětí s handicapem získalo více pozornosti teprve v osmdesátých letech minulého století. V devadesátých letech se toto téma dvojí výjimečnost dále rozšiřovalo.

Nadprůměrné schopnosti těchto dětí jsou velmi nápadné a jednoduše rozpoznatelné. Většina těchto žáků ve škole pracuje podle individuálního vzdělávacího plánu. Vedle těchto žáků se vyskytují i žáci, kteří mají rozumové schopnosti nerovnoměrné, disharmonické a jejichž talent není tak evidentní. Často je zastřen, skryt souběžným dílčím handicapem, nejčastěji specifickou poruchou učení. Již v roce 1957 v Americe se vzedmula vlna zájmů o otázku vyhledávání nadaných dětí, zároveň se začalo uvažovat o nových způsobech a strategiích v jejich vzdělávání. V této době bylo zjištěno, že existuje skupina chytrých žáků se souběžnou poruchou učení. To je důvod, proč tyto děti nebývají ve škole hodnoceny jako mimořádně nadané. Při jejich vzdělávání bývá kladen důraz na oblasti, ve kterých selhávají, proto v nich pravděpodobně nebudou úspěšné. Nadaní žáci s handicapem jsou tzv. dvakrát výjimeční, z toho důvodu jsou označováni termínem tzv. dvojí výjimečnosti.

Výskyt těchto dětí mezi nadanými je odhadován mezi 5 - 10%. Tyto děti potřebují více pozornosti a speciální výchovně-vzdělávací přístupy než běžně nadané děti.

Ve skupině nadaných se vyskytují rizikové podskupiny dětí, které se vyznačují svým osobitým způsobem a mnohdy mají určité problémy. Z toho důvodu tyto děti vyžadují odlišný vzdělávací přístup.

Mezi podskupiny nadaných dětí se řadí:

- nadaní s extrémně vysokým IQ
- kreativně nadané děti
- nadaní předškoláci

- nadaní adolescenti
- nadané dívky
- podvýkonné nadané děti
- dvakrát výjimečné nadané děti
- sociálně znevýhodněné nadané děti
- nadané děti z odlišného kulturního prostředí⁷¹

4.1 Děti s extrémně vysokým IQ

Jedná se o jednu z několika specifických skupin nadaných dětí, u kterých není problém s identifikací, avšak mají obtíže v oblasti sociální.

Feldman a Morelocková rozlišují tři typy extrémně nadaných dětí:

- děti s výjimečně vysokým IQ – mají mimořádnou inteligenci a akcelerovaný psychický vývoj
- extrémně předčasně nadané děti v určité oblasti – před desátým rokem svého věku vykazují v určité oblasti produkty práce srovnatelné s dospělými profesionály, zároveň se vyznačují vysokým skórováním v testech inteligence
- děti nadané ve velmi omezené oblasti (syndrom savant) – označuje jedince s určitým mentálním postižením, kteří jsou však nositeli výjimečného talentu v určité omezené sféře

4.2 Nadané dívky

Nadané dívky mají v populaci nadaných specifické charakteristiky. V tomto důsledku postupně dochází ke snižování výkonu nadaných dívek. Hlavním rozdílem mezi dívkami a chlapci není nedostatek nadání, inteligence ani píce.

V základních ročnících nadané dívky jsou ve svých výkonech lepší než nadaní chlapci, avšak mladé nadané ženy mají nižší výkony než nadaní muži.⁷²

---

⁷¹ MACHŮ, Eva. *Nadaný žák*. 1. vyd. Brno: Paido, 2010, 124 s. ISBN 978-807-3151-973. s. 39

Mezi ženami a muži nejsou v intelektuálních předpokladech zásadní rozdíly. Rozdíly jsou však v prostorových a verbálních schopnostech.⁷³

Dle odborníků se tento fenomén připisuje rozdílným očekáváním a postojům k dívkám a chlapcům ze strany rodiny, školy i společnosti.⁷⁴

Dívkám v jejich seberealizaci brání vnější a vnitřní překážky. Rozdíl mezi nadanými chlapci a dívkami může být i v jejich přístupu k nadání. Nadaní chlapci dávají více najevo svůj problém – nadání, naopak nadané dívky jsou tiché a klidné, čímž brání jejich odhalení, selhání považují za své a úspěch považují za pouhou náhodu. Přesně naopak než chlapci.⁷⁵

Při výchově se od děvčat očekává větší pasivita, přizpůsobení a vyhýbání se riskování. Někteří odborníci konstatují, že ve škole je potlačováno nadání dívek. Společnost očekává, že dívky plní mateřské úlohy a péči o domácnost. Ze všech těchto postojů vyplývají specifické projevy a charakteristiky nadaných dívek:

- syndrom včelí královny, popelčín komplex nebo komplex perfekcionismu – perfekcionismus, který se v dospělosti projevuje přesvědčením, že musí uspět v každé roli
- vyhýbání se úspěchu – stav úzkosti překážející ve výkonové aspiraci
- sekundární satisfakce z úspěchu – obětování vlastní kariéry ve prospěch profesionální dráhy manžela a dětí, o které se stará, a následně uspokojení z jejich úspěchů
- motivace vnějšími činiteli – sebevědomí chlapců stoupá s úspěchem, sebevědomí dívek se zvyšuje pochvalou, posilováním a akceptací ze strany okolí; chlapci připisují zásluhu na vlastním úspěchu svým schopnostem, dívky ho však spojují se šťastnými okolnostmi
- syndrom (velké) podvodnice-jde o hluboké zpochybňování vlastních schopností a o sníženou schopnost internalizovat vlastní úspěch

---

⁷² Porterová, L. In: JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4.

⁷³ Khatena, J. In: JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4.

⁷⁴ JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4.

⁷⁵ VONDRÁKOVÁ, Eva. Nadané dívky. In: [online]. [cit. 2015-03-10]. Dostupné

z: http://www.talent-nadani.cz/texty/nadane_divky.html

- androgynie – mladé dívky více oceňují nezávislost, aktivitu, soutěživost a sebedůvěru; androgynní osoba má vysoce vyvinuté oba typy vlastností – mužské i ženské
- dvojnásobná diagnóza

Tyto projevy se věkem zdůrazňují a nejvíce se projevují v adolescenci.

Odborníci doporučují speciální přístupy ve vzdělávání nadaných dívek:

- soustředování stejné pozornosti ze strany učitele na dívky i na chlapce, vyhýbání se konzervativním postojům souvisejícím se stereotypizací ženské role ve společnosti
- zvyšování sebedůvěry a sebevědomí nadaných dívek
- u adolescentních dívek je efektivní vytváření homogenních skupin v některých vyučovacích předmětech⁷⁶

Reissová doporučuje:

- prostředí, v němž je dívkám nasloucháno a kde jsou chápány
- prostředí, v němž je možno diskutovat o nápadech před jejich samotným řešením
- prostředí, v němž studenti nevykřikují výsledky a odpovědi
- prostředí, v němž je dostatek času na zamyšlení
- nesoutěživé prostředí, bez tlaku na rychlost čtení⁷⁷

4.3 Nadaní ze znevýhodněného socio-kulturního prostředí

Znevýhodněné prostředí souvisí s rodinným zázemím, které má limitované finanční zdroje a slabé vzdělanostní tradice. Dle Clarkové jsou pro nadané děti z odlišného prostředí typické tyto projevy:

- schopnost smysluplně pracovat se symbolickými systémy typickými pro danou kulturu
- schopnost logicky přemýšlet, dostanou-li vhodné informace
- schopnost analogicky zdůvodňovat

⁷⁶ JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4.

⁷⁷ Reissová, S. M. In: JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4.

-schopnost aplikovat vědomosti do nových situací⁷⁸

Při identifikaci nadaných z minoritních kultur je potřeba používat kulturně nezávislé testy. Nadané děti ze znevýhodněného prostředí nemají podmínky pro rozvíjení svého potenciálu, nejsou dostatečně stimulované, jejich nadání nebývá podporováno.

V našich podmínkách není tato oblast tak akutní, přestože v poslední době u nás máme možnost se setkávat s dětmi z jiných kultur.⁷⁹

4.4 Děti s dvojitou výjimečností

V praxi jsou žáci s dvojitou výjimečností, bez ohledu na jejich nadání, označováni raději prvořadě, popřípadě pouze jako žáci „s poruchou učení“, tedy jako zdravotně postižení. Označení dvojitou výjimečností se odvozuje například od specifické poruchy učení nebo u kombinace s autismem. Děti při učení spíše opakovaně selhávají, nejsou dostatečně motivované, reagují pomalu a většinou se vůbec nezajímají o školu ani o další vzdělávání.

Byť byla specifika populace nadaných žáků s poruchou učení popsána již koncem sedmdesátých let minulého století a od devadesátých let zaznamenáváme zvýšený odborný i praktický zájem o problematiku tzv. dvojitou výjimečností, samo vymezení a legislativní zakotvení problému je zatím stále nedostačující. Někteří autoři se dokonce domnívají, že žádnou jinou populaci není tak obtížné definovat a vymezit jako právě nadané jedince s poruchami učení.

Podstatou školních problémů některého dítěte může být i skutečnost, že nedovede dobře zvládnout obtíže spojené se souběhem svých nadprůměrných schopností a handicapu, zejména rozumového nadání a poruchy učení. Ve třídě tedy může být i žák, který je zcela průměrný ve svých typických, běžných výkonech, ale současně není vůbec průměrný ve schopnosti myšlení.

Je třeba si uvědomit, že téma mimořádně nadaných žáků, a tedy ani dětí s dvojitou výjimečností se na našich fakultách povinně nevyučuje. Většina učitelů i psychologů

---

⁷⁸ Clarková, B. In: JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4.

⁷⁹ JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4. s.116

tak vlastně nemá téměř žádnou příležitost získat o této specifické skupině žáků odborné poznatky a informace. Mnozí si ani nejsou vědomi závažných, dlouhodobých důsledků, jež může chybná identifikace a nevhodný způsob vzdělávání těchto žáků způsobit. Zdá se tedy, že nejrůznější předsudky, mýty, které dále působí jako účinné překážky v úspěšné identifikaci těchto dětí, vznikají prvořadě vlivem nedostatečné informovanosti v této oblasti.

Nesprávná identifikace dvojí výjimečnosti je pro většinu těchto dětí neobyčejně riziková. V důsledku nerozpoznané poruchy může například i velmi chytré dítě rychle klesat v pomyslném žebříčku školní úspěšnosti a může být trvale zařazeno mezi průměrné, či dokonce podprůměrné žáky.

Souběh rozumového nadání a poruchy učení žáků se může i zkušeným pedagogům jevit jako zvláštní a paradoxní.

Nepochopení tzv. paradoxních výkonů, které děti s dvojí výjimečností ve škole podávají, a důraz na handicapy při hodnocení jejich schopností může vést učitele k chybnému závěru, že tyto děti nejsou rozumově nadané.

Jako dvakrát výjimečné děti mohou být označování například:

- nadání s poruchami sluchu a zraku
- nadání s fyzickým handicapem
- nadání s mentální retardací (u neintelektových druhů nadání)
- nadání se specifickými poruchami učení
- nadání, u nichž je identifikována podvýkonost
- nadání s ADD/ADHD
- nadání se sdruženými poruchami⁸⁰

Učitelé, kteří porozumí vzájemnému vztahu mezi nadáním žáka a jeho handicapem, jej dovedou mnohem lépe identifikovat i vzdělávat než ti, kteří k podobným poznatkům a zkušenostem nedospěli.

V důsledku bezradnosti, nezájmu, nepochopení a neznalosti tak pravděpodobně každým rokem ztrácíme desítky chytrých dětí a zbavujeme se budoucího intelektového

---

⁸⁰ *Nejčastější problémy mimořádně nadaných dětí ve škole* [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: http://nadani.zshalkova.cz/index.php?obsah=char_4

potenciálu této země. Potřeba změny stávajícího vzdělávacího přístupu zejména k nadaným dětem s poruchou učení je tedy naléhavá.⁸¹

4.3.1 Mimořádně nadaní se sluchovým, zrakovým a fyzickým handicapem

Termín handicapovaní nadaní se poprvé objevil v 70. letech v USA a stal se termínem, jež odborná veřejnost oficiálně akceptuje. Pokrývá skupinu sensoricky a tělesně postižených, jedince s poruchami učení nebo vícenásobně postižené, kteří jsou zároveň nadaní.

Willard-Holt doporučuje při rozpoznávání handicapovaných nadaných používat speciální seznamy, obsahující vlastnosti a projevy těchto dětí, a v případě více projevů umožnit další identifikaci. Důležité je porovnat projevy a výkony těchto dětí se stejně postiženými a nikoliv s intaktními jedinci.

Ke specifickým projevům nadaných handicapovaných Willard-Holt zařazuje:

U nadaných se zrakovým postižením:

- rychlé osvojování poznatků
- vynikající paměť
- širokou slovní zásobu a výborné komunikační schopnosti
- vysokou zručnost při řešení problémových úloh
- lehké a rychlé osvojení Braillova písma
- vytrvalost a koncentraci

U nadaných s tělesným postižením:

- vývoj kompenzačních zručností
- tvořivost v hledání alternativních způsobů komunikace
- výbornou paměť
- vysokou zručnost při řešení problémových úloh
- rychlé zachycení nápadů
- zvědavost, motivaci, vytrvalost
- sebekritiku a perfekcionismus
- možné problémy v oblasti abstrakce
- tendenci vytyčovat a sledovat dlouhodobé cíle

---

⁸¹ PORTEŠOVÁ, Šárka. *Rozumově nadané děti s dyslexií*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 9788073679903.

U nadaných se sluchovým postižením:

- rozvoj řečových a čtecích zručností bez instrukcí
- vynikající paměť
- schopnost prospívat v běžné škole
- rychlé zachycení idejí
- široké spektrum zájmů
- netradiční způsoby osvojování si vědomostí
- motivaci
- schopnosti v používání symbolické řeči
- vynalézavost při řešení problémů⁸²

Clarková doporučuje zaměřit se současně s reedukací na silné stránky handicapovaných nadaných poskytnutím obohacujícího, pestrého a stimulujícího vzdělávacího prostředí.

4.3.2 Mimořádně nadaní se specifickými poruchami učení

Tyto děti jsou rozumově nadané se souběžnou poruchou učení – s dyslexií. Dyslexie je u nás nejčastěji vymezována jako narušená schopnost čtení. V zahraničí je však častěji chápána jako celoživotní neurologicky podmíněná odlišnost, jež způsobuje problémy nejen číst, ale i psát a hláskovat.

Jednou z klíčových příčin dyslexie je nedokonalé fonologické zpracování řeči. Fonologické zpracování řeči zahrnuje řadu hierarchicky uspořádaných funkcí, ale nejvýznamnější pro rozvoj čtenářských dovedností je pravděpodobně schopnost rozpoznat, uchovávat a vybavovat základní funkční jednotky řeči, tedy tzv. fonémy. Zvláště tato schopnost je u dyslektiků narušena. Tento handicap se projevuje nejen ve čtení, ale i v písemném projevu, zejména v pravopise.

Mezi nejvýznamnější charakteristiky profilu žáků patří:

Schopnosti

- logické myšlení
- řešení mentálně náročných úkolů a problémů
- správná argumentace
- systémové zpracování informací

---

⁸² JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4. s. 110

- rychlé pochopení celku
- hledání a odhalování souvislostí mezi myšlenkami, událostmi a předměty
- vytrvalost při zvládání logicky náročnějších úkolů
- dobrá základna znalostí v určitých oblastech
- upřednostňování nového a složitého
- zvědavost, schopnost samostatného vyhledávání informací
- verbální schopnosti a/nebo schopnosti vizuálně-prostorového myšlení
- tvořivost, imaginace

Handicapy:

- ve čtení
- v řeči, zejména ve fonologickém zpracování řeči
- v rychlém vybavování přesných slov, jež označují předmět nebo vyjadřují myšlenku
- v paměti, zejména krátkodobé, sekvenční a mechanické
- v pracovní paměti, zejména ve schopnosti podržet akustické nebo řečové informace v krátkodobé paměti a současně zpracovávat přicházející novou informaci
- v pracovní rychlosti, zejména ve schopnosti rychle přijmout, zpracovat a použít novou akustickou nebo řečovou informaci
- ve sluchovém a sekvenčním, tedy po sobě jdoucím zpracování informací
- v exekutivních funkcích, zejména ve schopnosti plánovat, organizovat, uskutečňovat i měnit vlastní poznávací úsilí
- v koncentraci pozornosti v určitých oblastech

Jelikož se jedná o nesourodou skupinu, neplatí, že u všech dětí této skupiny nadaných se projevují zcela shodně charakteristiky. Jde o žáky, jejichž počet mezi mimořádně nadanými není jistě zanedbatelný. Tvoří navíc největší část skupiny nadaných s handicapem. Zároveň jde vlastně o jedinou skupinu nadaných s postižením, u níž nemusí být jejich handicap tak zjevný a nápadný.

Současně je tato skupina značně riziková. Pojednáváme zde o velmi chytrých dětech, které se v důsledku nepochopení mohou dostat do dlouhodobě nepříznivé školní situace, jež povede k závažnému poklesu jejich školní motivace, ke vzniku obtížných sociálních a emocionálních problémů a problémů v chování. Oproti ostatním nadaným dětem bez handicapu mají mnohem menší příležitost a šanci svůj talent uplatnit a vyniknout.

Mnoho mimořádně nadaných dětí s dyslexií nebývá správně rozpoznána až do doby středoškolských studií, a velká část není s velkou pravděpodobností systémem vzdělávání vůbec zachycena. Je pravděpodobné, že mnohé z těchto velmi chytrých dětí jsou i v našich školách trvale „skryty“ a nebudou nikdy správně rozpoznány, a z toho důvodu ani odpovídajícím způsobem vzdělávány. Je zřejmé, že nejen pro děti, ale i pro celou naši společnost je tento stav velmi nepříznivý.

Jakékoli oddalování záměrné odborné identifikace, nejčastěji hned na počátku školní docházky, ale i později, vyjadřované obvykle slovy „ještě nějaký čas počkáme a pak se uvidí“, je tedy zejména pro tuto skupinu dětí velmi nevhodné. Nesprávně nebo vůbec neidentifikované talentované děti s poruchou učení se vlastně dostávají ve srovnání se svými běžnými i nadanými vrstevníky bez handicapu do obrovské vzdělávací nevýhody. Mají totiž dlouhodobě výrazně sníženou možnost rozvíjet své schopnosti a vyniknout. Každá větší škola by proto měla mít vytvořen otevřený, pružný systém identifikace, který poslouží ke včasnému rozpoznání nadaných dětí a na nějž naváže koncept odpovídajícího vzdělávání.

Identifikační postup nemusí mít přesně stanovený sled jednotlivých kroků, přesto je vhodné se zaměřit na:

- intelektové schopnosti
- porucha učení, procesní deficity
- tvořivost
- specifické schopnosti v určitých oblastech, zájmy
- psychosociální, emoční charakteristiky
- vnitřní motivace k učení
- metakognice, vlastní způsob učení⁸³

---

⁸³ PORTEŠOVÁ, Šárka. *Rozumově nadané děti s dyslexií*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 9788073679903. Str. 97

4.3.3 Mimořádně nadaní se specifickými poruchami chování

Poruchy chování jsou charakterizovány opakujícím se obrazem disociálního, agresivního a vzdorovitého chování. Je-li takové chování u daného jedince extrémní, mělo by porušovat sociální očekávání přiměřené věku, a proto být závažnější než obyčejná dětská nezbednost nebo rebelantství v adolescenci.

Poruchy chování mohou někdy vést i k disociální poruše osobnosti. Porucha chování se často sdružuje s nepříznivým psychosociálním prostředím, včetně neuspokojivých vztahů v rodině a selhávání ve škole. Je častěji podchycena u chlapců.⁸⁴

Některé děti se mohou ve škole nudit, z toho důvodu mnohdy vyrušují a snaží se na sebe upozornit. Následně jsou učiteli označeny jako hyperaktivní. Někdy učitelé doporučí vyšetření, kde se stanoví, zda se jedná o ADHD či jinou poruchu. ADHD se projevuje hyperaktivitou, impulzivitou s poruchou pozornosti, neposedností, nepozorností, nadměrným vyrušováním, mají sklony k dennímu snění a mnohdy mají problémy při skupinových úkolech. Klíčové symptomy a vzorce chování zůstávají v průběhu týdnů, měsíců i let nezměněné, ačkoliv asi u poloviny postižených dětí tyto symptomy při dosažení dospělosti do značné míry vymizí. Další poruchou je ADD, u kterého nedominuje impulzivita a hyper-aktivita, ale více problémů je v oblasti pozornosti a v percepčně – motorických schopnostech.⁸⁵

4.3.4 Mimořádně nadaní s Aspergerovým syndromem

Aspergerův syndrom patří mezi pervazivní vývojové poruchy, která narušuje oblast komunikace, sociální interakce a představitosti, tj. ovlivňuje to, jak se dotyčný chová k ostatním a jak s nimi komunikuje či jedná. Jelikož tyto děti mnohdy trpí depresí, úzkostí a méněcenností je třeba včas diagnostikovat dítě s Aspergerovým syndromem a následně poskytnou psychologickou a pedagogickou péči. Vzdělávání

---

⁸⁴ TRAIN, Alan. *Nejčastější poruchy chování dětí: jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 198 s. ISBN 80-717-8503-2. s. 187

⁸⁵ TRAIN, Alan. *Nejčastější poruchy chování dětí: jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 198 s. ISBN 80-717-8503-2.

děti s Aspergerovým syndromem vyžaduje modifikace i rámci výuky intelektově nadaných žáků. Děti s Aspergerovým syndromem dosahují IQ až 160 bodů.

Diagnostika je vzhledem k podobnosti příznaků a různorodost názorů na jejich pojmenování a rozlišování, ale i relativní novost problematiky je náročná. Je proto pravděpodobné, že mnohé děti nejsou diagnostikovány, nebo jsou diagnostikovány nepřesně.

Znaky Aspergerova syndromu:

- Fascinace některými oblastmi zájmu
- Problémy s navazováním mezilidských vztahů
- Zvláštnosti v řeči, jazyce a komunikaci
- Nižší flexibilita
- Obrazové a asociativní myšlení⁸⁶

Nadané děti s Aspergerovým syndromem mají vysoké předpoklady se zapojit do společnosti a jejich vhodná socializace tyto šance zvyšuje. Jejich efektivní vzdělávání vyžaduje modifikace.

Hlavní přístupy uvádí Neihart:

-trénink sociálních zručností

-v případě problémového chování jsou efektivnější konkrétní a jasné příznaky, posílené vizuálními podněty

-časté používání vizualizace, dodržení pořadí a sekvence⁸⁷

4.3.5 Podvýkonní nadaní

Podvýkonní nadaní podávají i přes své vysoké schopnosti ve škole jen subnormní výkon. Dle Clarkové tyto jedinci: „*demonstrují výjimečný výkon v inteligenčních testech*

---

⁸⁶ JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4. s. 116.

⁸⁷ JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4. s. 116.

a jejichž výkon ve škole i přesto neodpovídá očekávanému výkonu vzhledem k jejich věku.“⁸⁸

Shaw definuje tyto jedince, jejichž výkon je „*vzhledem ke známám a skóre ve výkonových testech signifikantně pod úrovní naměřených nebo demonstrováných schopností či akademického potenciálu*“.⁸⁹

Podle první definice nadaný musí mít evidentně nižší výkon, zatímco podle druhé definice nemusí být podvýkonnost tak lehce rozpoznatelná. Výkon jedince může odpovídat jeho chronologickému věku, ale nikoliv mentálnímu věku.

Clarková rozeznává podvýkonnost:

- situační, která se vyskytuje pouze občas
- chronická jako permanentně snížený výkon

Z hlediska příčin můžeme podvýkonnost nadaných rozdělit na:

- primární – vyskytující se bez zjevné příčiny
- sekundární – jako průvodní jev jiné poruchy nebo handicapu

Montgomeryová poukazuje na tzv. kariérně nadané, kteří byli v raném věku identifikováni jako nadaní, spokojili se s označením a dlouhodobě se vyhýbají jakémukoliv úsilí.⁹⁰

Výsledkem takového přístupu jsou stále větší mezery ve vědomostech. Nakonec se tímto postupem dostanou pod úroveň svých vrstevníků.

Dle odborníků se skupina podvýkonných charakterizuje:

- nízká motivace a aspirace
- slabé školní návyky a nezodpovědnost
- malý zájem o školní činnosti, ale větší zájem o mimoškolní aktivity
- slabá úroveň přizpůsobení
- rebelantství a vyrušování
- nedůslednost, selhávání při kompletaci školní práce
- nízké sebevědomí a negativní sebeobraz
- lepší zručnosti v orální produkci než v písemných úlohách

---

⁸⁸ Clarková, B. In: JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4. s. 113

⁸⁹ Montgomeryová, L. R. In: JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4. s. 114

⁹⁰ Shaw, M. C. In: JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4. s. 113

- defenzivita a rafinovanost v sebeospravedlňování
- odpor k rutinním činnostem a drilu

Mezi možné příčiny podvýkonnosti Whitmoreová zařazuje:⁹¹

- konflikt hodnot – mezi hodnotami, které uznává škola, a hodnotami rodiny nebo kultury, z níž jedinec pochází
- nedostatek podpory v rozvíjení intelektového potenciálu – hlavně v souvislosti s nízkou sociokulturní úrovní rodiny
- opožděný výkon a častá nemocnost, většinou doprovázené nízkou úrovní energie nebo vyrušující hyperaktivitou
- častou příčinou bývají i poruchy učení

Speciální vzdělávání podvýkonných nadaných má podle Whitmoreové zahrnovat:

- chápání sebe sama – podstaty nadání a problémů, které s tím souvisejí
- rozvíjení konstruktivních způsobů, jako se vyrovnat s frustrací vyplývající z disproporce mezi schopnostmi a výkony
- rozvíjení zdravějšího, realističtějšího sebepojetí a vyššího sebevědomí⁹²

---

⁹¹ Whitmoreová, J. R. In: JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4. s. 114

⁹² Tamtéž.

5 PODPORA ROZVOJE NADÁNÍ

V první fázi se děti učí od svých rodičů. Pokud jsou rodiče ochotni trávit čas s nadanými dětmi, jsou schopnější naladit se na jejich zájmy. Je důležité, aby rodiče svým dětem četli a věnovali se jim. Podpora a stimulace v rodině je zásadní pro rozvoj talentu.

Rodiče by měli při výchově a péči spolupracovat s učiteli a poradenskými pracovníky a při jejich součinnosti může vzniknout systém péče o nadané.⁹³

5.1 Podpora rodičům

Rodičům může pomoci, když se sdružují v rodičovských skupinách či klubech. Potřebují slyšet zkušenosti a sdílet způsoby výchovy s ostatními otci a matkami.

Je také nezbytné, aby se rodiče nadaných dětí scházeli s jejich učiteli. Pokud rodiče a učitelé pracují společně, daří se vytvořit vhodné programy a případné problémy lze podchytit včas. Rodiče s efektivním přístupem se neustále informují o možnostech péče o nadané.⁹⁴

5.2 Podpora osobnostního rozvoje

V západoevropských zemích se často upravují problémy nadaných ve speciálních podpůrných programech. Organizují je poradenská pracoviště, školy, univerzity nebo pracoviště, která se touto problematikou zabývají. Tyto programy jsou zaměřeny na slabší stránky nadaných, na odstranění nebo zmírnění jejich problémů. Tyto programy se dělí na preventivní, harmonizující a vyrovnávací programy. Cílem preventivních programů je sociálních vztahů. Snahou je odstranit výskyt extrémní sociální pozice. Jejich cílem je naučit vzájemné komunikace ve skupině, vzájemné toleranci a respektu. Harmonizující programy podporují všestranný rozvoj osobnosti. Zároveň zabraňují jednostrannému zaměření. Cílem je rozvíjení schopností, ve kterých

---

⁹³ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

⁹⁴ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

nadaný žák nevyvíká, čímž poskytují vlned do dalších hodnotných oblastí. Vyrovnnávací programy se aplikují u nadaných dětí s různými nevyrovnanostmi vývoje. Jejich cílem je odstraňovat nebo tlumit diskrepance ve vývoji jednotlivých složek. Cílem programu je získat dovednosti v jemných motorických činnostech.⁹⁵

Dle Hříbkové: „*Snahou je, aby v každé zemi s vyspělým školským systémem existovalo pracoviště, které koordinuje i realizuje aktivity pro tuto populaci dětí.*“⁹⁶

U nás je hlavním koordinátorem koncepce péče o nadané děti Institut pedagogicko-psychologického poradenství v Praze. Tento institut zpracovává informace o službách pedagogicko-psychologického poradenství v ČR, speciálně-pedagogického poradenství, výchovného a kariérového poradenství ve školství apod. V každém regionu je nyní 1 až 2 poradny, kde je psycholog věnující se nadaným dětem. Samostatná pedagogicko-psychologická poradna zaměřená na tuto oblast v ČR neexistuje.⁹⁷

5.3 Umístění do vhodné školy

Jak organizačně i obsahově uspořádat výuku a vzdělávání nadaných dětí však trápí pedagogy a psychology již téměř sto let. Poprvé se o něm začalo diskutovat a do praxe zavádět různá vzdělávací opatření opět v souvislosti s realizací velkého longitudinálního výzkumu nadaných na počátku 20. století v USA.⁹⁸

Umístění do vhodné školy spočívá na rodičích, kteří by se měli rozhodnout alespoň pro dostatečně kvalitní a náročnou školu, kde děti tráví nejvíc času během dne. Pokud v blízkosti bydliště není zařízení se specializovaným programem pro nadané děti, lze zvážit variantu umístění žáky do školy s rozšířenou výukou jazyků nebo matematiky. Školy s rozšířenou výukou jazyků většinou obsahují kritérium výběrovosti. Některé instituce se snaží nabízet rozvojové činnosti nad rámec samotného vyučování. Jsou organizátory mimoškolních aktivit a kroužků. Pokud se taková škola nachází

---

⁹⁵ HŘÍBKOVÁ, L. *Základní témata problematiky nadaných*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9.

⁹⁶ HŘÍBKOVÁ, L. *Základní témata problematiky nadaných*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9, str. 34.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ Tamtéž.

v blízkosti rodiny s nadaným žákem, není od věci jejich možností využít. Kvalitní péči o volný čas dnes nabízí celá řada škol.⁹⁹

5.4 Speciálně pedagogické poradenství v edukaci nadaných

Rodiče a učitelé mohou pociťovat zmatenost či nedostatečnou kompetenci, setkají-li se s problematikou nadaných v praxi.

Je potřeba seznámit rodiče s přístupy i problémy i se způsoby, jak jim předcházet či korigovat:

- v předškolním věku „nezakazovat“ dítěti číst, počítat, pokud má o to samo zájem
- poskytovat dítěti pestré podněty
- přistupovat k dítěti pozitivně
- respektovat zájmy dítěte
- trpělivě dítěti odpovídat na jeho nekonečné otázky
- pomoci dítěti při začleňování se do kolektivu
- uvědomit si možné negativní projevy
- poskytovat dítěti dostatek volnosti při rozhodování
- nedirektivně usměrňovat jeho komunikaci s dospělými

Nadané dítě může z nedostatku jiných podnětů propadnout zlovyku hraní her na počítači, místo zhodnocování toho, co by bylo vhodné rozvíjet ku prospěchu jedince i společnosti.

Součástí poradenství je i speciálně pedagogická diagnostika zaměřená na zjištění silných stránek dítěte s cílem navrhnout program pro výchovu a vzdělávání nadaného jedince.

Jde o stanovení optimální formy, navržení oblasti mimoškolního rozvíjení dítěte, ale také doporučení pedagogům, jak mají přistupovat k nadanému žákovi.¹⁰⁰

---

⁹⁹ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

¹⁰⁰ JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4.

5.5 Mimoškolní možnosti podpory nadání

V prvních letech jedince se vytváří základ pro jeho dobrý intelektuální, sociální a osobnostní vývoj. Děti, které vyrůstají v prostředí chudém na stimulační, mají často ve čtyřech či pěti letech vývojové zpoždění, které sotva či jen s velkým úsilím doženou.

Rodiče mají s dětmi společně navštěvovat (v závislosti na stáří dítěte) např. muzea, koncerty, divadla, zoologické zahrady provozovat pěší turistiku či navštívit sportovní utkání.

Na druhé straně je však škodlivé přetížít dítě informacemi, myšlenkami a aktivitami tak že pak má stěží příležitost dojít samo k vlastní volbě. Správná stimulace a podpora znamená, že se k nim využije prostředků, které jsou k dispozici, aniž se dítěti něco vnucuje nebo je tlačeno k něčemu o co nemá zájem. Je správné také někdy udělat nic.¹⁰¹

Možnosti rozvoje:

- Specializované zájmové kroužky – jsou určené pro nadané žáky a organizují je školy nebo jiné instituce; tyto kroužky jsou více náročné než běžné kurzy pro děti
- Soutěže a olympiády s různou úrovní v celé řadě předmětů a oborů
- Letní tábory pro nadané
- Korespondenční semináře pro nadané
- Různé typy programů – výcvikových a tréninkových kurzů, které organizují specializovaná pracoviště zabývající se problematikou nadaných¹⁰²

Z důvodu omezeného počtu pracovišť se kurzů účastní jen malé procento nadaných.

Běžné zájmové aktivity umožňují žákům setkání s činnostmi, které mohou později dominovat.

---

¹⁰¹ FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

¹⁰² HŘÍBKOVÁ, L. *Základní témata problematiky nadaných*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9.

Rozlišujeme mezi zájmovými (volnočasovými) aktivitami a vysoce náročnými zájmovými činnostmi, které jsou určeny mimořádně nadaným dětem. Těchto možností pro nadané žáky je velmi málo a dostupnost pro žáky z vesnic je omezená.

Velmi rozšířenou mimoškolní aktivitou jsou Letní tábory nebo Letní školy pro mimořádně intelektově nadané děti školního věku.

Dle Hříbkové: „Efektivita vzdělávání nadaných spočívá v komplexním působení školy, mimoškolních institucí i domácího prostředí. Komplexní přístup ve vzdělávání a výchově nadaných má za cíl věnovat se v maximální možné míře nadaným ve škole při vyučování, v mimoškolních aktivitách i v domácím prostředí.“¹⁰³

Samotné školní vzdělávání nadaných dětí vyžaduje, aby byla pozornost věnována otázkám vyhledávání a podporování činností různých subjektů zabývajících se výchovou a vzděláváním nadaných.

5.6 STaN

STaN je označení Společnosti pro talent a nadání, která vznikla za účelem se vzdělávat o nadaných dětech. Jedná se o pobočku mezinárodní společnosti ECHA, která slouží jako zdroj informací pro všechny zájemce. Tato organizace uskutečňuje odborné semináře, přednášky a Klub rodičů nadaných dětí. Díky vynikajícím výsledkům své práce se ECHA stala v květnu 1995 poradcem Rady Evropy v otázkách vzdělávání nadaných. Na tuto společnost se nejčastěji obracejí rodiče, když hledají vhodnou školu pro své dítě, která by nejen podporovala rozvoj sebedůvěry, ale i měla by i dostatečně zajímavý a náročný program. Zároveň je i mnoho učitelů a psychologů, kteří se zajímají o tuto problematiku. K tomu je motivuje setkání se skutečným případem. Přesto, že se jedná o zajímavé a aktuální téma je i mnoho těch, kteří ho neuznávají nebo se neinformují. Informovanost je nejdůležitějším okruhem problémů k řešení. Jedná se o vzdělávání učitelů, psychologů a vzájemné komunikace rodičů a škol. Na předsedkyni Společnosti pro talent a nadání se obracejí rodiče z celé ČR. Mnohdy žádají radu či pomoc při řešení problémů. Činnost STaN je založena na aktualizovaných odborných znalostech. Tyto znalosti jsou získány studiem a spoluprací se zahraničními odborníky. Od roku 1989 se uskutečnilo více než 50 odborných seminářů a více než 100 setkání

---

¹⁰³ HŘÍBKOVÁ, L. *Základní témata problematiky nadaných*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9, str. 55.

Klubu rodičů nadaných dětí. Prostřednictvím setkání, kurzů a publikační činnosti se snaží předávat poznatky veřejnosti.¹⁰⁴

---

¹⁰⁴ Společnost pro talent a nadání. [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.talent-nadani.cz/>

6 VÝZKUMNÝ PROJEKT

6.1 Hlavní cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, zda v ZŠ Mohylová studují mimořádně nadaní žáci a jaký je přístup učitelů a rodičů k těmto žákům. Ve výzkumu týkajícího se nadaných dětí byl stanoven trojí typ cíle: intelektuální, praktický a personální. Intelektuálním cílem byl průzkum na Základní škole Mohylová. Následně u praktického cíle jsem zjišťovala pohled pedagogů a jejich připravenost na problematiku nadaných dětí. Personální cíl byl splněn důkladným prozkoumáním daného tématu, jelikož jako budoucí učitelka bych ráda s mimořádně nadanými dětmi nejen uměla pracovat, ale i je rozpoznat.

Z důvodu malého množství pedagogů, byl pro praktickou část této práce zvolen postup kvalitativního výzkumu, který se orientuje na respondenty samotné a na podrobnou analýzu zkoumaného jevu.

Pro naplnění cílů bylo stanoveno několik úkolů:

1. Seznámení se s prostředím základní školy, dětmi, učitelkami, ředitelkou
2. Rozhovor s ředitelkou
3. Pozorování tříd
4. Vytyčení výzkumného souboru
5. Sestavení dotazníku pro rodiče
6. Vyhodnocení dotazníku pro rodiče
7. Sestavení dotazníku pro učitele
8. Vyhodnocení dotazníku pro učitele
9. Sociometrický test
10. Analýza zjištěných informací

6.2 Výzkumné otázky

Na základě hlavního cíle výzkumu, kterým bylo zjistit, zda vybranou základní školu navštěvují nadaní žáci a jak se s těmito žáky pracuje, byla zformulována hlavní výzkumná otázka a několik dílčích otázek.

Hlavní výzkumná otázka

Jak ZŠ Mohylová přistupuje k problematice nadaných?

Dílčí výzkumná otázka

Jaká je na této škole socializace žáků mimořádně nadaných?

Jakým způsobem učitelé pracují s nadanými žáky?

6.3 Metodologie výzkumného šetření

Empirická část diplomové práce má charakter kvalitativního výzkumu, v jehož rámci bylo použito několik metod. Pro diplomovou práci byly využity prvky případové studie. Hlavní skupinu metod sběru dat v empirickém výzkumu tvoří naslouchání, kladení otázek lidem a získávání jejich odpovědí. Data byla získána pomocí pozorování, dotazníků, rozhovorů a neformálních rozhovorů s pedagogy v průběhu celého výzkumu.

V základní škole jsem absolvovala výukovou praxi. V rámci náslechu jsem navštívila několik ročníků školy. V průběhu práce na této škole jsem žáky poznala blíže a zjistila, jaké mají žáci zájmy, jak se chovají a reagují.

Případová studie

V pedagogických vědách patří případová studie k základním výzkumným designům. V případové studii jde především o detailní studium jednoho nebo několika málo případů. Zároveň jde o zachycení složitosti případu, o popis vztahů v jejich celistvosti.¹⁰⁵

Případová studie je v Kvalitativním výzkumu v pedagogických vědách definován jako „*empirický design, jehož smyslem je velmi podrobné zkoumání a porozumění jednomu nebo několika málu případů. Adjektivum empirický naznačuje klíčovou charakteristiku, kdy základem případového šetření musí být sběr skutečných dat vztahujících se k objektu výzkumu (případu).*“¹⁰⁶

V případové studii badatel usiluje o komplexní porozumění případu v jeho přirozeném prostředí. Cílem je interpretovat interakce mezi případem a okolím. Splnit

¹⁰⁵ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

¹⁰⁶ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0. s. 97

tento cíl vyžaduje získání velkého množství údajů a badatel kromě více informačních zdrojů využívá veškeré dostupné metody sběru dat.

Analýza dokumentů

Analýza dokumentů se často zařazuje do větších výzkumných projektů. Hodí se pro doplnění nebo verifikaci platnosti poznatků získaných jinou cestou. Zároveň se používá v případě, jestliže není přístup k informacím pomocí pozorování, dotazování nebo měření.¹⁰⁷

Dokumenty jsou knihy, novinové články, záznamy projevů funkcionářů, deníky, plakáty, obrazy. Výhodou pro data je, že nejsou vystavena působení zdrojů chyb nebo zkreslení. Analýza dokumentů se používá ve chvíli, jestliže není přístup k informacím pomocí pozorování, dotazování nebo měření.¹⁰⁸

Pozorování

Pozorování je v Pedagogickém slovníku definováno jako „*sledování smyslově vnímatelných jevů, zejm. chování osob, interakce učitel-žáci, průběhu skupinové práce, průběhu konfliktu aj.*“¹⁰⁹

Nejde jen o vizuální, ale často i o sluchové, čichové a pocitové vjemy. Pozorování také pomáhá doplnit zprávu o popis prostředí. Jedná se o nejrozšířenější metodu sběru dat v pedagogické praxi, protože „*jednání a chování lidí jsou cílem prakticky každého zkoumání, jež se týká jedince nebo skupiny*“.¹¹⁰

Dle Hendla: „*Pozorovatel nefunguje jako pasivní registrátor dat, který stojí mimo předmětovou oblast, nýbrž se sám účastní dění v sociální situaci, v níž se předmět výzkumu projevuje. Je v osobním vztahu s pozorovanými, sbírá data, zatímco se účastní přirozeně se vyvíjejících životních situací. V průběhu zúčastněného pozorování používáme podle potřeby a možností všechny dostupné prostředky pro získání dat různé typy rozhovorů, deníky členů skupiny, audio a videonahrávky atd.*“¹¹¹

---

¹⁰⁷ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2., s. 133

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E. a J. MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8., s. 213

¹¹⁰ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2., s. 191

¹¹¹ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2., s. 193

Švaříček popisuje zúčastněné pozorování následovně: „*Zúčastněné pozorování můžeme definovat jako dlouhodobé, systematické a reflexivní pozorování probíhajících aktivit přímo ve zkoumaném terénu s cílem objevit a reprezentovat sociální život a proces.*“¹¹²

V diplomové práci bylo využito zúčastněné pozorování. Během pozorování byly zaznamenávány poznámky, z kterých byly využity základní informace důležité pro téma výzkumného šetření.

Rozhovor

Rozhovor je v pedagogickém slovníku definován jako: „*výzkumný prostředek používaný při dotazování, spočívající v přímé ústní komunikaci výzkumného pracovníka s respondentem či informantem. Je zaznamenáván na magnetofon či jinak a pak analyzován z hlediska obsahu rozhovoru, chování respondentů aj.*“¹¹³

Rozhovor je velmi často používanou metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu. Mnohdy se pro něj používá termín hloubkový rozhovor. Prostřednictvím hloubkového rozhovoru jsou zkoumány členové určitého prostředí. Pomocí otevřených otázek může badatel porozumět pohledu jiných lidí. Hloubkový rozhovor umožňuje zachytit výpovědi a slova v jejich přirozené podobě. Mezi hlavní typy hloubkového rozhovoru patří polostrukturovaný rozhovor a nestrukturovaný rozhovor. Celý proces získání dat prostřednictvím této metody sestává z výběru metody, přípravy rozhovoru, průběhu vlastního dotazování, přepisu rozhovoru, analýzy dat a z psaní výzkumné zprávy.¹¹⁴

Je velmi důležité věnovat pozornost začátku a konci rozhovoru. Před zahájením rozhovoru je nutné zajistit souhlas se záznamem. Následně je důležité prolomit případné psychické bariéry.¹¹⁵

V diplomové práci byl využit nestrukturovaný rozhovor týkající se výzkumného šetření. Tématem byl přístup k mimořádně nadaným na ZŠ Mohylová. Rozhovor byl

---

¹¹² ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0. s. 143

¹¹³ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E. a J. MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8., s. 250

¹¹⁴ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

¹¹⁵ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2., s. 167

realizován po skončení vyučování s ředitelkou školy. Rozhovor byl zaznamenáván na diktafon a zjištěná data byla následně přepsána.

Dotazník

Dotazník je dle pedagogického slovníku definován jako „výzkumný a diagnostický prostředek ke shromažďování informací prostřednictvím dotazování osob. Podstatou je soubor otázek nebo výroků zkonstruovaný podle kritérií vědecké metodologie, předkládaný v písemné formě.“¹¹⁶

V diplomové práci bylo využito dotazníkové šetření mezi učiteli, kteří vyučují nadané žáky. Učitelé byli předem seznámeni s výzkumníkem a jeho projektem. Zároveň byli ujištěni o zachování anonymity.

Kazuistika

Kazuistika je dle psychologického slovníku výzkumná metoda a zabývá se popisem jednotlivých případů. V této metodě se všechna fakta pečlivě uspořádají a následně analyzují. Kromě jednotlivců se může věnovat i skupině nebo dokonce instituci.¹¹⁷

Sociometrie

Sociometrie je odvozena z latinského slova „socio“ a řeckého „metrum“, což znamená sociální měření.¹¹⁸

Sociometrické měření je nezbytné pro skupinové diagnostiky. V rámci šetření se pokládají sociometrické otázky, které nabízí možnost výběru lidí z určitého množství osob. Kvantitativní výsledky jsou analyzovány a převáděny do kvalitativního výzkumu. Tento druh šetření je vhodný při zjišťování postavení osob ve skupině.¹¹⁹

---

¹¹⁶ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a J. MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8., s. 58

¹¹⁷ HARTL, P; HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2004. ISBN: 80-7178-303-X.

¹¹⁸ NEJEZCHLEB, I., *Sociometrie jako metoda šetření vzájemných postojů žáků ve školní třídě a nástroj pedagogické diagnostiky*. Vyd. 1. Praha: Krajský pedagogický ústav, 1966. 93 s. Na pomoc pedagogické praxi; 35.

¹¹⁹ ZIKÁN, Jan. Sociometrie. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://www.sociometrie.cz/o-sociometrii>

7 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO PROSTŘEDÍ

Výzkumné šetření bylo realizováno na Základní škole Mohylová v Praze, jejímž zřizovatelem je městská část Prahy 13.

Informace o škole byly zpracovány ze Školního vzdělávacího programu vybrané školy, získaného od ředitelky školy. Dále informace byly čerpány z rozhovoru s ředitelkou vybrané školy a prohlídkou školního prostředí.

7.1 Historie školy

Základní škola Mohylová vznikla v roce 1993, pod vedením ředitelky Mgr. Pavly Čermákové. Do provozu se dostala při zahájení školního roku 1993/1994 pod školským úřadem pro Prahu 5.

Od 1. 1. 1995 se Základní škola Mohylová stala právním subjektem. Později dne 1. 1. 2002 převzala vedení školy Mgr. Martina Štychová, která je doposud ředitelkou. Zřizovatelem Základní školy Mohylová je aktuálně městská část Prahy 13.

Během působení Mgr. Martiny Štychové prošla škola rekonstrukcí. Kromě rekonstrukce budovy bylo vystavěno i nové školní hřiště a upraven terén školního pozemku.

7.2 Charakteristika školy

Základní škola Mohylová 1963 je školou prvostupňovou, kde dbají na osobní kontakt s každým žákem a jeho rodinou. V každém ročníku jsou dvě třídy, tedy celkem 10 tříd v celé budově. Celková kapacita školy je 268 žáků. Ve školním roce 2014/2015 navštěvuje tuto školu celkem 222 žáků. Škola je umístěna v klidné lokalitě sídliště Lužiny, obklopena školní zahradou, na které děti naleznou klid v zeleni, kde odpočívají a mohou si hrát na školním hřišti. Naleznou zde také skleník, skalku a domečky na odpočinek a mohou zde plnit i různé písemné úkoly. Mnohdy se zde realizují i vyučovací hodiny a pravidelně zde žáci tráví velké přestávky. Některé třídy jsou nově vybaveny interaktivní tabulí.

Pedagogický sbor tvoří dvacet tři pedagogických pracovníků. Z toho devatenáct pracovníků je plně kvalifikováno a jedna pracovnice si kvalifikaci dodělává. V rámci projektu Lidské zdroje a zaměstnanost jsou v této škole zaměstnáni dva pracovníci pro společensky účelové pracovní místa na pozici asistent pedagoga.

Škola je rozdělena do dvou pavilónů a spojovacím článkem je správní část s ředitelnu. Ve školní budově je 10 kmenových tříd, jazyková učebna, herna školní družiny, tělocvična, počítačová učebna, knihovna a společenská místnost. Součástí školy je školní jídelna a školní mlékárna. V pavilonu B je zbudována keramická dílna. Škola disponuje bezbariérovým vstupem. Základní škola Mohylová mimo jiné se věnuje i žákům se speciálně vzdělávacími potřebami. Celkem je ve škole 42 integrovaných žáků se specifickými potřebami učení.

Vyučování začíná v 8:30 hodin. Každý pracovní den je zahájen dětským rozhlasovým vysíláním a komunitním kruhem. Vyučování je organizováno prostřednictvím vyučovacích bloků a tematických projektů. Struktura pracovního dne a čas věnovaný jednotlivým učebním aktivitám se odvíjí od potřeb žáků a od tématu, na kterém pracují. Den je ukončen opět společným setkáním, kde se prezentují a hodnotí výsledky práce.

Profilace a zaměření školy, vzdělávací nabídka žákům:

- výuka jazyků
- možnosti využití počítačů
- sportovní aktivity
- organizace volného času žáků
- organizace kulturních programů
- využívání školní knihovny a počítačové učebny
- využívání školního rozhlasu
- spolupráce s mateřskými školkami
- přípravný kurz pro budoucí prvňáčky

Metody kritického myšlení přirozeně prolínají ŠVP. Vzhledem k velmi širokému spektru vzdělávacích potřeb žáků – od žáků nadaných až po žáky se zdravotním postižením - se školnímu personálu jeví jako velmi přínosné a smysluplné zaměřit strategii školy směrem k tvořivému učení, které je založeno na

zvládnání přirozených situací, na přizpůsobení se individualitám žáků. Chtějí docílit toho, aby škola umožňovala individuální uplatnění každému žákovi a každému z nich umožnit pocit úspěchu a najít sám sebe.

Škola nabízí větší množství zájmových kroužků, jejichž počet přesahuje dvě desítky. Nabídka kroužků se přizpůsobuje trendům dnešní doby. Zájmové kroužky vedou především pedagogové tamější školy.

Vedení školy nabídlo předsedkyni Společnosti pro talent a nadání PhDr. Evě Vondrákové prostory školy pro uskutečňování pravidelných setkání klubu rodičů a učitelů. Původně se tato setkání uskutečňovala v mateřské škole Rozmarýnek. Těchto setkání se vždy účastní vedení školy, předsedkyně PhDr. Eva Vondráková, její hosté a veřejnost, kterou zajímá výchova, vzdělávání a problematika nadaných dětí. Po zkušenosti z několika setkání mohu doporučit účast i široké veřejnosti. Každé setkání má nové téma i hosty.

7.3 Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných

Škola ve svém ŠVP chce při výuce nadaných žáků uplatňovat následující zásady.

Pedagogové vychází z principů individualizace a diferenciací. Při identifikaci a následné péče o žáka spolupracují úzce s PPP, rodiči a s jejich souhlasem vytváří individuální vzdělávací plán.

Zájem celého pedagogického sboru je povzbuzovat talentované děti k většímu úsilí. Zároveň respektují jejich specifické vzdělávací potřeby. Snaží se vytvářet podnětné a vstřícné prostředí, které umožňuje rozvíjet schopnosti žáka a jeho komunikační dovednosti. Vede žáky k toleranci, spolupráci a ochotě pomáhat slabším žákům.

Ve třídách vyučující podporují nadané žáky volbou přiměřených metod a forem práce. Využívá se především skupinové vyučování, projektové vyučování, samostatné práce a zapojením do soutěží, olympiád organizovaných v rámci školy i mimo ni. Zároveň škola podporuje žáky v mimoškolních aktivitách.

Škola uplatňuje vzdělávání nadaných žáků formou takzvaného obohacování – rozšiřování základního učiva a zvyšování náročnosti učiva. Již několik let škola spolupracuje s organizací Společnost pro talent a nadání (STaN).

8 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU

8.1 Předběžná opatření

Pro možnost uskutečnění výzkumného šetření byl udělen souhlas ředitelky školy a třídních pedagožek. Před začátkem každého rozhovoru či dotazníku proběhlo představení výzkumníka a jeho projektu. Následovalo ujištění o anonymitě, požádání o souhlas k participaci na výzkumu. V případě rozhovoru proběhlo požádání o souhlas rozhovor nahrávat.

8.2 Představení zkoumaných subjektů

Zkoumané subjekty byly vybrány s ohledem na stanovený výzkumný problém a jeho otázky. Mezi tyto subjekty patří ředitelka vybrané školy, pedagogové nadaných žáků, kolektiv žáků, rodiče nadaných žáků a samotní nadaní žáci.

Při výzkumu k mé diplomové práci jsem z počátku pracovala s celým pedagogickým sborem. Informace byly poskytnuty od spolupracujících pedagogů, asistentů pedagoga, speciálního pedagoga a vychovatelek školní družiny. Kromě pedagogů spolupracovali i všichni žáci a rodiče, které jsem oslovila. Z důvodu zachování anonymity byly osoby označeny iniciály.

8.3 Sběr dat

Mimořádně nadané žáky, které jsem pozorovala ve vyučovacích hodinách, jsem sledovala na základě konzultace s ředitelkou školy a třídními učiteli. Třídní učitelé, rodiče i žáci byli seznámeni s tím, že vše je anonymní. Následně byli seznámeni s informací, že výsledky mého výzkumu budou k dispozici pouze ostatním studentům a vyučujícím na Univerzitě Jana Ámose Komenského. Po tomto vyrozumění a souhlasu byl započat výzkum.

9 VÝZKUMNÁ ZJIŠTĚNÍ

9.1 Analýza dokumentů

Empirická část byla započata rozhovorem s ředitelkou školy, prozkoumáním prostředí školy, školního vzdělávacího programu a dalších dokumentů. Na základě rozhovoru s ředitelkou školy a školních dokumentů bylo zjištěno, že základní školu Mohylová navštěvuje několik mimořádně nadaných žáků. Tuto školu navštěvují čtyři nadaní žáci – z toho jedna dívka a tři chlapci. Po úspěšném zjištění přítomnosti mimořádně nadaných žáků na vybrané základní škole bylo započato pozorování žáků ve vyučovacím procesu a následovaly rozhovory s rodiči. Před další realizací jsem metody výzkumu konzultovala s ředitelkou školy, která se zvolenými metodami souhlasila.

9.2 Rozhovor s ředitelkou

Po domluvě byl uskutečněn rozhovor s ředitelkou školy. Tento rozhovor byl uskutečněn v ředitelně školy. Rozhovor byl po souhlasu zaznamenáván na diktafon a doslovné a úplné přepisy jsou uveřejněny v příloze D. Rozhovor trval necelých 20 minut.

9.2.1 Vyhodnocení rozhovoru s ředitelkou školy

Na základě rozhovoru bylo zjištěno, že do ZŠ Mohylová dochází mimořádně nadaní žáci. Celkem zde studují čtyři diagnostikovaní nadaní žáci a každý z nich se nachází v jiném ročníku. Jelikož zákonní zástupci nadaných žáků nepožádali o vytvoření IVP, tak žádný z těchto žáků jej nemá vypracovaný. Výuku mimořádně nadaných žáků

na této škole zabezpečují využitím asistentek pedagoga a školní speciální pedagožkou, která má v rozvrhu pevně zakotvenou hodinu pro práci s touto skupinou. Z finančních důvodů ředitelka ZŠ Mohylová neuvažuje o zřízení specializované třídy pro talentované žáky. Ředitelka školy nabízí a umožňuje pedagogům rozvoj v oblasti vzdělávání nadaných žáků. Tuto možnost pedagogové využívají. Vědomě by přijala mimořádně nadané děti, ale s podporou SPC. V případě, že by se jednalo o dítě s dvojitou výjimečností, zvažovala by možnost přijetí, v závislosti na druhu výjimečnosti. Spolupracuje s Centrem Filip, kde pracuje paní doktorka Eva Vondráková a paní

doktorka Brejchová. Rodiče se školou aktivně spolupracují a zajímají se o dění ve škole. Mimořádně nadaným žákům jsou nabízeny mimoškolní aktivity - kroužky a příprava na gymnázia.

9.3 Pozorování tříd

V následujícím textu jsou uváděny výsledky z pozorování jednotlivých tříd, ve kterých se nacházejí mimořádně nadaní žáci. Během pozorování byli sledováni mimořádně nadaní žáci a zároveň jejich spolužáci, dále bylo sledovány vztahy mezi žáky, klima třídy a celkový dojem ze třídy. Toto pozorování probíhalo zhruba měsíc, během kterého byla snaha o zjištění co nejvíce informací v pozorované třídě. Přítomnost výzkumníka během vyučovacího procesu nijak nenarušovala hodiny.

Analýza třídy 5. třídy

Tuto třídu aktuálně navštěvuje 20 dětí. Z toho je 13 chlapců a 7 děvčat ve věku 11 a 12 let. Počet žáků se každým rokem v této třídě měnil z důvodů odchodů a příchodů dětí.

Děvčata v této třídě jsou klidná. Vztahy mezi nimi jsou kamarádské. Dvě děvčata profesionálně tančí a o tomto koníčku mnohdy diskutují s ostatními děvčaty, která jsou spíše tichá. Chlapci se shlukují do skupinek. Mnohdy se tyto skupiny obměňují, podle aktuálních vztahů ve třídě. Mnoho chlapců spojuje hraní počítačových her. Zhruba pět chlapců společně navštěvuje fotbalový kroužek. Vztahy mezi dětmi jsou natolik přátelské, že se mnohdy vzájemně navštěvují, jezdí společně na hory či prázdniny a zvou se na narozeninové oslavy.

Celkové klima třídy bych označila za pozitivní. Žáci mají mezi sebou většinou kamarádské vztahy. Poněkud hůře vycházejí s jedním chlapcem, který dle slov žáků: „*chová se jako dospělí a stále nás poučuje nebo napomíná.*“ Žáci se ho snaží začlenit mezi sebe, avšak svým chováním je odrazuje. Většina žáků mezi sebou dobře spolupracují a dokáží si pomoci. Mnohdy si půjčují pomůcky a někdy i radí ohledně zadané práce. Chodí sem však pár chlapců, kteří mají výchovné problémy někteří i poruchy chování. Mnohdy se dostanou do problémů. V hodinách často vyrušují a mnohdy i narušují klima třídy. Kromě těchto chlapců jsou tu i chlapci, kteří naopak se v hodinách nudí a raději si čtou. Zároveň tito chlapci jsou v hodinách velmi aktivní a

zapojují se i do školních soutěží a olympiád. Bohužel žáci jsou nyní ve věku, kdy vstupují do puberty. Začínají používat sprostá slova, vyrušují hodiny neustálým štěbetáním a chichotáním. Všichni žáci se v letošním roce stali patrony prvňáčků – starají se o ně, pomáhají jim a hrají si s nimi. Kromě jednoho žáka se všichni ve třídě této zodpovědnosti svědomitě chopili.

V tomto školním roce byla třída nově vymalována, instalován nový nábytek i doplňky. Tabule je zde klasická. Lavice i židle jsou jak tady, tak po celé škole velikostně nastavitelné. Ve třídě se nachází menší knihovna, kterou mají žáci stále k dispozici. Žákům je v této třídě poskytnut i počítač, který jim slouží pro vyhledávání informací.

Analýza třídy 3. třídy

Počet žáků v této třídě je nejmenší z celé školy. Dochází sem celkem 14 dětí, z toho je 7 děvčat a 7 chlapců ve věku 8 až 9 let.

Žáci navštěvující tuto třídu jsou velmi ukáznění. V hodinách spolupracují, někteří jsou zvědaví. Děvčata jsou pracovitá, velmi aktivní a spojuje je taneční kroužek zumba, který opravdu všechny navštěvují. Mají mezi sebou kamarádské vztahy, přesto, že se občas pohádají. Netvoří žádné kamarádské skupiny, naopak všichni žáci komunikují mezi sebou vzájemně. Několik chlapců spojuje stejný koníček – fotbalový kroužek, který společně navštěvují. V hodinách žáci skvěle spolupracují, avšak jeden chlapec mnohdy nevhodně vyrušuje v hodině. Naopak v jiných hodinách je velice zvědavý a snaží se zabývat daným problémem. Žáci mají velmi dobrý vztah se svojí učitelkou, která s nimi tráví čas i mimo školní vyučování.

V době, kdy jsem tuto třídu pozorovala, tak se stěhovala do jiné místnosti. Původní třída byla průchozí. Přes tuto třídu byla jediná možnost se dostat do druhého pavilonu. Průchody žáků však narušovaly výuku. Z toho důvodu se žáci dočasně přestěhovali do jiné místnosti, která je mnohem menší. Dle mého názoru velikostně dokonce nevhodná pro výuku. Tato nová třída je tmavá, nově vymalována fialovou barvou. Velikostně velmi maličká. Vybavení je spíše novější. Tato třída je pouze dočasné řešení, jelikož se připravuje nová větší místnost, která však musí nejprve projít úpravou.

Analýza třídy 2. B

Tato třída patří mezi nejpočetnější. Navštěvuje ji 26 dětí – 12 chlapců a 14 děvčat ve věku 7 až 8 let.

Velká část děvčat z této třídy navštěvuje kroužek tvořeníčko. Ostatní děvčata, na kroužek nechodí z důvodu naplnění kapacity. Přesto také rády tvoří. Mnohé z nich mají rády ruční práce. Zhruba polovina děvčat navštěvuje také kroužek zumba. Naučené tance následně nejenže předvádějí o přestávkách, ale zároveň se je snaží naučit ostatní děvčata. Děvčata mají velké množství zájmů a kroužků. Vědomosti z těchto kroužků se snaží vzájemně předávat, čímž spolu tráví více času. Chlapci jsou spíše sportovně založení. Někteří z nich mají zjevně poruchy chování, které se projevují ve vyučovacích hodinách. Několik chlapců je neukázněných, přesto, že se to vyučující snaží řešit s rodiči, po dobu sledování třídy neproběhla žádná změna. Jelikož třídu navštěvuje integrovaný žák, pracuje tu spolu s třídním učitelem i asistent pedagoga, který se věnuje integrovanému žáku. Vztahy mezi dětmi jsou kamarádské.

Tato třída je také jedna z největších na tamější škole. Nachází se v přízemí, a jelikož má okna na jižní i severní straně, je zde po celý den příjemné denní světlo. Třída je poměrně nově vymalována a je zde nově nainstalovaná interaktivní tabule. Nábytek i ostatní vybavení jsou částečně obměněné. Stejně jako jedna z předchozích tříd je i tato třída rozdělena nábytkem na dvě části – studující a odpočinkovou. Ve studující části se nacházejí lavice rozmístěné do řad, v odpočinkové části se nachází koberec, klavír, hudební nástroje, hry, bohatá knihovna a hračky. Žáci spolu s učitelkou v této třídě pěstují mnoho květin.

Analýza třídy 1. třídy

Tato třída patří mezi nejpočetnější. Navštěvuje ji 26 dětí – 12 chlapců a 14 děvčat ve věku 6 až 7 let.

Tuto třídu jsem sledovala delší dobu, jelikož se vztahy ve třídě teprve tvořily. Žáci spolu s rodiči se se svoji novou učitelkou snažili sblížit na výletě. Spolu s učitelkou ve třídě pracuje i asistentka pedagoga, která pracuje s integrovanou holčičkou, která se skvěle mezi žáky začlenila. Během sledování mnozí žáci projevovali zájem o mne jakožto cizí mladou osobu. Přijali mne a snažili se mi ukázat vše, co umí, své výrobky i

hračky. Mnohdy mi o sobě vyprávěli či toužili po společnosti a povídali si. Vztahy mezi žáky jsou kamarádké, avšak jednoho žáka často vyčleňují. Během sledování s tímto žákem vznikl konflikt, kdy rodiče požadovali jeho odchod ze školy. To se neuskutečnilo, avšak vztahy s tímto žákem ve třídě nejsou dobré. Bohužel žák se nevhodně v hodině i o přestávkách chová k ostatním žákům i k učitelce. Na podzim mu byla doporučena návštěva pedagogicko psychologické poradny, kterou však do dnešní doby neabsolvovali.

Vzhled této třídy je velice příjemný, dětský a veselý. Jedná se také o jednu z největších tříd na škole. Je nově vymalována a je zde položena i nová krytina. Je zde nově nainstalovaná interaktivní tabule. Nábytek i ostatní vybavení je poměrně nové. Jelikož se zde v odpoledních hodinách nachází družina, je tomu uzpůsobeno i vybavení. Vyskytuje se zde více skříní, her, televize s DVD přehrávačem a materiálu ke tvoření. Zajímavostí, že tato třída má balkonové dveře. Díky tomu mají možnost, přímého vstupu na školní zahradu.

9.4 Dotazník pro rodiče

Všem rodičům nadaných žáků byl administrován dotazník, díky kterému jsem chtěla zjistit více informací o vývoji nadaných žáků a o přístupu rodiny k dítěti a k jeho nadání. Rodičům nadaných žáků jsem objasnila situaci, že píše diplomovou práci o nadaných dětech a požádala je o vyplnění dotazníku, jehož odpovědi budou anonymně zpracovány do diplomové práce.

Dotazník měl celkem 20 otázek, z čehož většina obsahovala otevřené otázky. Tuto metodu jsem zvolila z důvodu, že v krátkém čase je možné získat mnoho údajů. Znění dotazníku uvádím v příloze B.

Výsledky z dotazníků, které byly administrovány rodičům, jsou využity v jednotlivých kazuistikách mimořádně nadaných žáků.

9.5 Kazuistiky nadaných žáků

Po sjednocení informací z analýzy tříd bylo v těchto třídách provedeno pozorování nadaných žáků a následně vypracovány kazuistiky. Ve volné chvíli byl uskutečněn s těmito žáky i rozhovor, během kterého byli seznámeni se situací o tvorbě diplomovou práci. Následně byli požádáni o pomoc při psaní práce. Tato skutečnost je

všechny zaujala a s nadšením se rozhodli pomoci. Následně byli žáci ubezpečeni, že v diplomové práci nebudou uvedena jejich jména ani jiné údaje. Což některé překvapilo a dokonce mrzelo. Některým respondentům bylo nutné vysvětlit pojem diplomová práce, což se pro ně stalo zajímavostí. Do diplomové práce jsou zahrnuty celkem 4 mimořádně nadané děti.

Kazuistika 1: A. J.

V raném vývoji dítěte se neobjevily žádné rizikové faktory. Ve věku tří let nastoupila do mateřské školky, kde se dobře adaptovala. Neměla žádné zdravotní problémy, její zdravotní stav je výborný. Rodinné i sociální zázemí je zcela v pořádku. Nadaná žákyně vyrůstá v úplné rodině, spolu se svým starším bratrem. Oba rodiče mají vysokoškolské vzdělání.

Přístup rodiny k nadané dceři je pozitivní. Žákyně již v době kdy docházela do mateřské školy, uměla číst, psát, a počítat do dvaceti. Neobvyklých projevů si všimli rodiče a ve věku 5-ti let požádali o vyšetření v PPP. Informace o nadání dcery přijali pozitivně. Oba rodiče se dceru snaží v rozvoji podporovat, pravidelně si s ní čtou a literaturu vybírají dle jejích zájmů. Vztah se starším bratrem má velmi pěkný.

Z počátku školního roku při pozorování se jednalo o tiché, příliš se neprojevuující děvče. Nyní se jeví jako milé a komunikativní děvče. Je spíše introvertně laděná. Mezi svými spolužáky je velmi oblíbená. Za pár měsíců získala kamarády nejen ve své třídě, ale i v jiných ročnících. Do kolektivu se bezproblémově začleňuje. Děvče je sociálně zdatné, milé, ochotné a slušné. Má však nižší sebedůvěru.

Děvče má ke škole a vzdělávání pozitivní vztah. Má velmi dobré počítařské dovednosti, kterými převyšuje úroveň svých spolužáků. Je bystrá, zvědavá, motivovaná k učení novým vědomostem, znalostem a dovednostem. Má bohatě rozvinutou slovní zásobu a velmi dobré vyjadřovací schopnosti. Má výbornou všeobecnou informovanost a její vědomosti a znalosti mnohdy převyšují úroveň věkově srovnatelných dětí. V její řeči není patrná žádná vada výslovnosti. V úkolové situaci její soustředění kolísalo v závislosti na motivaci k dané činnosti. Pokud byla zadaným úkolem zcela zaujata, dokázala pracovat i zcela samostatně a úkol úspěšně dokončit. Její grafický projev po stránce formální i obsahové je lehce nadprůměrný. Pracuje rychle a samostatně. Domácí úkoly vypracovává s nadšením sama.

Je velice společenská. Nemá problém s navazováním vztahů. Do kolektivů se bezproblémově začlení. Má velice ráda český jazyk a matematiku. Do školy se vždy těší a to jak na učení, tak i na kamarády.

V roce 2012 byla vyšetřena v pedagogicko-psychologické poradně se závěrem: mírně nadprůměrné rozumové schopnosti (WISC-III: VIQ-120, PIQ-109, CIQ-118), mírné výkyvy v koncentraci pozornosti, introvertní ladění osobnosti, bohatá obrazotvornost, senzitivní ladění osobnosti, vynikající vyjadřovací schopnosti, shodná lateralita – pravá.

V roce 2014 proběhlo kontrolní vyšetření se závěrem výrazně nadprůměrné rozumové schopnosti (WISC-III: VIQ-130, PIQ-122, CIQ-136), dobrá koncentrace pozornosti, zvýšená hladina úzkostnosti, vynikající vyjadřovací schopnosti, dlouhodobá paměť. PPP bylo doporučeno vytvoření IVP. Rodiče však nepožádali o IVP, jelikož se obávali vysokých nároků.

Dívka je pohybově nadaná. Jejím největším zájmem je tanec, který trénuje dvakrát týdně v tanečním kroužku. Tento kroužek si vybrala sama již v době, kdy navštěvovala mateřskou školku. Mezi její koníčky mimo školu také patří sport, čtení a ruční práce. Rodiče ji v mimoškolních zájmech podporují. Do budoucna prozatím plány nemá.

Kazuistika 2: M. P.

V raném vývoji dítěte se objevily mírné rizikové faktory (porod císařským řezem, náhlá preeklampsie matky). Motorický i řečový vývoj probíhaly přiměřeně věku. Jeho zdravotní stav je výborný. Do mateřské školy začal docházet ve věku 3,5 let pouze na odpoledne, později na celé dny. Odklad školní docházky nebyl realizován. Matka i otec mají vysokoškolské vzdělání – matka RNDr. a PhD.; otec Ing. a Mgr.. Chlapec vyrůstá v dobře finančně zabezpečené klidné rodině spolu se svým mladším bratrem. Spolu s rodiči se na výchově podíleli i prarodiče.

Přístup rodiny k nadání dítěte je pozitivní. Do PPP rodiče s chlapcem přišli na popud třídní učitelky v základní škole. Ve škole vědomostmi mnohdy převyšoval ostatní, měl bohatou slovní zásobu a často se i ve výuce nudil. Informace o nadání rodiče přijali velmi pozitivně. Jsou na něj velice pyšní a snaží se mu věnovat. Zároveň ho podporují v jeho zájmové činnosti. Se svým mladším sourozencem má pěkný vztah.

Chlapec se jeví jako velice společenský, vtipný a komunikativní. Ve škole nemá žádné problémy. Je velice zodpovědný.

Ve škole nemá žádné problémy. Baví ho všechny předměty, především však dějiny a matematika. Pracuje rychle, systematicky a samostatně. Matematické úlohy zvládá oproti spolužákům rychleji. Zadané úkoly se snaží splnit co nejlépe a vždy dokončit. Problémy se snaží řešit logicky. Má vynikající slovní zásobu, díky které zvládá skvěle práci s textem. Téměř vždy se snaží pochopit složitou učební látku jejím rozdělením na dílčí části a umí to logicky zdůvodnit. Je sebekritický a usiluje o dokonalost. Při práci potřebuje minimální vedení učitelem. Je sebejistý a trvá na svém názoru. Velmi dobře snáší zodpovědnost, věnuje se řešení úkolů až do konce a obvykle je splní. Umí se přesně a pohotově vyjadřovat a je obvykle dobře ostatními pochopen. Úkoly má splněny zpravidla dříve než jeho spolužáci. Jeho prospěch je výborný. Pravidelně se zúčastňuje soutěží a olympiád v matematice, anglickém jazyce a ve všeobecném přehledu, které úspěšně zvládá. Nemá problém s přijímáním autority. Domácí úkoly má vždy vypracované. Učit se doma nemusí, jelikož si vše z vyučování pamatuje. V kolektivu spolužáků je evidentně velice spokojený. Mezi spolužáky je oblíbený, a to nejen ze své třídy. Nemá žádné výukové ani kázeňské problémy.

Chlapec byl vyšetřen v PPP poprvé v roce 2013. Psychologické a speciálně pedagogické vyšetření prokázalo nadprůměrné rozumové schopnosti (WISC-III: VIQ-129, PIQ-130, CIQ-114), dobrá koncentrace pozornosti, výborné vyjadřovací schopnosti, bohatá obrazotvornost, rychlé psychomotorické tempo, senzitivita, dlouhodobá paměť.

Chlapec má velké množství zájmů, mezi které patří např. sport, plavání, flétna, náboženství, výtvarný kroužek, čtení. Má rád strategické a logické hry. V jeho zájmech ho rodina plně podporuje.

Kazuistika 3: V. P.

V raném věku se neobjevily žádné rizikové faktory-porod přirozenou cestou. Motorický i řečový vývoj probíhaly přiměřeně věku. Jeho zdravotní stav je výborný. Do mateřské školy začal chodit ve věku 3 let pouze v odpoledním čase. Později tam trávil delší dobu. Odklad školní docházky nebyl realizován. Matka i otec mají vysokoškolské

vzdělání – matka RNDr. a PhD.; otec Ing. a Mgr.. Chlapec vyrůstá v dobře finančně zabezpečené klidné rodině spolu se svým starším bratrem. Spolu s rodiči se na výchově podíleli i prarodiče.

Rodiče požádali o vyšetření v PPP, ve chvíli kdy zjistili, že jejich prvorozený syn je nadaný. Také ve chvíli, kdy se uvažovalo o odkladu chlapce. Nadání přijali s mírným překvapením – pozitivní, jelikož očekávali jiné výsledky. Rodiče jsou na něj velice pyšní a snaží se mu věnovat. Zároveň ho podporují v jeho zájmové činnosti. Se svým starším sourozencem má pěkný vztah.

Chlapec se jeví jako klidný, milý, společenský a komunikativní. Ve škole nemá žádné problémy. Je velice zodpovědný, ochotný ostatním pomáhat. Do kolektivů se bez problému začleňuje. Je sociálně zdatný a zralý.

Ve škole má samé jedničky a nemá žádné problémy. Baví ho všechny předměty, především však dějiny a matematika. Má vynikající slovní zásobu, díky které zvládá skvěle práci s textem. Mnohdy se snaží pochopit složitou učební látku jejím rozdělením na dílčí části a umí to logicky zdůvodnit. Při práci potřebuje minimální vedení učitelem. Je sebejistý a trvá na svém názoru. Umí se přesně a pohotově vyjadřovat a je obvykle dobře ostatními pochopen. Úkoly má splněny zpravidla dříve než jeho spolužáci. Nemá problém s přijímáním autority. Domácí úkoly má vždy vypracované. Učit se doma nemusí, jelikož si vše z vyučování pamatuje. V kolektivu spolužáků je evidentně velice spokojený. Mezi spolužáky je oblíbený. Nemá žádné výukové ani kázeňské problémy.

Chlapec byl vyšetřen v PPP poprvé v roce 2013. Psychologické a speciálně pedagogické vyšetření prokázalo výrazně nadprůměrné rozumové schopnosti (WISC-III: VIQ-128, PIQ-132, CIQ-125), bohatá obrazotvornost, rychlé psychomotorické tempo, výborné vyjadřovací schopnosti. U chlapce bylo zjištěno, že pravá ruka je dominantní jen z 30-40%, oko je dominantní levé. Nyní píše levou rukou. Doporučení z PPP bylo zapojení se do 1. třídy a následně se pokusit doučit se 2. třídu, kterou by přeskočil. Na dalším kontrolním vyšetření doposud chlapec nebyl.

Chlapec má velké množství zájmů, ve kterých ho jeho rodiče podporují. Mezi hlavní patří sportovní kroužek, náboženství, Aikido, čtení a vyhledávání informací a strategické hry.

Kazuistika 4: D. D.

V raném věku se neobjevily žádné rizikové faktory – porod přirozenou cestou. Motorický vývoj byl opožděný. Řečový vývoj probíhal přiměřeně věku. Jeho zdravotní stav je výborný. Do jeslí docházel od jednoho roku na jeden den v týdnu. Od tří let docházel do mateřské školy na celý den. Odklad školní docházky nebyl realizován. Matka má vysokoškolské vzdělání a otec středoškolské zakončené maturitní zkouškou. Chlapec vyrůstá v dobře finančně zabezpečené úplné funkční rodině. Chlapec nemá žádné sourozence. Na výchově se kromě rodičů podíleli i prarodiče.

Rodiče požádali o vyšetření v PPP na základě chlapcova zájmu o přírodní vědy, historii a zároveň z důvodu výukových obtíží. Uvědomovali si, že chlapec svými znalostmi přesahuje vrstevníky. Informace o nadání rodiče přijali velice pozitivně. Snaží se mu maximálně věnovat a podporovat v jeho nadání.

Chlapec je velice společenský, komunikativní a zároveň velmi citlivý. Je ochotný pomáhat ostatním. Je velice zodpovědný a důkladný. Poněkud hůře snáší vlastní chyby. Chlapec má mnohdy potřeby sdělit své velké množství nápadů a názorů. Ve chvíli, kdy nedostane možnost je sdělit, stupňují se jeho projevy hyperaktivity a impulzivity, či dokonce jiné nevhodné projevy. Má rád samotu, kterou využívá pro četbu. Zároveň je rád i v kolektivu, ale upřednostňuje společnost dospělých lidí.

Chlapec má k učení pozitivní vztah. Má bohatou slovní zásobu. Má velkou zásobu informací z různých oblastí a jeho okruh zájmů je širší než u jeho vrstevníků. Hodně čte, nevyhýbá se náročné četbě. Dává přednost encyklopediím, atlasům, vědecké literatuře a historii. Dokáže porozumět textu, který je určen pro starší žáky. Dává přednost samostatné práci, potřebuje minimální vedení učitelem. Má sklony organizovat lidi, věci a situace. Nemá zábrany vyjádřit svůj názor. Projevuje velký smysl pro humor a vidí humor v situacích, které se nemusejí zdát humorné jiným. Má sklon dominovat nad ostatními, obecně má sklon řídit činnosti, kterých se zúčastní. Bez zábran vypravuje nějaké historiky nebo mluví o svých zkušenostech. Často účinně používá gest a mimiky obličeje, aby mohl sdělit své pocity. Mnohdy se začne rychle nudit při řešení rutinních úkolů. Bohužel většinou nemá snahu vyhnout se hádkám a není snadné s ním vyjít.

Chlapec byl vyšetřen v PPP v roce 2013. Psychologické a speciálně pedagogické vyšetření prokázalo výrazně nadprůměrné rozumové schopnosti (WISC-III: VIQ-129, PIQ-134, CIQ-131), verbální intelekt v oblasti vysokého nadprůměru, přiměřené

pracovní tempo, orientace na výkon, tvořivost, mírně zvýšená hladina úzkostnost, strach ze selhání. Výsledek vyšetření rodiče přijali velice pozitivně. Avšak výsledek berou pouze orientačně, nijak na něm nestaví plány do budoucnosti.

Chlapec má velké množství zájmů, mezi které patří sportovní hry, čtení, zpěv, anglický jazyk a kreslení. Zajímá se o historii, fyziku a vesmír. Zpěv pravidelně procvičuje ve školním sboru. Jeho velkým koníčkem je čtení a zároveň psaní básní a povídek. Účastní se recitačních soutěží a soutěží mladých spisovatelů.

9.6 Dotazník pro učitele

Na vybrané základní škole byl všem učitelům administrován dotazník, díky kterému jsem chtěla zjistit názory a způsob práce učitelů s nadanými dětmi. Pedagogům jsem objasnila situaci, že píše diplomovou práci o nadaných dětech a požádala je o vyplnění dotazníku, jehož odpovědi budou anonymně zpracovány do diplomové práce.

Dotazník měl celkem 16 otázek, z čehož část obsahovala otevřené a část uzavřené otázky. Utvořenými otázkami byl zjišťován zprvu postoj učitelek k nadaným žákům. Následně bylo zjišťováno, zda se setkali s nadanými žáky. Dále bylo zkoumáno jaké metody a postupy s těmito žáky využívají. Tuto metodu jsem zvolila z důvodu, že v krátkém čase je možné získat mnoho údajů. Výsledky byly dále graficky zpracovány. Znění dotazníku uvádím v příloze C.

9.6.1 Vyhodnocení dotazníku

Abych zjistila postoj k problematice nadaného žáka a zároveň postupy a metody při jejich výuce, byl vytvořen dotazník. Dotazník byl anonymní. Mého šetření se zúčastnilo celkem 12 pedagogů. Oslovených pedagogických pracovníků bylo celkem 23 ze Základní školy Mohylová, avšak po domluvě s ředitelkou školy byl dotazník uskutečněn pouze s učiteli. Asistenti pedagoga a vychovatelky školní družiny byly z tohoto šetření odstraněny. V následujících grafech a jejich komentářích jsou zaznamenány odpovědi pedagogů, kteří vyplnili dotazník.

Při debatách s pedagogy, s psychology a s dalšími odborníky a zároveň během výzkumu, bylo postupem času stále více zjišťováno, že v pozadí postojů mnohých z nich je na jedné straně zřejmá snaha dítěti lépe porozumět a pomoci mu, ale současně

zde hraje roli i nižší všeobecné povědomí o nových poznatcích týkajících se problematiky dvojí výjimečnosti.

Z první otázky bylo zjištěno, kolik let své pedagogické praxe strávili pedagogové na ZŠ Mohylová. Dle výpovědi je zřejmé, že největší podíl zastupují učitelky, které na vybrané škole vyučují mezi 5 a 10 rokem. Shodný podíl zastupují učitelé, kteří strávili svoji pedagogickou praxi v rozsahu menším než 5 let a po dobu 10-15 let. Více než 15 let na vybrané škole vyučují 2 učitelky. Výsledky jsou zaznamenány do grafu, který je uveden v příloze F.

Z následující otázky *Kolik let máte pedagogické praxe?* je zřejmé, že největší podíl zastupují 4 učitelky, které mají svoji pedagogickou praxi mezi 10-15 rokem. Shodný podíl zastupují učitelky, které mají pedagogickou praxi menší než 5 let a naopak větší než 15 let. Nejmenší podíl získala kategorie 5-10 let, kterou zvolili 2 učitelky. Výsledky jsou zaznamenány do grafu, který je uveden v příloze F.

V odpovědi na otázkou *Jakou jste absolvovala pedagogickou školu?* získala největší podíl pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Tuto odpověď napsalo celkem 7 učitelek (58,33%). Ostatní školy jsou zastoupeny vždy jen po jedné učitelce. Výsledky jsou zaznamenány do grafu, který je uveden v příloze F.

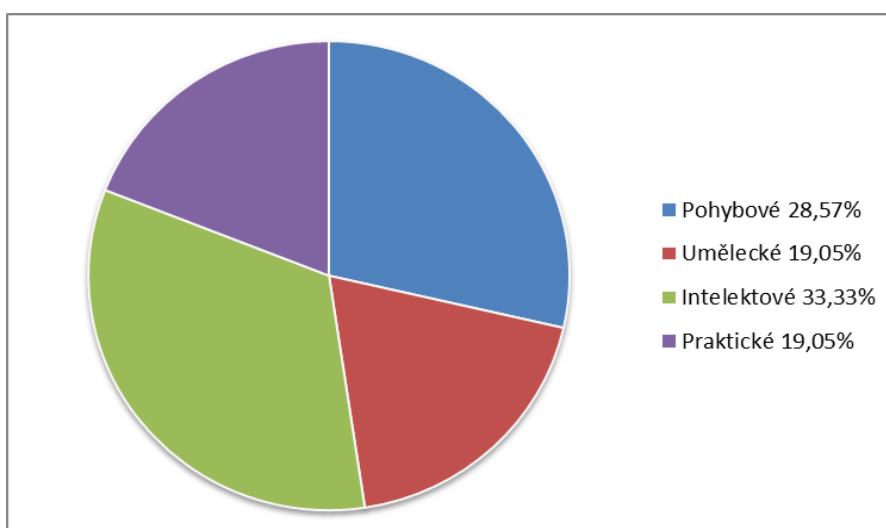
Další otázka měla poměrně jednoznačnou odpověď. V dotazu jakou mají učitelky kvalifikaci, zodpovědělo 11 učitelek stejně – učitelství 1. stupně. Pouze jedna odpověď se lišila. Jeden respondent uvedl v odpovědi učitelství 2. stupně. Z této otázky je zřejmé, že 91, 67% učitelů na ZŠ Mohylová je kvalifikováno na pozici Učitel 1. stupně. Výsledky jsou zaznamenány do grafu, který je uveden v příloze F.

Na následující otázku *Absolvovala jste kurz či jiné studium o nadaných dětech?* odpověděla většina učitelek negativně. Pouhých 25 % učitelek ze ZŠ Mohylová absolvovalo kurz či studium o nadaných dětech. Zároveň hned v následující otázce bylo zjištěno, že 58,33% učitelek si myslí, že je vysoká škola dostatečně nepřipravila pro práci s mimořádně nadanými žáky. Více než polovina učitelů nebyla ve studiu na práci s nadanými žáky systematicky připravována. Z toho lze vyvodit závěr, že na této škole je určité procento učitelek, které nejsou ze školy připravené pro práci s mimořádně nadanými žáky a doposud neabsolvovaly žádné studium o nadaných dětech. Výsledky jsou zaznamenány do grafů, které jsou uvedeny v příloze F.

Na další otázku *Setkala jste se někdy s mimořádně nadaným žákem či žačkou?* ze 12 odpovědělo 9 učitelek (75%) kladně. Pouhých 25% se nesetkalo s mimořádně nadaným žákem. Výsledky jsou zaznamenány do grafů, které jsou uvedeny v příloze F.

Tato otázka *S jakými druhy nadání jste se během své praxe setkala?* byla zodpovězena pouze učitelkami, které na předchozí otázku odpověděly kladně. Z grafu 1 je zřejmé, že největší podíl zastupují odpovědi učitelek, které se setkaly s intelektovým nadáním. O pár procent nižší hodnotu získal podíl, který znázorňuje, počet učitelek, které se setkaly s pohybovým nadáním. Shodné výsledky získalo umělecké a praktické nadání.

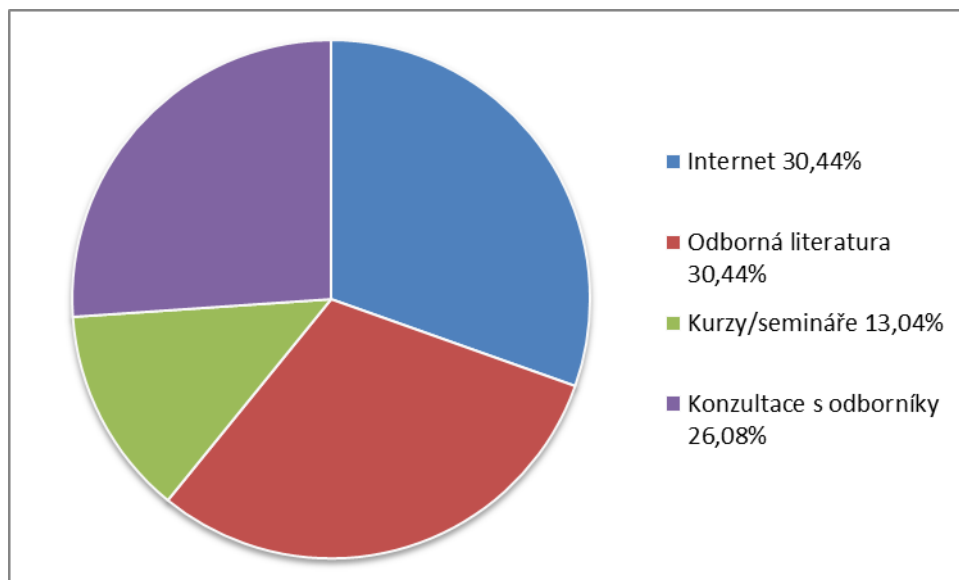
Graf 1: *S jakými druhy nadání jste se během své praxe setkala?*

Zřejmě z důvodu, že učitelky ze ZŠ Mohylová zajímá toto populární téma nadaný žák, získala následující otázka *Chtěla byste mít ve třídě nadaného žáka?* kladnou odpověď v hodnotě 66,67%. Kladnou odpověď využilo celkem 8 učitelek. Výsledky jsou zaznamenány do grafů, které jsou uvedeny v příloze F.

Přestože některé učitelky neabsolvovaly studium o mimořádně nadaných žácích a studium na vysoké škole je nedostatečně připravilo, všechny mají snahu o čerpání informací. U této otázky měli učitelé možnost vybrat více nabízených odpovědí. Z tohoto grafu je patrné, že jednotlivý učitelé čerpají z více zdrojů. Nejvíce čerpají informace z internetu a odborné literatury. O trochu menší podíl získala konzultace s odborníky. Avšak poslední místo obsadily kurzy a semináře.

Graf 2: *Kde čerpáte informace o této problematice?*

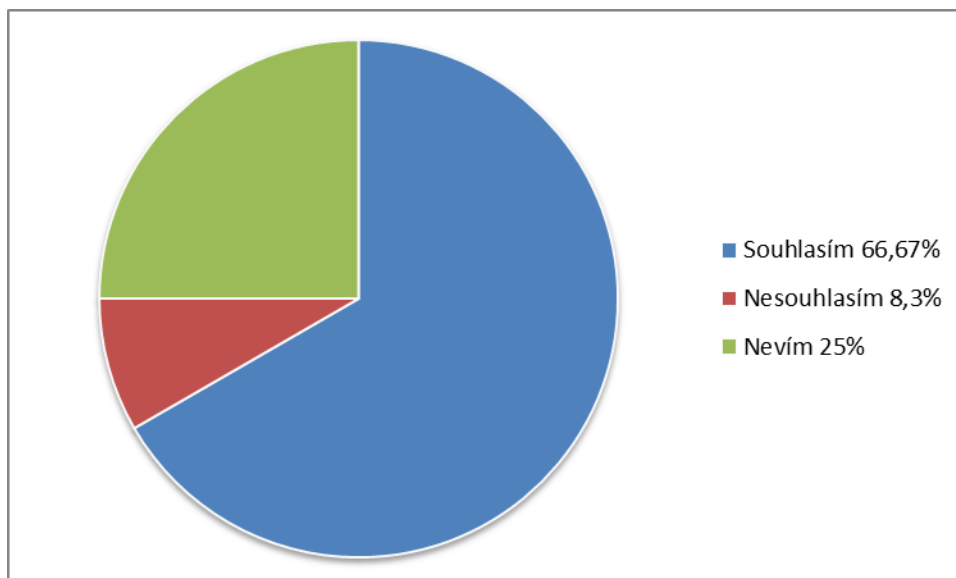

Odpovědi na otázku *Jaký máte názor na problematiku nadaných žáků?* nebylo možné graficky zpracovat. Většina odpovědí však byla obdobná. Jako odpověď bylo mnohdy uvedeno, že se jedná o aktuální problematiku, které se začínáme věnovat. Zároveň uvedly, že mnohdy učitelům chybí informace o této problematice, a v tom případě nedokáží vypozařovat nadaného žáka, natož mu pomoci v rozvoji nadání. Dle jejich názorů by bylo vhodné školení či kurz pro pedagogické pracovníky. Zároveň však uvádějí, že některé kurzy na toto téma jsou příliš drahé.

Následující otázka *Jak se díváte na problém vytváření speciálních tříd pro nadané žáky?* dle dotazníků byla zodpovězena kladně. V podstatě 66,67% učitelek souhlasí s vytvářením speciálních tříd, jelikož by byly zajištěny speciální potřeby těchto žáků. Další podíl, jehož odpověď zvolilo 25% učitelek, se nedokázalo rozhodnout či neznaly potřebné informace k tomuto tématu. Pouze 8,3% (1 učitelka) nesouhlasí s vytvářením speciálních tříd. Jelikož těchto tříd je málo a mnohdy je nutné dojíždět. Zároveň není jisté, že budou zajištěny všechny individuální potřeby každého jedince.

Graf 3: Jak se díváte na problém vytváření speciálních tříd pro nadané žáky?

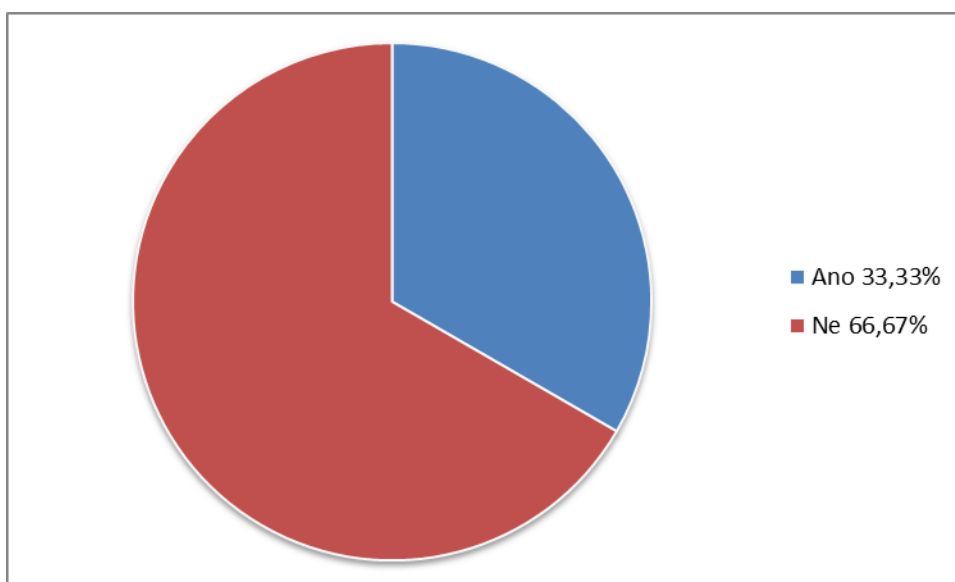
V další otázce *Jakou metodu byste uplatnila při práci s mimořádně nadanými žáky?* byly odpovědi téměř shodné. Volbu zda využít urychlování či obohacování záleží na individuálních potřebách mimořádně nadaného žáka. O této otázce se stále diskutuje, mnohdy vznikají mezi učiteli rozpory v názoru, co je pro žáka lepší. Rozhodnutí zda se při vyučovacím procesu naklonit spíše k obohacování či k urychlování je nejen na bedrech učitelů, ale i rodičů nadaných dětí. Obohacování zvolilo 11 učitelek, v procentuální podobě se jednalo o 91,67%. Tato metoda se jevila jako vhodnější varianta, avšak jak bylo do poznámek v některých dotaznících uvedeno, záleží na individuálních potřebách jedince. Výsledky jsou zaznamenány do grafů, které jsou uvedeny v příloze F.

V otázce *Měly by podle vás nadané děti pomáhat žákům méně nadaným?* byly získány dvě odpovědi. Kladně na tuto otázku odpovědělo 8 učitelek (66,67%), s poznámkou, že se nejedná o pravidlo, nýbrž možnost, kterou lze nabídnout. V některých případech nejsou nadaní žáci schopni této spolupráce a neměli by být nuceni. Druhý podíl tvoří odpověď 4 učitelek (33,33%), které se domnívají, že se nejedná o vhodnou metodu zapojení nadaných žáků do kolektivu.

V odpovědi na otázku *Myslíte si, že je nadané dítě přínosem pro třídu s běžnými žáky?* byla odpověď téměř jednoznačná. Na tuto otázku odpovědělo 10 učitelek (83,33%) kladně, přestože jsou si vědomy vyšších nároků na čas a energii při tvorbě IVP a příprav na hodiny. Vnímají však možnost dítě ponechat ve stávajícím kolektivu a ostatní děti na tomto programu mohou také participovat. Negativně odpověděly 2 učitelky (16,67%), dle kterých není nadaný žák přínosem pro třídu s běžnými žáky.

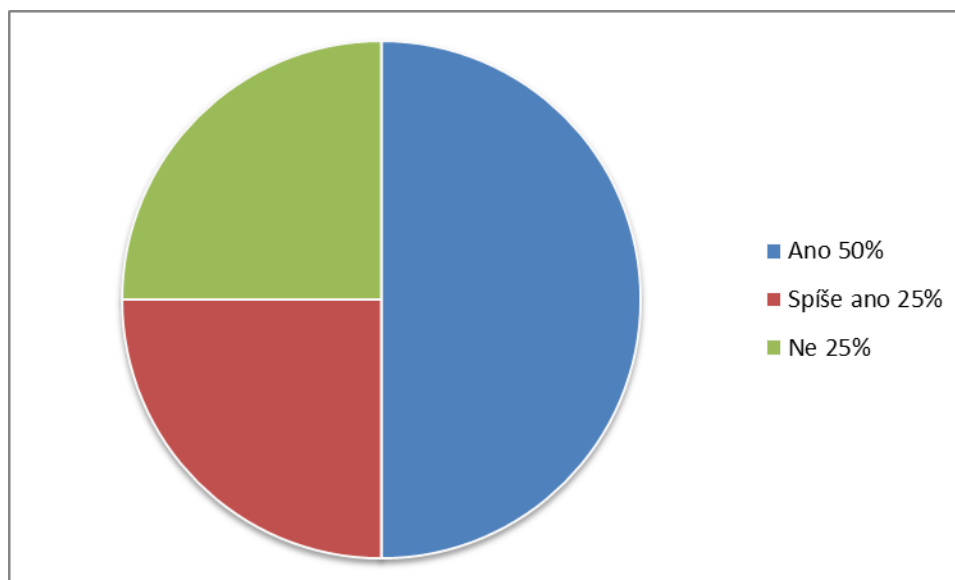
Následující otázka *Máte ve třídě nadaného žáka? V čem se jeho nadání projevuje?* byla jedna ze zásadních otázek v diplomové práci. Z uvedeného grafu 4 je zřejmé, že nadání žáci dochází do ZŠ Mohylová. Důležité v této otázce bylo alespoň malé zastoupení kladných odpovědí. Takto odpověděly 4 učitelky (33,3%), které mají ve třídě alespoň jednoho nadaného žáka. Do ostatních tříd aktuálně nedochází nadaní žáci.

Graf 4: *Máte ve třídě nadaného žáka? V čem se jeho nadání projevuje?*

Na tuto otázku *Musíte se speciálně připravovat na výuku ve třídě, kde se nachází nadaný žák?* odpovídaly učitelky, které v předchozí otázce potvrdily, že jejich třídu navštěvuje nadaný žák. Jelikož tuto odpověď zvolily 4 pedagogické pracovnice, tak v této a v následujících otázkách jsou zobrazeny pouze jejich odpovědi. Dle grafu 5 je zřejmé, že polovina učitelek se musí speciálně připravovat na výuku. Kromě tohoto podílu se v grafu vyskytují další dva, kdy jeden z nich představuje odpověď učitelky, která se spíše přiklání k variantě speciálních příprav, ovšem ne vždy je to zapotřebí. Poslední podíl zahrnuje odpověď učitelky, která se nemusí speciálně připravovat.

Graf 5: Musíte se speciálně připravovat na výuku ve třídě, kde se nachází nadaný žák?

Učitelky mimořádně nadaných žáků se shodly v odpovědi na otázku: *Spolupracují s vámi rodiče mimořádně nadaného žáka?* Všichni rodiče bez jakýchkoliv problémů spolupracují. Především komunikací s učitelem, během které se obě strany snaží mluvit o změnách, potřebách, spolupráci a zájmech nadaného žáka.

9.7 Sociometrický test

Po domluvě s třídními učiteli byl v dopoledním čase se žáky uskutečněn sociometrický test. Žákům bylo sděleno, že se jedná o hlasovací test. Jelikož se jednalo o anonymní hlasování, žáci se nesměli podepsat. Následně obdrželi hlasovací tabulky (test). Před začátkem zapisování byly sděleny instrukce, jakým způsobem mají žáci vyplňovat tabulky. Následně byl započat test, jehož tématem bylo postavení nadaných žáků v třídním kolektivu. Po skončení byly testy vybrány a následně zpracovány do vyhodnocovacích archů.

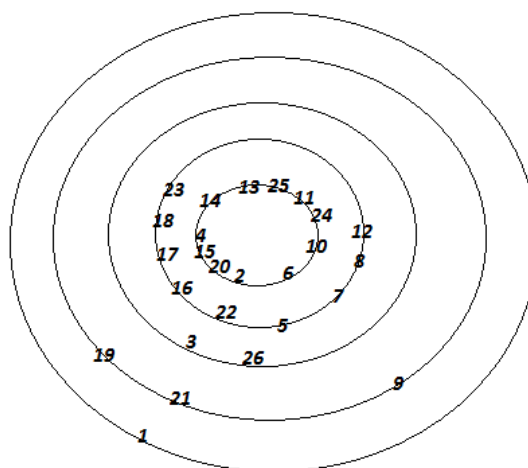
Vyhodnocení sociometrického testu

V době, kdy proběhl sociometrický test, nechyběl žádný žák ze zkoumaných tříd. Data z dotazníků jsou zanesena do vyhodnocovacího archu. Z důvodu zachování anonymity nejsou uvedena jména žáků. Místo jmen jsme volili čísla podle abecedního seznamu. Na základě uvedených výsledků ve vyhodnocovacím archu jsou sestaveny orbity, které mohou dále posloužit při tvorbě kruhového sociogramu.

1. třída

Sociometrický test psalo 26 žáků. Ve třídě je spokojeno 61,53 % žáků. Jedná se o spíše méně hádavou třídu – 38,46%. Do školy se obvykle těší 50 % žáků. Celkem 30,77 % žáků se domnívá, že nějaký spolužák ostatním ubližuje. 30,77 % žáků tvrdí, že je některému ubližováno. Žáků v kladné polovině třídy je celkem 61,54%. Index pozitivity činí 184,62 a index sociálního klimatu má hodnotu 288,46. V následujícím obrázku jsou zakresleny orbity, dle kterých lze zjistit, jak žáci odpovídali na první otázku testu. Nadaný žák se nachází na orbitu 5 pod číslem 9. Získal poměrně velké množství kladných odpovědí, z toho důvodu je vzdálen od středu.

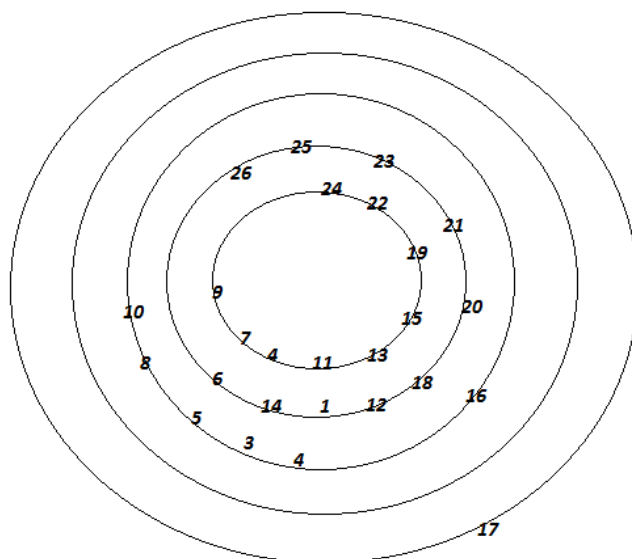
Obrázek 4: Orbity 1. třídy

2. třída

Sociometrický test psalo 26 žáků. Ve třídě je spokojeno 57,69 % žáků. Jedná se o spíše méně hádavou třídu – 23,07 %. Do školy se obvykle těší 42,30 % žáků. Celkem 38,46 % žáků se domnívá, že nějaký spolužák ostatním ubližuje. 26,9 % žáků tvrdí, že je některému ubližováno. Žáků v kladné polovině třídy je celkem 84%. Index pozitivity činí 236,36 a index sociálního klimatu má hodnotu 280,7. V následujícím obrázku jsou zakresleny orbity, dle kterých lze zjistit, jak žáci odpovídali na první otázku testu. Nadaný žák se nachází na orbitu 6, pod číslem 17. Jedná se o nejpopulárnějšího žáka ze třídy.

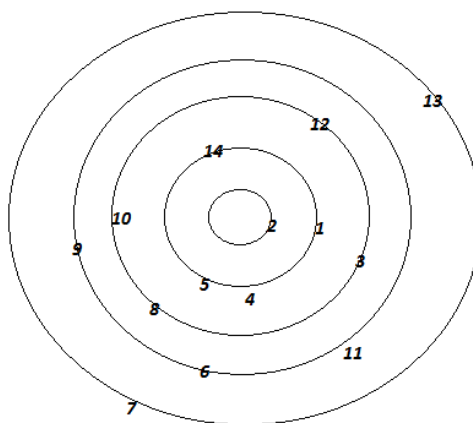
Obrázek 5: Orbity 2. třídy

3. třída

Sociometrický test psalo 14 žáků. Ve třídě je spokojeno 78,57% žáků. Jedná se o spíše méně hádavou třídu – 20%. Do školy se obvykle těší 71,4% žáků. Celkem 35,7% žáků se domnívá, že nějaký spolužák ostatním ubližuje. 35,7% žáků tvrdí, že je některému ubližováno. Žáků v kladné polovině třídy je celkem 64%. Index pozitivity činí 223,5 a index sociálního klimatu má hodnotu 319,5. Nadaný žák v této třídě se nachází pod číslem 3. Žáci, kteří jsou na vzdálenějších orbitech, byli častěji kladně zvoleni.

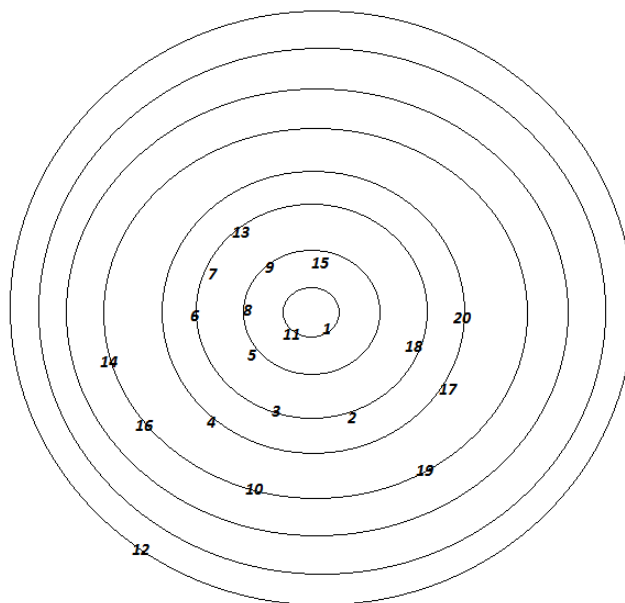
Obrázek 6: Orbity 3. třídy

5. třída

Sociometrický test psalo 20 žáků. Ve třídě je spokojeno 90% žáků. Jedná se o spíše méně hádavou třídu – 25%. Do školy se obvykle těší 55% žáků. Celkem 20% žáků se domnívá, že nějaký spolužák ostatním ubližuje. Překvapující je výsledek, kdy 70% žáků tvrdí, že je někomu ubližováno. Žáků v kladné polovině třídy je celkem 70%. Index pozitivity činí 100 a index sociálního klimatu má hodnotu 109. Nadaný žák je zde uveden pod číslem 10. Jelikož výsledky z testu pro žáka dopadly kladně, je vzdálenější od středu, kde se vyskytují žáci méně oblíbení.

Obrázek 7: Orbity 5. třídy

ZÁVĚR

Cílem předložené diplomové práce s tématem „Nadaný žák – aktuální část speciálně pedagogické teorie a praxe“ bylo podat přehledné informace o práci s nadanými dětmi na vybrané základní škole.

Téma práce bylo zvoleno s ohledem na zájem autorky o hlubší prozkoumání problematiky nadaných dětí, zejména pro potenciální využití těchto znalostí v budoucí praxi. Takto získané znalosti jsou rozhodující pro korektní pozitivní identifikaci nadaného žáka. Je zřejmé, že toto téma je v dnešní době velice aktuální a bezesporu velmi diskutované. Pro nadaného žáka je velmi důležitý přístup rodiny, ale zároveň i přístup školy, která výchovu i vzdělávání doplňuje a rozšiřuje.

Teoretická část práce shrnuje zjištěné teoretické poznatky o nadaných dětech. Zabývá se základními poznatky o nadaných žácích, vymezením pojmů nadání a talent, jednotlivými definicemi nadání a jejich rozdělením. Zároveň také definuje inteligenci a její druhy. Dále se teoretická část zabývá identifikací nadaných dětí, značná část je věnována jejich charakteristice a identifikačnímu procesu. Tato část práce se zaměřuje i na vzdělávání nadaných dětí, především na přístupy ke vzdělávání. Následně jsou v práci definovány specifické skupiny nadaných dětí, kde jsou blíže představeny děti s extrémně vysokým IQ, nadané dívky, nadání ze znevýhodněného socio-kulturního prostředí a děti s dvojitou výjimečností. Poslední kapitola se věnuje především podpoře rozvoje nadání. Teoretická část práce podává přehledné teoretické základy spojené s rozumovým nadáním.

Hlavním cílem praktické části diplomové práce bylo prozkoumat danou problematiku v kontextu vybrané školy. Intelektuálním cílem byl průzkum na Základní škole Mohylová. Personální cíl byl splněn důkladným prozkoumáním daného tématu.

Na základě dokumentů bylo charakterizováno místo výzkumu. Výzkumný vzorek tvořila skupina mimořádně nadaných dětí mladšího školního věku, pedagogové, žáci a rodiče.

Rozpoznat zvláštní nadání u většiny zmiňovaných žáků nebyl vzhledem k mému dlouhodobému kontaktu s nimi velký problém. Sami učitelé potvrzují, že u vybraných

žáků již od počátku pozorují nezvykle vysokou úroveň určitých schopností. Je to dáno jejich úzkým kontaktem s nimi.

K dosažení cílů výzkumného šetření byly stanoveny hlavní a dílčí výzkumné otázky. Byly ověřeny formou průzkumu na vybrané základní škole, analýzou dokumentů, pozorováním, dotazníky, rozhovorem a sociometrií. Na základě výsledků šetření byly zodpovězeny výzkumné otázky. Hlavní výzkumnou otázkou byla otázka: Jak ZŠ Mohylová přistupuje k problematice nadaných? Byl zjišťován pohled pedagogů a jejich připravenost na tuto problematiku na základě administrace dotazníku, díky kterému byly zjištěny názory, přístup a metody práce učitelů s nadanými žáky. Dotazník byl následně vyhodnocen. Celkem 75% pedagogů se během své praxe setkala s nadanými žáky. Snaží se tyto žáky povzbuzovat v rozvoji jejich schopností. Zároveň průzkumem bylo zjištěno, že pouze čtyři učitelé mají aktuálně ve svých třídách nadané žáky, kteří však jsou diagnostikováni jako mimořádně nadaní žáci. Tito nadaní žáci vynikají v oblasti logické a matematické, mají vztah k perfekcionismu. Jejich vyjadřování je obsáhlé a kultivované, užívají cizí slova. Většina učitelů během své profese se setkala s nadanými chlapci.

Výsledky šetření prokázaly nejen, že základní školu navštěvují diagnostikovaní mimořádně nadaní žáci, ale zároveň, že tato malá škola se snaží podporovat rozvoj nadaných žáků. Postoj ředitelky školy i pedagogických pracovníků k nadání dětí je kladný.

Na základě hlavní výzkumné otázky byly formulovány dílčí výzkumné otázky. První z nich zněla: Jaká je na této škole socializace žáků mimořádně nadaných? Jako jeden z hlavních problémů se může jevit jejich začlenění mezi ostatní žáky. Začlenění žáka do třídního kolektivu je velmi důležité. U vybraných dětí jejich intelekt často přesahuje hranice jejich vrstevníků, což může vést k odlišnostem ve způsobu interakce se svým okolím a vzájemnému nesouladu. Jak ukazuje rozbor případů na dané škole, je často důležitá celková soudržnost kolektivu a přátelské a tolerantní prostředí v celé škole.

Na základě pozorování žáků ve třídách a výsledků sociometrického testu, bylo zjištěno, že nadaní žáci jsou skvěle začlenění do kolektivu. Z výsledků uvedených v tabulce a vytvořených orbitů lze vyčíst, že tito žáci jsou mnohdy velmi oblíbení mezi svými spolužáky. Často bývají obdivováni a nejsou vyčleňováni z kolektivu. Většinou

nejsou odmítáni a jsou často obdivováni a bráni jako nejoblíbenější žáci. Většina z nich má mnoho kamarádů, s kterými udržují vztah i mimo vyučovací proces.

Druhá výzkumná otázka byla: Jakým způsobem učitelé pracují s nadanými žáky? Z výsledků šetření je zjevné, že pedagogičtí pracovníci se snaží rozvíjet jejich nadání. Využívají urychlování či obohacování dle individuálních potřeb mimořádně nadaného žáka. Výsledkem dotazníku bylo, že celkem 91,67% pedagogických pracovníků by při práci s nadanými žáky zvolilo obohacování, ovšem znovu záleží na individuálních potřebách žáka. Téměř většina učitelů se domnívá, že je nadané dítě přínosem pro třídu s běžnými žáky. Ve výuce žáci zpracovávají například speciální práce, úkoly navíc, snaží se vytvořit více variant řešení. To vše pro ně připravují učitelé. Spolupracují se speciální pedagogickým pracovníkem, který má vyčleněné hodiny pro nadané děti, kde se snaží obohacovat výuku a rozvíjet nadání.

Přínosem diplomové práce je důkladný průzkum nadaných dětí na Základní škole Mohylová. Tato práce přinesla mnoho nových poznatků z oblasti práce s nadanými žáky na prvním stupni. Během studia a psaní diplomové práce jsem se dozvěděla řadu informací, které se mi ve své budoucí profesi učitelky mohou hodit. Cílem byl průzkum a podání přehledných informací o práci s nadanými dětmi na vybrané základní škole. Výsledky splnily očekávání. Někteří učitelé se po spolupráci začali více zajímat o problematiku a především rozvoj nadaných dětí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Seznam použitých českých zdrojů

CAMPBELL, James R. a Theodora STARNOVSKÁ. *Jak rozvíjet nadání vašich dětí*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 8071785164.

ČERMÁK, V., TURINOVÁ, L. *Nadání žáci na základní škole*. 2005. ISBN 80-7044-715-X.

ČERMÁK, Vladimír, TURINOVÁ, Lara. *Nadání žáci na základní škole*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2005. ISBN 80-7044-715-X.

FOŘTÍK, Václav a Jitka FOŘTÍKOVÁ. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-297-3.

FOŘTÍKOVÁ, Jitka. *Talent a nadání: jejich rozvoj ve volném čase*. Praha: IDM MŠMT, 2004, 60 s. ISBN 8086784037.

GEARHEART, WEISHAHN, GEARHEARTOVÁ In JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*, 2006, s. 12 - 13.

GRUBER, D., *Jak rozvíjet inteligenci svého dítěte*. Praha: GRADA, 2005. ISBN 80-247-0971-6.

HAVIGEROVÁ, Jana Marie. *Jak rozvíjet nadání vašich dětí*. 1. vyd. České Budějovice: Grada, 2011. ISBN 9788024738574.

HENDL, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1999, 278 s. ISBN 80-246-0030-7.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.

HŘÍBKOVÁ, L., *Nadání a nadaní. Pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi*. Havlíčkův Brod: 2009. ISBN 978-80-247-1998-6.

HŘÍBKOVÁ, L. *Základní témata problematiky nadaných*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-25-9.

JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: IPPP ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4.

KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2014, 258 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4745-022.

KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 192 s. ISBN 978-80-247-3710-2.

LANDAU, Erika. *Odvaha k nadání*. 1. vyd. Překlad Ivana Vízdalová. Praha: Akropolis, 2007, 162 s. ISBN 978-808-6903-484.

MACHŮ, Eva. *Nadaný žák*. 1. vyd. Brno: Paido, 2010, 124 s. ISBN 978-807-3151-973.

MACHŮ, E. *Rozpoznávání a vzdělávání rozumově nadaných dětí v běžné třídě základní školy – příručka pro učitele a studenty učitelství*. Brno: Masarykova univerzita 2006. 64 s. ISBN 80-210-3979-5.

MICHALOVÁ, Zdena., HAINOVÁ, Helena. *Základy speciálně pedagogické diagnostiky a poradenství*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012. ISBN 978-807-3728-854.

MÓNKS, Franz J., YPENBURG, Irene H. *Nadané dítě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a. s., 2002. ISBN 80-247-0445-5.

MUNDEN, Alison a Jon ARCELUS. *Poruchy pozornosti a hyperaktivita: přehled současných poznatků a přístupů pro rodiče a odborníky*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006, 119 s. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 8073671883.

NEJEZCHLEB, I., *Sociometrie jako metoda šetření vzájemných postojů žáků ve školní třídě a nástroj pedagogické diagnostiky*. Vyd. 1. Praha: Krajský pedagogický ústav, 1966. 93 s. Na pomoc pedagogické praxi; 35.

PATRICK, Nancy J. *Rozvíjení sociálních dovedností lidí s poruchami autistického spektra: typy a strategie pro každodenní život*. Vyd. 1. Překlad Miroslava Jelínková. Praha: Portál, 2011, 157 s. ISBN 9788073678678.

PORTEŠOVÁ, Šárka. *Rozumově nadané děti s dyslexií*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 9788073679903.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E. a J. MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009, 395 s. ISBN 978-807-3676-476.

RICHMAN, Shira a Miroslava JELÍNKOVÁ. *Výchova dětí s autismem: aplikovaná behaviorální analýza*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 127 s. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 8073671026.

ŠKRABÁNKOVÁ, Jana. *Žijeme s nadáním*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2012, 101 s. . ISBN 978-807-4641-374.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

TRAIN, Alan. *Nejčastější poruchy chování dětí: jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 198 s. ISBN 80-717-8503-2.

VALENTA, Milan. *Přehled speciální pedagogiky: rámcové kompendium oboru*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2014, 269 s. ISBN 978-802-6206-026.

VALENTA, Milan. *Přehled speciální pedagogiky a školská integrace*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, 322 s. Učebnice (Univerzita Palackého). ISBN 80-244-0698-5.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

LAZNIBATOVÁ, J. *Nadané dieťa. Jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie*. Bratislava: IRIS, 2001. ISBN 80-88778-32-8.

Seznam použitých internetových zdrojů

Společnost pro talent a nadání. [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z:

<http://www.talent-nadani.cz/>

KOVÁŘOVÁ, Renata, Igor HAMPL. *Problematika mimořádného nadání v současném českém školství*[online]. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2012, 56 s. [cit. 2015-01-16]. ISBN 978-80-248-2674-5. Dostupné z: http://ksv-projekty.vsb.cz/icpn/repo/1.Problematika_mimoradneho_nadani_v_soucasnem_ceskem_skolstvi.pdf

VONDRÁKOVÁ, Eva. *Nadané dívky*. In: [online]. [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: http://www.talent-nadani.cz/texty/nadane_divky.html

ZIKÁN, Jan. *Sociometrie*. [online]. [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: <http://www.sociometrie.cz/o-sociometrii>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Renzulliho model

Obrázek 2 – Sternbergův triarchický model nadání

Obrázek 3 – Triadický model nadání J. Renzulliho (1977) a F. Mönksa (1993)

Obrázek 4 - Orbity 1. třídy

Obrázek 5 - Orbity 2. třídy

Obrázek 6 - Orbity 3. třídy

Obrázek 7 - Orbity 5. třídy

Seznam grafů

Graf 1 – S jakými druhy nadání jste se během své praxe setkala?

Graf 2 – Kde čerpáte informace o této problematice?

Graf 3 – Jak se díváte na problém vytváření speciálních tříd pro nadané žáky?

Graf 4 – Máte ve třídě nadaného žáka? V čem se jeho nadání projevuje?

Graf 5 - Musíte se speciálně připravovat na výuku ve třídě, kde se nachází nadaný žák?

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník pro učitele	I
Příloha B – Připravené otázky k rozhovoru s dětmi.....	II
Příloha C – Připravené otázky k rozhovoru s rodiči.....	III
Příloha D - Zaznamenaný rozhovor s ředitelkou školy.....	V
Příloha E - Výsledky dotazníku zaznamenané do grafů	VI
Příloha F - Sociometrie ve školní třídě – dotazník	XII
Příloha G - Sociometrie ve školní třídě – tabulka B-4	XIII
Příloha H - Vyhodnocovací archy sociometrie	XIV

PŘÍLOHY

Příloha A – Připravené otázky k rozhovoru s ředitelkou školy

1. Máte ve vaší škole diagnostikované mimořádně nadané děti?
2. Mají tyto děti vypracované IVP, dle kterého se učí?
3. Jak je zabezpečena výuka mimořádně nadaných dětí?
4. Uvažovala jste o tom, zřídit na vaší škole specializované třídy pro talentované žáky?
5. Nabízíte a umožňujete pedagogům ve vaší škole rozvoj v oblasti vzdělávání nadaných žáků?
6. Využívají učitelé tuto možnost – vzdělávají se v této oblasti?
7. Přijala byste do školy vědomě mimořádně nadané děti?
-přesto, že by se jednalo o děti s dvojitou výjimečností?
8. Spolupracujete s nějakou pedagogicko-psychologickou poradnou? Pokud ano, s jakou?
9. Spolupracují s vámi rodiče mimořádně nadaných žáků?
10. Nabízíte mimořádně nadaným žákům nějaké mimoškolní aktivity?

Velmi Vám děkuji za spolupráci.

Bc. Veronika Martínková
Studentka UJAK, obor SPPG-U

Příloha B – Dotazník pro rodiče

Identifikátor formuláře: .....

Otázky:

1. Kdy jste porodila? Jaký byl porod?
2. Máte další děti? Pokud ano, jedná se o mladší či starší sourozence. Je také něčím mimořádné?
3. Jaké je nejvyšší dosažené vzdělání obou rodičů?
4. Kdy začal/začala sedět? A kdy chodit?
5. Kdy začal/začala říkat první slova?
6. Chodilo vaše dítě do jeslí, školky nebo zůstalo doma?
-V jakém věku docházelo do jeslí / školky?
7. Chodilo vaše dítě před vstupem do školy na nějaké kroužky?
8. Kdo se podílel na jeho/její výchově?
9. Ve výchově byla/je shoda?
10. Učí se sám/sama/ s Vámi?
11. Při zjišťování informací se ptá Vás?
12. Jaké knihy čte?
13. V jaké okamžiku jste uvažovali, že dáte vaše dítě vyšetřit do PPP?
14. Jaký byl výsledek vyšetření?
15. Musíte se učit se svým dítětem?
16. Podporujete ho v jeho nadání?
17. Respektuje autoritu?
18. Jak reaguje na tresty a odměny?
19. Má nějakého imaginárního kamaráda?
20. Má vaše dítě nějaké potíže? – např. poruchy spánku, agresivita, vady řeči,...
21. Mluvila s vámi učitelka ohledně nadání vašeho dítěte?
22. Nabídla vám učitelka nějakou formu individuální výuky?
23. Žádali jste školu o vytvoření IVP?

Velmi Vám děkuji za spolupráci a čas strávený nad tímto dotazníkem.

Příloha C – Dotazník pro učitele

1. Kolik let učíte na ZŠ Mohylová?
2. Kolik máte let pedagogické praxe?
3. Jakou jste absolvovala pedagogickou školu?
4. Jakou máte aprobaci?
5. Absolvovala jste kurz či jiné studium o nadaných dětech?
6. Myslíte, že vás vysoká škola dostatečně připravila pro práci s mimořádně nadanými žáky?
-ano
-ne
-stále studuji
7. Setkala jste se někdy s mimořádně nadaným žákem či žačkou?
8. S jakými druhy nadání jste se během své praxe setkala?
-pohybové
-umělecké
-intelektové
-praktické
-jiné:.....
9. Chtěla byste mít ve třídě nadaného žáka?
-ano
-ne
-jiné:.....
10. Kde čerpáte informace o této problematice?
11. Jaký máte názor na problematiku nadaných žáků?
12. Jak se díváte na problém vytváření speciálních tříd pro nadané žáky?
13. Jaké metody byste uplatnila při práci s mimořádně nadanými žáky?
-obohacování
-urychlování
14. Měly by podle vás nadané děti pomáhat žákům méně nadaným?
15. Myslíte si, že je nadané dítě přínosem pro třídu s běžnými žáky?
-a proč?
16. Máte ve třídě nadaného žáka? V čem se jeho nadání projevuje?

(pokud v této otázce odpovídáte NE – na následující otázky již neodpovídejte)

17. Musíte se speciálně připravovat na výuku ve třídě, kde se nachází nadaný žák?

18. Spolupracují s vámi rodiče mimořádně nadaného žáka?

-ano

-ne

-jiné: .....

19. Pokud jste v předchozí otázce odpověděla ANO, uveďte příklady, jak probíhá spolupráce.

Velmi Vám děkuji za spolupráci a čas strávený nad tímto dotazníkem.

Bc. Veronika Martínková
Studentka UJAK, obor SPPG-U

Příloha D – Zaznamenaný rozhovor s ředitelkou školy

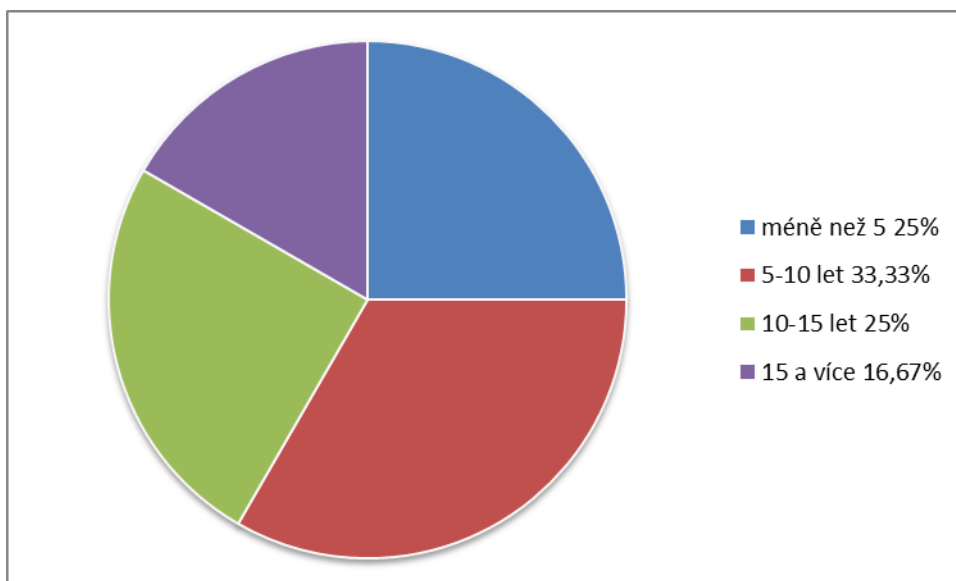
1. Máte ve vaší škole diagnostikované mimořádně nadané děti?
„V letošním školní roce máme čtyři. A to v 1.2. 3. a 5. třídě.“
2. Mají tyto děti vypracované IVP, dle kterého se učí?
„Zákonní zástupci o IVP nepožádali.“
3. Jak je zabezpečena výuka mimořádně nadaných dětí?
„Využíváme asistentek pedagoga a školní speciální pedagožka má v rozvrhu pevně zakotvenou hodinu pro práci s touto skupinou.“
4. Uvažovala jste o tom, zřídit na vaší škole specializované třídy pro talentované žáky?
„Neuvažovala. Neufinancovala bych takovou třídu.“
5. Nabízíte a umožňujete pedagogům ve vaší škole rozvoj v oblasti vzdělávání nadaných žáků?
„Umožňuji.“
6. Využívají učitelé tuto možnost – vzdělávají se v této oblasti?
„Využívají.“
7. Přijala byste do školy vědomě mimořádně nadané děti?
„Ano, ale s podporou SPC.“

-přesto, že by se jednalo o děti s dvojitou výjimečností?
„Tady bych zvažovala o jaký druh výjimečnosti by šlo.“
8. Spolupracujete s nějakou pedagogicko-psychologickou poradnou? Pokud ano, s jakou?
„S paní doktorkou Evou Vondrákovou a paní doktorkou Brejchovou.“
9. Spolupracují s vámi rodiče mimořádně nadaných žáků?
„Aktivně se zajímají o dění ve škole.“
10. Nabízíte mimořádně nadaným žákům nějaké mimoškolní aktivity?
„Kroužky , přípravku na gymnázia.“

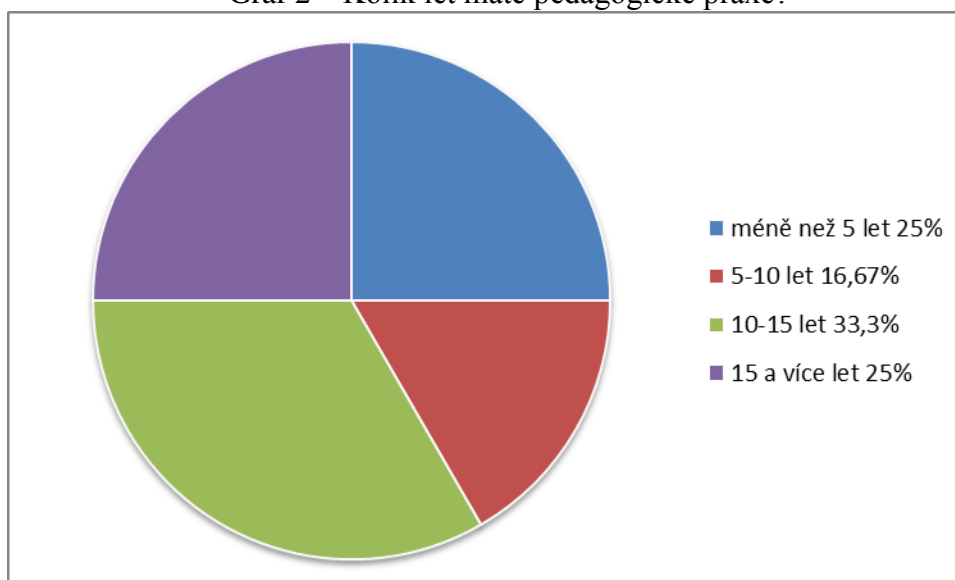
Velmi Vám děkuji za spolupráci.
Bc. Veronika Martínková
Studentka UJAK, obor SPPG-U

Příloha E – Výsledky dotazníku zaznamenané do grafů

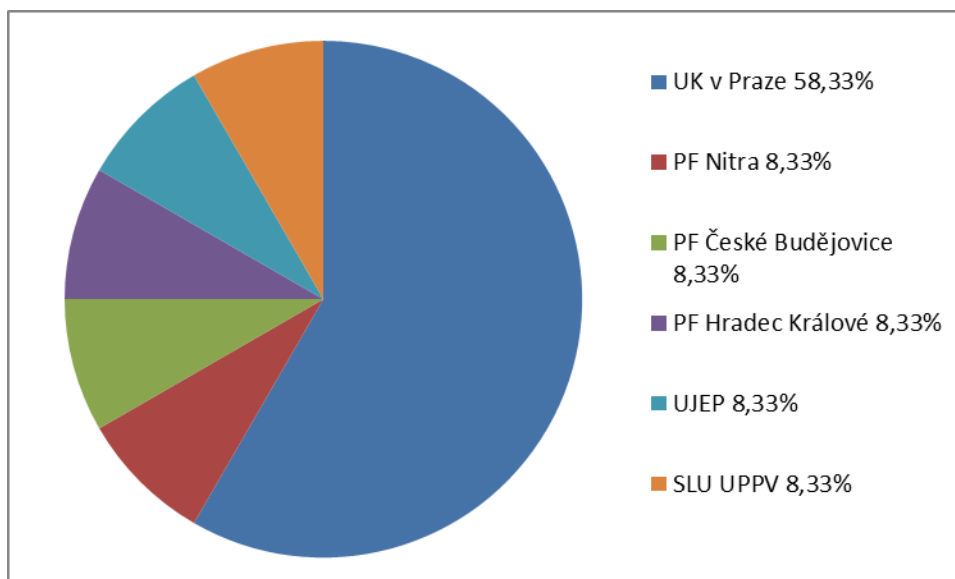
Graf 1 – Kolik let učíte na ZŠ Mohylová?

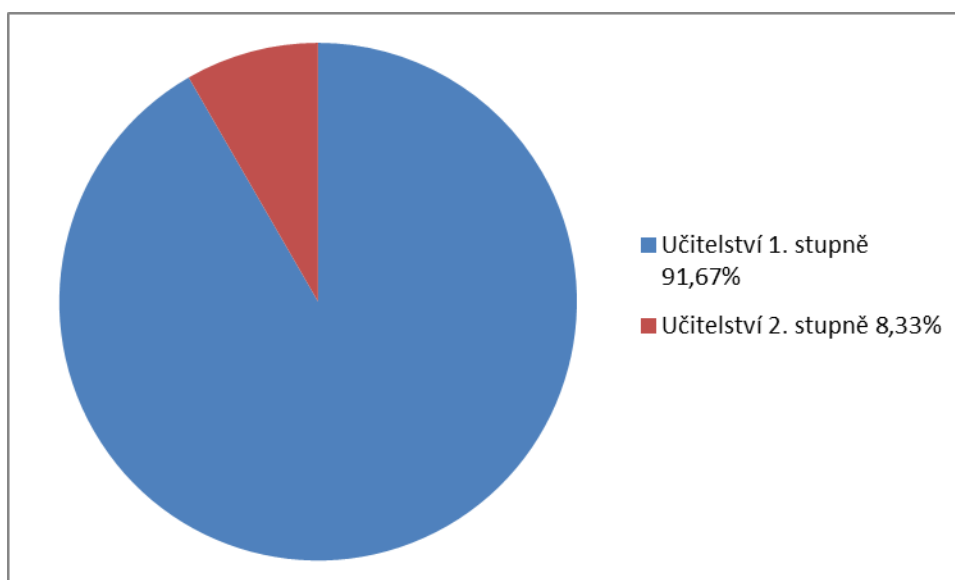
Graf 2 – Kolik let máte pedagogické praxe?

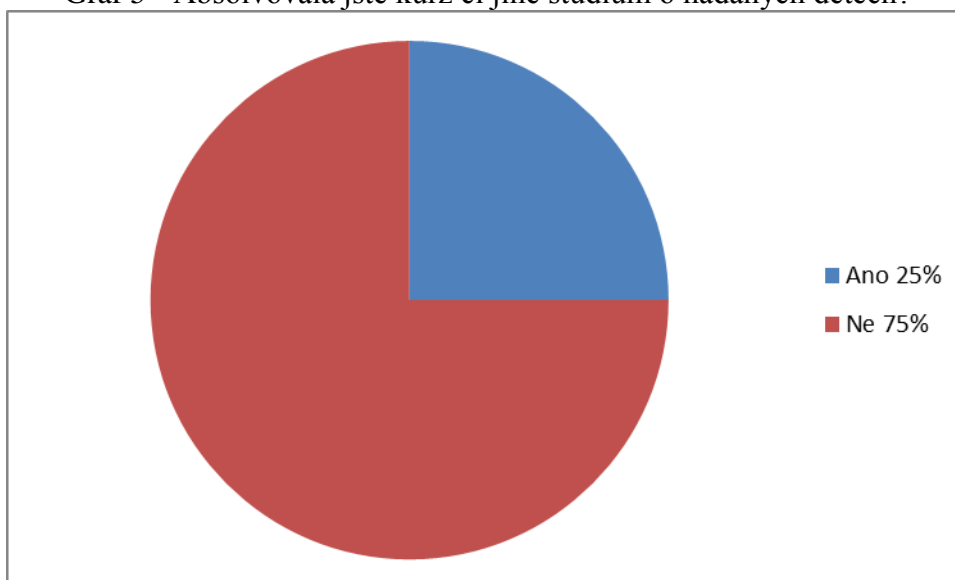
Graf 3 – Jakou jste absolvovala pedagogickou školu?

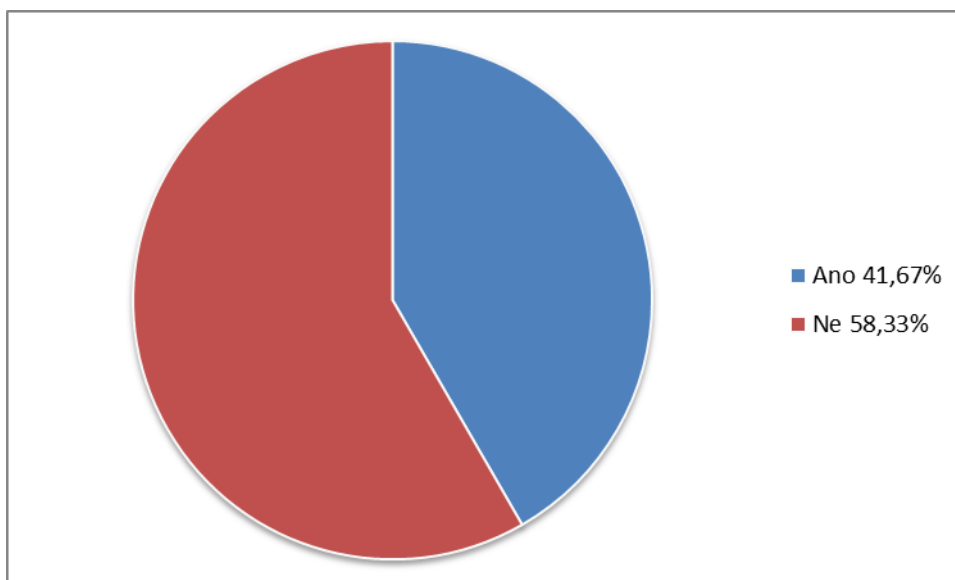
Graf 4 – Jakou máte kvalifikaci?

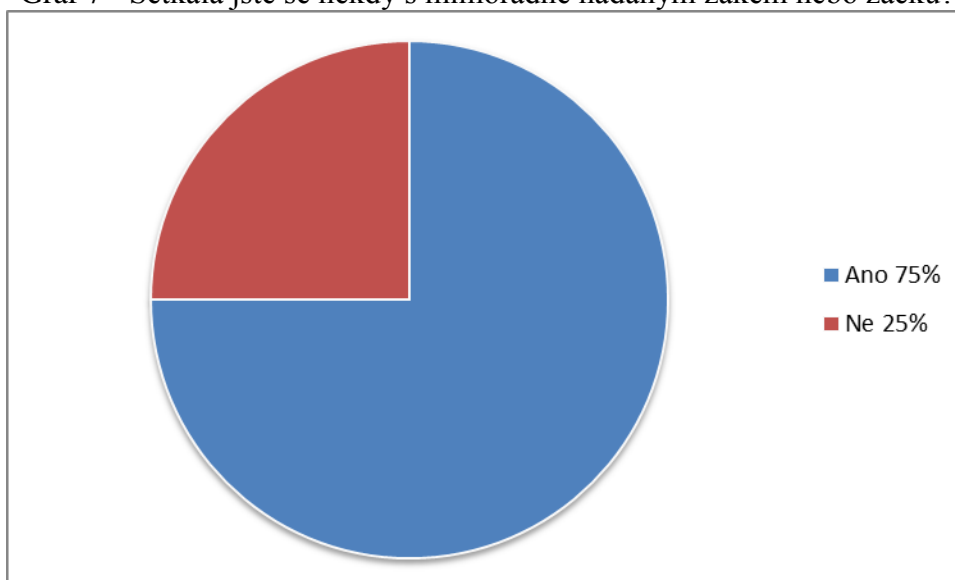
Graf 5 - Absolvovala jste kurz či jiné studium o nadaných dětech?

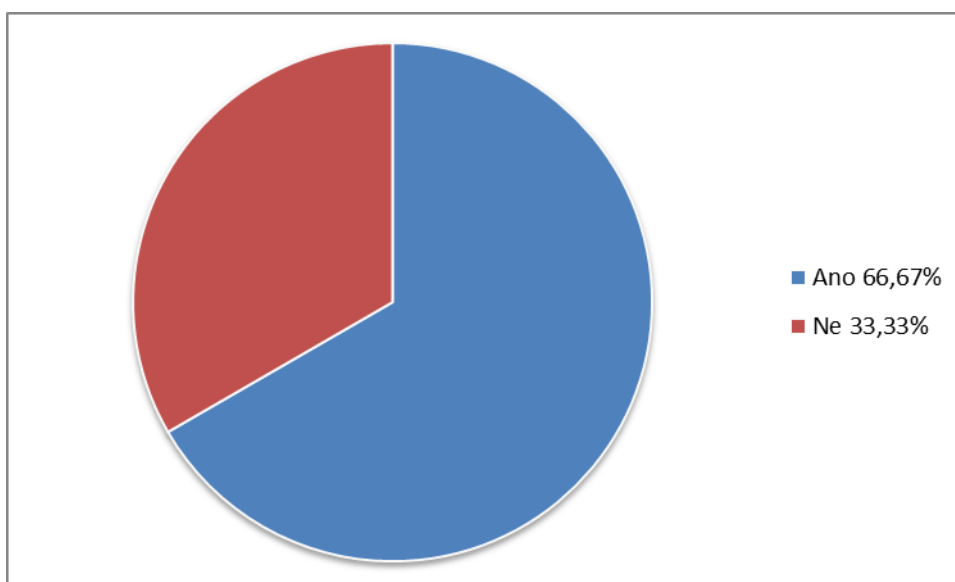
Graf 6 - Myslíte, že vás vysoká škola dostatečně připravila pro práci s mimořádně nadanými žáky?

Graf 7 - Setkala jste se někdy s mimořádně nadaným žákem nebo žačkou?

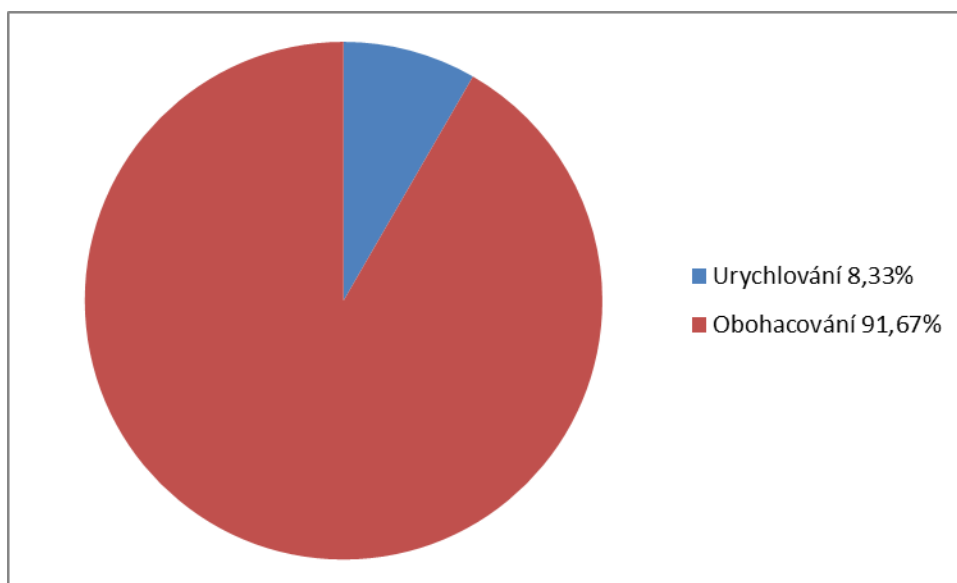
Graf 8 - Chtěla byste mít ve třídě nadaného žáka?

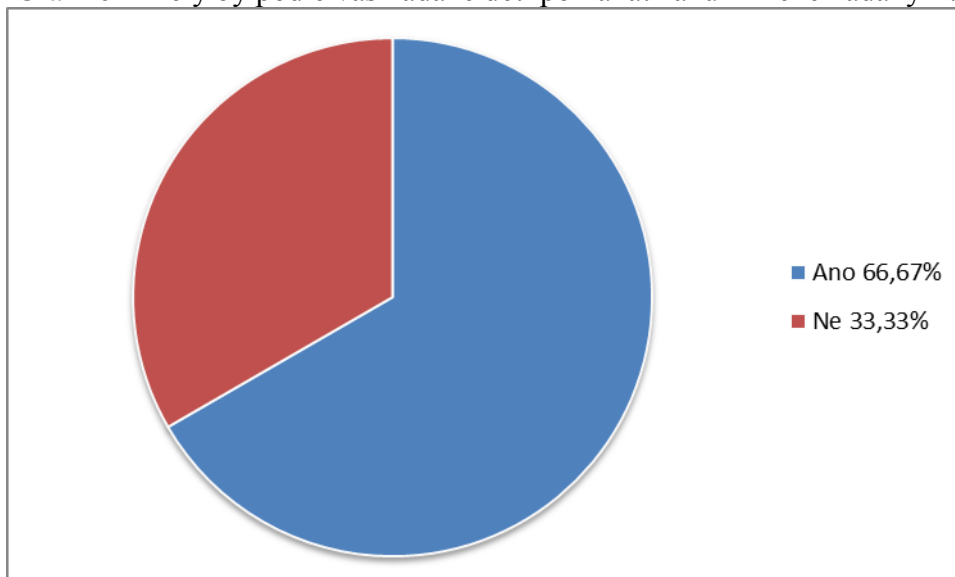
Graf 9 - Jaké metody byste uplatnila při práci s mimořádně nadanými žáky?

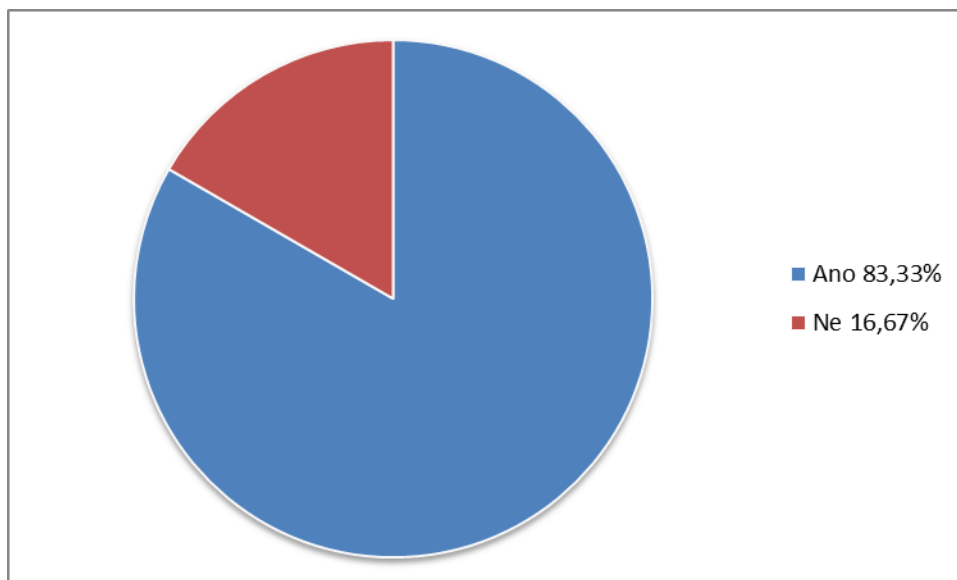
Graf 9 - Jaké metody byste uplatnila při práci s mimořádně nadanými žáky?

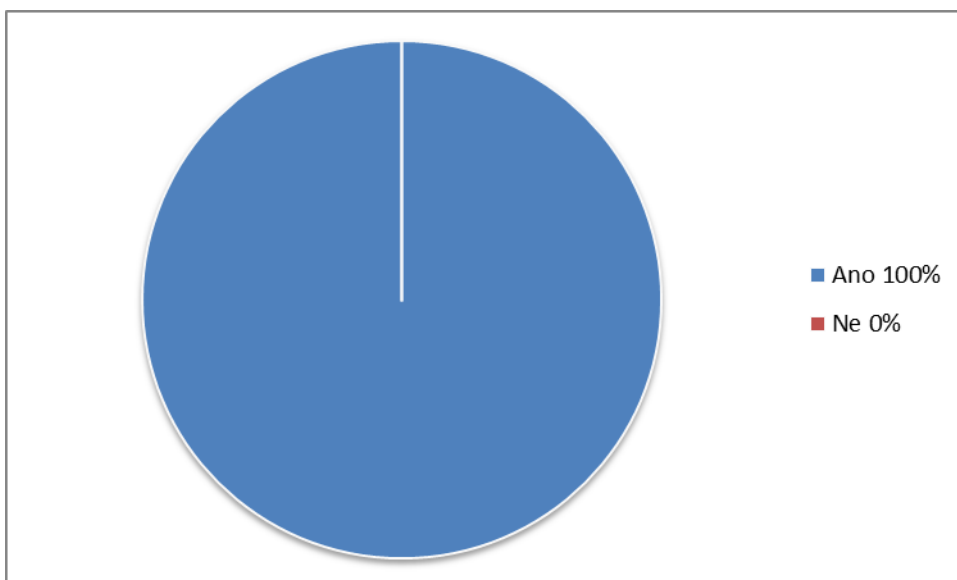
Graf 10 - Měly by podle vás nadané děti pomáhat žákům méně nadaným?

Graf 11 - Myslíte si, že je nadané dítě přínosem pro třídu s běžnými žáky?

Graf 12 - Spolupracují s vámi rodiče mimořádně nadaného žáka?

Dotazník B-4

Jméno:

Datum:

1. Kterého ze spolužáků (či spolužaček) máš ve třídě nejraději? Můžeš vybrat

až tři z nich:

1. ....

2. ....

3. ....

2. Který ze spolužáků (či spolužaček) Ti není sympatický? Opět mohou být

tři:

1. ....

2. ....

3. ....

3. K uvedeným vlastnostem uveď jednoho spolužáka, který je:

spolehlivý -

protivný -

zábavný -

nespolehlivý -

se všemi kamarád -

osamocený -

4. Odpověz na tyto otázky ano či ne (zakroužkuj):

Ve třídě jsem spokojen/spokojena   ano   ne

Jsme spíš hádavá třída   ano   ne

Do školy se obvykle těším   ano   ne

Máme spolužáka, který nám ubližuje   ano   ne

Některému spolužákovi je ubližováno   ano   ne

Děkujeme Ti za spolupráci!

Tabulka B-4 kvantitativního rozboru

Třída			
Počet žáků			
Počet zúčastněných			
V %			
(nápověda)			
Kvalita kolektivu (0 – 5)	Z otázky 4 – aritmetický průměr		
Ve třídě jsem spokojen ano :	Z ot. 4 – procenta odpovědi ano		
Jsmo spíš hádavá třída ano :	Z ot. 4 – procenta odpovědi ano		
Do školy se obvykle těším ano :	Z ot. 4 – procenta odpovědi ano		
Nějaký spolužák nám ubližuje ano :	Z ot. 4 – procenta odpovědi ano		
Některému je ubližováno ano :	Z ot. 4 – procenta odpovědi ano		
Žáci v kladné polovině třídy :	Z hierarchie – v % s kladným ziskem a nulou		
Index pozitivity (Ø tříd)	$\frac{\sum \text{kladné vlastnosti}}{\sum \text{záporné vlastnosti}} \times 100 =$		
Index sociálního klimatu (Ø tříd)	$\frac{\sum \text{všech kladných bodů}}{\sum \text{všech záporných bodů}} \times 100 =$		

Příloha H – Vyhodnocovací archy sociometrie

Vyhodnocovací arch B-4

hodnocení třídy	Kladné volby 4 otázka 1	orbíta	spolehlivý	zábavný	se všemi zadobře	Seznam žáků třídy	Záporné volby otázka 2	orbíta	protivný	nespolehlivý	osamocení	+	-	Σ	Φ
4	3,3,3,2,1,1	6				1.	0	0				25	5		20
0	2,3	2				2.	3	1				5	4		1
2	3,2,1,1	4				3.	0	0				13	3		10
3	2,2,1	2				4.	1,1,3	3				7	5		2
2	3,3,2	3				5.	0	0				13	3		10
1	2,1,1	2				6.	3	1				3	5		-2
1	3,2,1	3				7.	2	1				6	4		4
3	2,1,1	3				8.	2	1				4	4		0
2	3,2,2,1,1	5				9.	1	0				14	1		13
1	2,1,3	2				10.	3	1				4	3		1
0	2,3	2				11.	2,2,1	3				7	2		1
3	3,2,3	3				12.	0	0				10	1		9
2	2,1,1	2				13.	3	1				4	3		1
2	2,1,1	2				14.	0	0				4	0		4
3	2,2	2				15.	2	1				4	4		0
2	1,3,1	3				16.	2	1				10	5		5
2	2,3,1	3				17.	0	0				10	3		7
0	1,2,2	3				18.	1	1				6	1		5
3	3,3,3,2,1	5				19.	0	0				20	1		19
0	2,1	2				20.	3	1				9	4		19
1	5,1,1,1,1	5				21.	0	0				9	0		-9
1	3,3,3	3				22.	0	0				12	0		12
2	2,1,3	3				23.	1	1				9	4		5
4	2,2	2				24.	3	1				9	6		2
4	3,2	2				25.	2	1				9	3		6
1	2,3,1,1	4				26.	0	0				10	2		8

Vyhodnocovací arch B-4

hodnocení třídy	Kladné volby	orbíta	spolehlivý	zábavný	Seznam zákl. třídy	Záporné volby	orbíta	protivný	nespolehlivý	osamocení	+	-	Σ	Φ
4 otázka 1	1 otázka 3-první sloupec	se všemi zadobře			2 otázka 2	2 otázka 3-druhý sloupec								
2	3,3,2	3	I	III	1.	2	1		IIII	42	9			3
3	1,2,5,2	4	II	I	2.	6	6	I		12	4			11
1	2,2,1,1	4	I	III	3.	2	1	I		11	3			8
0	2,8	2	I	I	4.	3,3	2	III		5	9			4
1	3,3,2,3	4	III	III	5.	0	0			20	6			20
2	2,1,1	3	I	I	6.	1	1	I		5	2			3
2	3,3	2	I	I	7.	2	1	I		8	2			6
3	2,1,3,3	4	III	III	8.	6	6	III		17	5			12
2	2,3	2	I	I	9.	2,2	2	I		5	5			0
3	2,1,1,1	4	II	I	10.	0	0	I		11	0			11
1	3,1	2	II	I	11.	2	1	I		4	4			0
2	2,2,3	3	II	III	12.	1,1	2	I		12	2			10
0	2,1	2	I	I	13.	3	1	I		3	4			-1
2	3,3,3	3	II	III	14.	1,1	1	I		14	1			13
1	3,2	2	I	I	15.	2,2	2	I	I	5	6			-1
2	1,1,1,1	4	I	I	16.	3	1	I		4	4			0
1	3,3,3,2,2,1	6	IIII	II	17.	0	0			26	0			26
3	1,1,1	3	I	I	18.	0	0			4	0			4
1	2,3	2	I	I	19.	3	1	II		5	5			0
1	1,2,1	3	I	I	20.	1	1	I		4	2			2
2	2,1,3	3	I	I	21.	1	1	I		7	1			6
2	2,1	2	I	I	22.	3,3,2	3	I		3	9			-6
3	1,2,3	3	III	I	23.	1	1	I		13	2			11
0	2,3	2	I	I	24.	3	1	II		5	5			0
3	2,1,1	3	I	I	25.	1	1	I		6	1			5
3	2,2,3	3	I	II	26.	1	1	I		12	1			14

Vyhodnocovací arch B-4

hodnocení třídy	Kladné volby	orbíta	spolehlivý	zábavný	se všemi zadobře	Seznam žáků třídy	Záporné volby	orbíta	protivný	nespolehlivý	osamocení	+	-	Σ	Φ
4 otázka 1		1					otázka 2	2							
1	21	2				1.	2	1	1			3	3		0
2	21	1				2.	3	1	1			2	3		6
3	21	1				3.	23	2	1			15	8		7
4	23	3				4.	3	1	1			5	5		0
5	23	2				5.	2	1	1	1		6	5		1
6	23	2				6.	0	0				15	0		15
7	23	4				7.	0	0				15	0		15
8	23	5				8.	0	0				9	1		15
9	23	4				9.	1	1				13	0		15
10	23	3				10.	3	1				10	3		15
11	23	4				11.	3	1				11	3		15
12	23	3				12.	1	1				7	1		15
13	23	5				13.	0	0				15	0		15
14	23	2				14.	1	1	1		1	5	4		1
15.						15.									
16.						16.									
17.						17.									
18.						18.									
19.						19.									
20.						20.									
21.						21.									
22.						22.									
23.						23.									
24.						24.									
25.						25.									

Vyhodnocovací arch B-4

hodnocení třídy	Kladné volby	orbita	spolehlivý	zábavný	Seznamt zátku třídy	Záporné volby	orbita	protivný	nespolehlivý	osamocený	+	-	Σ	Φ
4 otázka 1	1 otázka 3-první sloupec	1 otázka 3-první sloupec	1 otázka 3-první sloupec	1 otázka 3-první sloupec	1. Seznamt zátku třídy	2 otázka 2	2 otázka 3-první sloupec	1 otázka 3-první sloupec	1 otázka 3-první sloupec	1 otázka 3-první sloupec	1 otázka 3-první sloupec	1 otázka 3-první sloupec	1 otázka 3-první sloupec	1 otázka 3-první sloupec
2	0	0			1.	0	0				0	58		
2	0	0			2.	0	0				0	3		
1	0	0			3.	0	0				0	29		
4	0	0			4.	0	0				0	0		
0	0	0			5.	0	0				0	24		
2	0	0			6.	0	0				0	3		
4	0	0			7.	0	0				0	6		
2	0	0			8.	0	0				0	4		
5	0	0			9.	0	0				0	4		
2	0	0			10.	0	0				0	4		
4	0	0			11.	0	0				0	3		
4	0	0			12.	0	0				0	0		
4	0	0			13.	0	0				0	4		
2	0	0			14.	0	0				0	4		
2	0	0			15.	0	0				0	4		
3	0	0			16.	0	0				0	4		
4	0	0			17.	0	0				0	0		
2	0	0			18.	0	0				0	0		
4	0	0			19.	0	0				0	0		
2	0	0			20.	0	0				0	0		
3	0	0			21.	0	0				0	0		
					22.									
					23.									
					24.									
					25.									

18 4 18 8 21 19 1 5 14 13 2 5 15 10 13 10 10 10 10 10 10

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Bc. Veronika Martínková

Obor: Speciální pedagogika – učitelství

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Nadaný žák – aktuální část speciálně pedagogické teorie a praxe

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 103

Celkový počet stran příloh: 17

Počet titulů české literatury a pramenů: 31

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 1

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Marie Kocurová, Ph.D.